

Annus medicus secundus. Quo sistuntur observationes circa morbos acutos et chronicos, adjiciunturque eorum curationes, et quaedam anatomicae cadaverum sectiones / [Anton Störck].

Contributors

Störck, Anton, Freiherr von, 1731-1803.

Publication/Creation

Vindobonae : Typis, Joannis Thomae Trattner ..., 1761.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/hby7z76k>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ANTONII STÖRCK,

SACRÆ, CÆSAR., REG., APOST. MAJESTATIS CONSILIARII AULICI,
ARCHIATRI, ET IN NOSOCOMIO CIVICO PAZMARIANO PHYSICI,

ANNUS MEDICUS
SECUNDUS,

QUO SISTUNTUR
OBSERVATIONES

CIRCA

MORBOS ACUTOS ET CHRONICOS,

ADJICIUNTURQUE

EORUM CURATIONES,

ET QUÆDAM

ANATOMICÆ CADAVERUM
SECTIONES.

VINDOBONÆ,

TYPIS JOANNIS THOMÆ TRATTNER, CÆS. REG.
MAJEST. AULÆ TYPOGRAPHI.

MDCCLXI.

V I R O
ILLUSTRISSIMO
GERARDO
L.B.^{VAN} SWIETEN,
AUGUSTISSIMI IMPERATORIS
ET IMPERATRICIS A CONSILIIS,
ARCHIATROR. COMITI, BIBLIOTHECÆ
AUGUSTÆ PRÆFECTO, INCLYT. FACULT. MEDIC.
VIENN. PRÆSIDI PERPETUO, NEC NON ACADEMIÆ
REG. SCIENT., ET CHIR. PARIS., INSTITUT.
BONONIENS., ET LITER. INCOGNITOR.
MEMBRO &c.

Has pagellas dedicat

ANT. STÖRCK.

VIRI ILLUSTRISSIMI

LEOPOLDO TRIVIZIO

GERARDO

L. B. SWIFT

AUGUSTISSIMO IMPERATORI

ET IMPERATRICI CONSILIARI

ARCHICAMERARII

ACQUITA IN SACRO SACRIS

VIRIBUS PER DIGNITATEM

ET REVERENTIAM

EXCELLENTE

MEMORIE

IN SACRIS

REVERENTIA

ET

REVERENTIA

REVERENTIA

REVERENTIA

REVERENTIA

REVERENTIA

REVERENTIA

REVERENTIA

VIR ILLUSTRISIME!

Ea omnia ex TE solo proficiscuntur, quæ ego habeo, queis fruor.

Dum enim novisti, me, per plures annos diu noctuque numero-

) 3

sissimos

VIRI ILLUSTRISSIMI

*fissimos inter ægros versatum, artem
salutarem vite addidicisse, atque ean-
dem usu multiplici comprobasse; dum
vidisti, multos ægros, partim jussu
NOSTRÆ AUGUSTÆ,
partim TUA benevolentia mihi con-
creditos, ex periculosissimis morbis
mea ope esse ereptos; & demum
dum & TUIS & aliorum experien-
tiis*

*tiis certus fuisti, tentamina nova,
quæ circa cicutam institui, misero
humano generi esse admodum utilia,
salutaria, eaque promereri quoddam
præmium, effecisti (innato TUO erga
bonos favore) ut SACRATIS-
SIMÆ MAJESTATES me
in Archiatrorum numerum susce-
perint.*

X 4

Digni-

*Dignitas profecto! qua in re
medica major non existit.*

*Ut autem mihi amplius artem
exercendi & ægros observandi cam-
pus semper superesset, impetrasti a
CLEMENTISSIMA NO-
STRA AUGUSTA (quod
ego ex TE demisse & ardentem fla-
gitavi)*

gitavi) ut nosocomii mei curam deinceps quoque conservarem, & ægris, dum officium aulicum admittit, facerem medicinam.

An majora? an utiliora mihi potuisses præstare?

Sane!

*Sane ! TIBI VIR ILLU-
STRISIME Artem, TIBI honorem
debeo, & omne id, quo datur vita.*

*Patere igitur ! ut Patrem meum
TE compellem ; nam paterne mecum
egisti, & agis adhucdum ; Patere !
ut has pagellas , meque totum pro
tantis beneficiis in æternæ gratitudi-
nis*

nis monumentum *TIBI* dem & consecrem.

Verum ne Te unquam eorum, quæ in me contulisti, possit pænitere, promitto TIBI sancte: me id facturum semper, quod viri boni, honesti, seduli, & artis periti officium exposcit.

Vale

*Vale VIR ILLUSTRIS-
SIME! Vale diu! & me TUIS gra-
tias, quæ & futuros vitæ dies beatos
reddere possunt, ulterius fovere, &
protegere non desiste.*

PRÆFATIO.

Prodit secundus annus medicus, qui ea iterum fideliter recenset, quæ a primo mensis Julii 1759. usque ad ultimum mensis Junii 1760. circa ægros, in meo nosocomio decumbentes, acta sunt.

Ordo servatur idem, qui in anno priori.

Promisi olim, me has observationes omni anno continuaturum, quoniam plurimi ac rarissimi casus (etenim omnis generis, ætatis, & sexus ægri in hoc nosocomium

mium suscipiuntur) mihi quotidie obveniunt.

Verum nunc munere aulico impediatur, quo minus nosocomii ægris omni tempore, quo necessitas exigit, adesse possim; Junctus propterea mihi est collega Dominus *Henricus J. Collin*, vir in scientia medica profundus, labore indefessus, observatione fidus, qui hoc opus in posterum elaborabit, & edet in lucem.

Circa morbos difficiles & arduos nostras mentes semper conferimus, ut negligatur nihil, quod ægris prodesset.

Hac ratione speramus, nostros labores Miseris fore salutare, nec displicituros orbi litterato.

DE
MORBIS ACUTIS.

MENSIS JULIUS 1759.

orbo acuto sexcenti septuaginta & quatuor ægri hoc anno in nosocomio decubuerunt; quinquaginta & duo inde mortui sunt; reliqui omnes convaluere.

Febris acuta simplex multos mense Julio definuit.

Symptomata autem erant levia: Exiguus solummodo capitis dolor, fitis mediocris, ficca tussicula, & febris admodum mitis observabantur.

Lingua fuit plerumque alba, oculi vivaces, raro turbidi, respiratio naturali fere æqualis, cutis mollis.

Alvus,

Alvus, bonæ consistentiæ & coloris, fere quotidie sponte prodiit. Urinæ sub initium fuerunt ruffæ; finiente tertio morbi die turbidæ, & quarto die posuerunt sedimentum copiosum, album, glutinosum (quale calculo laborantibus commune est.)

Sæpissime quarto die ortus est copiosus sudor per univèrsum corpus, & desiit tunc febris, & urinæ sensim naturales factæ sunt.

Si autem quarto die sudor nullus observatus fuit, tunc urinæ continuarunt crassum ponere sedimentum, & septimo die citra omnem sensibilem evacuationem ægri a febre liberati sunt, & vires suas brevi recuperarunt.

Ultra septimum diem febris acuta simplex nunquam duravit.

Tres tantum hoc mense ægri fuerunt, quibus septimo die miliaria alba eruperunt. Nihilominus & his eodem die febris cessavit, cæperunt redire vires, viguit appetitus, & omnis actio, & functio; uti iis, in quibus talia non contigerunt.

Undecimo die miliaria fere omnia conciderunt, & epidermis dein in squammas abiit.

Alia exanthemata hoc mense in Nosocomio visa non sunt.

Curatio fuit facillima, etenim præter infusa, vel decocta diluentia, paucò nitro, & melle mista, nullum fere medicamentum requirebatur.

Quibus tussis paulo molestior fuit, his decocta ex radice alth., fol. alth., malv., verbasc. &c. addito stibio diaphoretico non abluto, & syrupo alth. vel flor. rhæad. aut melle puro, quandoque oxymelle simplici, optime conduxerunt.

Subinde ob inanem Tussim vesperi exhibebatur uncia una syrupi diacodii.

Aliqui habuerunt pulsum debilem, & mollem, atque hos mistura N. I. erexit, restituit.

Acuta febre hoc mense nullus est mortuus; omnes brevi convaluerunt, neque ullus in alium morbum incidit, aut passus est recidivam.

MENSIS AUGUSTUS 1759.

Febbris acuta fuit adhuc mitior, quam mense præcedente, nulla omnino exanthemata observata sunt. Curatio simplicissima omnibus satisfecit.

Tenuia carniùm juscula, infusa foliorum scabiosæ, veronicæ, hederæ terrestris &c., aliquoties per diem calide hausta, omnem scopum absolverunt.

MENSIS SEPTEMBRIS 1759.

Multi febre continua putrida decubuerunt.

Omnes ingentes capitis dolores, sitim magnam, pectoris oppressionem, & aurium tinnitum conquerebantur.

Pulsus fuit multum febrilis, raro autem inæqualis, aut intermittens, lingua subfusca, humida, oculi turbidi, facies rubra, cutis viscido sudore madida.

Quidam delirarunt, quidam fuerunt soporosi, nec ad rogata responderunt.

Vires vix non in omnibus erant dejectæ. Urinæ prodierunt subruffæ.

Alvus quibusdam fuit immorigera, & non prodiit, nisi enemate, aut suppositoio sollicitata.

Quidam vero quotidie deposuerunt alvum pultaceam, valde fætidam.

A principio morbi usque ad quintum, sextum, septimumve diem symptomata omnia sine omni prorsus mutatione perstiterunt; tandem absque notabili turbatione remisere & ortæ sunt parotides admodum duræ, dolentes.

His apparentibus desiit febris continua, & hujus loco multis supervenit febris quotidiana intermittens, paucis tertiana.

Hæc

Hæc binis, ternisque a pastu horis incepit cum vehementi horripilatione, totum corpus, & præsertim ossa, & tendines permeante. Post medium horæ quadrantem sequebatur calor, & pulsus valde celer, dein delirium, enormis capitis dolor, & nox inquieta, infomnis; unde vires prosternebantur, & ægri iterum pejus habuerunt.

Tempore matutino pulsus fuit omnino naturalis; raro autem hi ægri sub finem paroxysmi sudarunt.

Quidam fuere, qui quidem manifestos paroxysmos experti non sunt, verum quotidie stata hora absque horripilatione cœperunt languere, angi.

Pulsus tunc erat parvus, contractus, non tamen motu febrili exagitatus, & noctes fuerunt inquietæ, vigiles.

Urina sub initium languoris fuit pallida, dein vero crassa, fœtida, & lateritium posuit sedimentum.

Septem ægris, remittente circa septimum morbi diem febre continua, proruperunt miliaria alba, & tunc his nullæ parotides comparuerunt.

Pomeridiana tamen horripilatio, dein calor, & febris exacerbatio hos quoque ægros, pro-

stantibus licet miliaribus, æque divexarunt, ac illos, quibus parotides ortæ sunt.

Mala quamvis symptomata ab initio ad finem usque hos ægros fuerint comitata, est tamen tantum unicus, qui succubuit, & hic semper fuit valde debilis, soporosus, pulsum habuit exilem, inæqualem, intermittentem, faciem fuscam, linguam tremulam, plumbeam, oculos torvos, fulvos, urina fuit semper pallida, inodora, alvus viridis, fætidissima, ardens, frequens, debilitans &c.

Curatio simplicissima suffecit.

Remedia diluentia, leviter stimulantia, putredini resistentia, omne obstaculum removerunt.

Serum lactis vinosum N. 2. mistura N. 1. claretum N. 3. &c. ægris grata erant, & plurimum profuerunt.

Quos tussis multum divexavit, hos decocta emollientia, resolventia, expectorantia, juverunt; ut & haustus oleosus paregoricus, omni vespera exhibitus.

Soporosos vesicantia erexerunt; noctes turbatas syrupus diacodii quietas reddidit.

Dum febris continua desiit, & apparuerunt parotides, dumque accessit febris quotidiana, aut tertiana, plerumque brevi ad corticem peruvianum confugiendum erat; secus repetiti paroxysmi

roxyfmi ægros valde debilitarunt, & parotidum resolutionem, aut suppurationem retardarunt, aut penitus impedivere.

Ad parotides externe adponebantur cataplasmata, aut formenta emollientia, resolventia, discutientia.

In quinque solummodo ægris benigna resolutio secuta est; plerumque hi tumores suppurando consumpti sunt.

Dum, suppressa febre intermittente, a cortice peruviano ilico abstinencebatur, ægri languerunt, & parotides longo tempore manserunt duræ, & ægris vehementes dolores excitarunt.

Si autem corticis peruviani usus continuatus fuit, tunc sexto, septimove die fluctuatio percepta est, & dein brevi parotides ruptæ sunt, & boni puris magna quantitas prodiit.

Arte chirurgica nunquam aperti sunt hi abscessus, sed eousque fomentis & cataplasmatibus emolliti, donec sponte rupti fuerunt.

Si rupta est cutis, antequam omnis durities in pus abivit, tunc sanatio tarda, & difficilior fuit, & reliquiæ suppurantibus non facile consumptæ sunt, & ortum est sæpe ulcus fordidum, quod in sinus, & fistulas degeneravit; unde aliquot septimanæ quandoque ad integram curationem requirebantur.

Nihilominus licet omnia brevi tempore ad suppurationem fuerint redacta, utile tamen erat ægris ulcus tale per decem, aut quatuordecim dies apertum relinquere, ut hac ratione fonticuli instar omne impurum ex sanguine separaretur.

Quamdiu tale ulcus clausum non est, tamdiu cortice peruviano utendum fuit, hoc si neglectum est, pus bonum esse illico cessavit.

Verum drachma dimidia omni trihorio exhibita, tunc suffecit.

Præterea quoque corpus nutrientibus parca quidem dosi, sed repetitis vicibus, reficiendum erat.

Serum lactis vinosum, aut decoctum hordei, addito vino generoso austriaco, & pauco succo citri, & syrupo de cinnamomo, ut gratum fieret, similibus ægris multum conduxerunt.

Ulcera ex parotidibus orta quandoque omnibus medicamentis restiterunt, & vicinas partes arrosferunt; quamprimum autem lintea carpta, infuso cicutæ madida, aliquoties per diem his imposita sunt, tunc mox omnis fordities disparuit, labia coierunt, & firma brevi cicatrix formata est.

Septem ægris, quibus miliaria proruperunt, febris intermittens cortice peruviano quoque fugari

gari debuit; & per aliquot dies ad vires confer-
vandas, & augendas, & ad recidivam præcaven-
dam, eodem remedio pergendum fuit.

Quarto ab eruptione die cœperunt miliaria
exficcati, septimo disparuerunt omnia, & epi-
dermis secessit.

Bini ægri, quibus parotides benigna resolu-
tione dissipatæ sunt, insequente biliosa diarrhæa,
sanitatem obtinuerunt.

Reliqui autem tres absque ulla sensibili eva-
cuatione integre convaluerunt, & sani aliquam-
diu retinebantur in nosocomio, ut certus essem:
an nulla contingeret recidiva.

MENSIS OCTOBRIS 1759.

Admodum numerosi erant ægri, qui hoc
mense febre acuta in nosocomio de-
cubuerunt.

Tussis fere omnibus molesta fuit.

Morbus incepit levi horripilatione, repeti-
tis vicibus redeunte; dein sequebatur calor, do-
lor capitis, sitis, membrorumque debilitas, &
ciborum inappetentia.

Multi vagos simul per artus dolores, & in
pectore tensiones conquesti sunt.

Causa mali plerumque ex impedita transpiratione orta est; etenim tempus erat inconstans, aër humidus, & frigidus.

Qui statim in principio sese opposuerunt, & diluentibus, atque regimine moderate calido transpirationem revocarunt, ii intra binos ternosve dies leni sudore, aut urina crassa, lateritia, judicati.

Neceffe autem tunc fuit, ut probe se contra aëris injurias, & vicissitudines munirent, secus idem morbus rediit, & valde pertinaces egit radices.

Qui sub initium levia symptomata flocci fecerunt, neglexeruntque debita remedia, ii quotidie in pejus ruerunt, vires magis dejectæ sunt, caput vehementius doluit, rubuerunt oculi, aures tinnitu, & susurro afficiebantur, respiratio facta est difficilis, tussis frequentior, defatigans, orti sunt in thorace dolores pungentes, locum omni momento variantes, tensiones dolentes, scapulas, & totum thoracem occuparunt, intumuit ventriculus, tensa sunt hypocondria, nec præ dolore adtactum tulerunt.

Quibusdam violentia tussis fæces & urina contra voluntatem propellebantur, quibusdam tussi eductum est sputum tenue, spumosum, multo sanguine mistum, inflata est facies atque totum caput, & cor cœpit palpitare. Pul-

Pulsus fuit plerumque multum febrilis, fitis magna, urina fere naturalis cum nubecula in medio suspensa, aut fundum petente; alvus quibusdam erat clausa et valde dura, quibusdam vero liquida, glutinosa, quandoque spumosa, cerevisiæ fermento haud absimilis.

Curatio pro ratione Symptomatum, temporis, & temperamenti debuit institui.

Quidam plethorici pulsum habuerunt durum, valde plenum, respirationem anhelosam, tussiculam brevem, valde suppressam.

His venæ sectio repetita maximum levamen attulit; etenim mox pulsus fuit liberior, respiratio fere naturalis, & tussis pleno pectore peragi potuit.

Infusum florum rhæados, edulcoratum melle, & addito pauco nitro, sputum impactum mox mobile redidit, & eduxit; unde tales ægri intra aliquot dies a morbo, qui sub initium valde periculosus videbatur, facile liberati sunt.

Intra parietes in moderato aëris calore aliquo tempore se continere debuerunt hi ægri, ne ex aëris frigiditate recidivam fusciperent.

Qui vero liberius respirarunt, & nec plenum, nec durum, nec suppressum pulsum habuerunt, iis vena secta non est, quoniam (uti

multiplici experimento constitit) sanguis , hac ratione demtus, vim naturæ debilitavit, & materiæ morbosæ coctionem, sputique maturacionem retardavit, impedivit, & hoc modo ægros in periculum vitæ coniecit, vel morbi dies prolongavit.

Cum igitur pulsus nec nimis fortis, nec nimium debilis fuit, naturæ totum fere negotium relinqui poterat.

Infusa florum sambuci, rhæados, verbasci, radicis fæniculi, herbæ hederæ terrestris, Veronicæ, agrimonix, addito oxymelle simplici, & stibio diaphoretico non abluto, sæpius per diem hausta, brevi magnum levamen adtulerunt, & sputa cœperunt prodire, quibus similes ægri intra aliquot dies convaluerunt.

Si vero his lingua fuit valde ficca, & fauces asperæ, atque vox rauca, tussisque ferina, tunc decoctum emolliens N. 4. ex omnibus maxime conduxit.

Quandoque tamen ante septimum aut nonum diem nulla sputa comparuerunt, urinæ manserunt crudæ, & noctes ob irritam, & frequentem tussim fuere inquietæ, insomnes.

Qua de causa, ut omni vespertino tempore paregoricum ex massa pilularum de cynoglossa, vel de styrace, aut Syrup. diacod. papav. albi,

bi, aut haustu oleoso cum grano j vel ji. opii, his præberetur, necesse fuit.

Subinde tamen paregoricum vespertinum per epicrasim datum meliores effectus præstitit, quam deglutitum unico haustu.

Unde Mistura N. 5. quietum somnum conciliavit.

Dum sputum cœpit prodire, erat id glutinosum, mucosum, tenax; dein magis crassum, subflavum; demum puri simillimum, quo per unam, alteramve septimanam rite procedente, integra sanitas rediit

Sæpe autem tempore vespertino exarcerbata est febris cum levi horrore, accessit major fitis, pectoris angustia, raucedo, tussis magis sicca, situs corporis valde inquietus, & genæ rubuerunt, quandoque supervenit delirium.

Calorem vero maximum ægri conquerebantur circa pedum extremitates, in vola manuum, & in capite.

Emulum paregoricum nitrosum N. 6. circa tempus similium exacerbationum exhibitum, omnia symptomata pulchre mitigavit.

Verum multorum ventriculus a simili emulso gravabatur, inflata sunt hypocondria, & haud raro orti sunt dolores colici, præsertim in iis ægris, qui pectus habuerunt admodum siccum,
& vo-

& vocem raucam, unde tunc mistura N. 7. emulsis præferenda fuit, & magis conduxit.

Dum observavi hos paroxysmos vespertinos vehementes fieri, & ægros debilitari, tentavi corticem peruvianum præter alia remedia superius memorata, verum paroxysmi inde nequaquam facti sunt mitiores

Nec tamen cortex coctionem impedivit, nec ægris, repetitis licet vicibus magna dosi exhibitus, nocuit.

Erant ægri, quorum pulsus erat mollis, debilis, neque tamen tantæ pulmonum infarctionis aut inflammationis signa observabantur, ut pulsus mollities ac debilitas potuerit inde deduci; naturæ igitur vires defecerunt.

Qua propter præter infusa, & decocta, superius descripta, medicamenta leniter stimulantia postulabantur.

Unde his sub finem infusionis, aut decoctionis addita est proportionata quantitas radicis serpentariæ virginianæ, contrajervæ, angelicæ, vel herbæ hyssopi, hyperici, ruthæ, rorismarini. &c.

Quandoque tamen omnium optimos his in casibus effectus præstitit mistura N. 8. Ex qua ter, aut quater per diem data fuit uncia dimidia.

Hac

Hac ratione & vires conservatae sunt, & sputa bene cocta, & copiosa prodierunt, & sensim febris evanuit, atque aegri convaluerunt.

Quidam ex his aegris, prodeuntibus licet copiosis sputis, nullum levamen habuerunt; fuerunt soporosi, frequenter delirarunt, pectoris angustiam, pondus, & ingratam titillationem sunt conquesti.

Vesicantia furis applicata soporem dispulerunt; quoniam vero sputa facile egesta sunt, & nulla alia indicatio magis urfit, hinc prioribus medicamentis continuatum est.

Quo contigit, ut decimo septimo die, aut vigesimo, quandoque vigesimo quarto miliaria alba copiosissima in conspectum venerint, & tunc omnis febris desit, sputa tamen rite procedere continuarunt, & reliqua omnia mala symptomata eodem tempore disparuerunt, neque magna turbatio hanc exanthematum eruptionem praecessit.

Mox rediit appetitus, vires indies increverunt; nihilominus remediis expectorantibus sine intermissione adhucdum opus fuit.

Nec similia exanthematum magna ratio habenda fuit; etenim aegri per plures horas sine ulla molestia extra lectum esse potuerunt, neque bonum erat sudorem promovere, sputa enim

nim inde subpressa sunt, & ægrorum vires imminutæ.

Lenem tamen transpirationem conservare, semper necesse fuit, hac enim impedita tussis fuit violentior & pulsus magis agitated, æger anxius.

Unde ab aëre flante per portam, vel rimam angustam, & ægrum immediate allambente summo-pere cavendum erat.

Ex sexaginta aliquot ægris, qui febre acuta effecti in nosocomio hoc mense decubuerunt, binæ tantum erant vetulæ, quæ non evaserunt, & hoc vel ideo, quoniam earum vires adeo debiles fuerunt, ut sputa, quamvis cocta & mobilia ejicere non valuerint.

Qui ex morbo adhuc debiles aëri frigido sese nimis cito exposuere, ii facile iterum tussi correpti sunt, & in priorem morbum inciderunt.

Multis cessante tussi, & febre mansit continuus vomendi conatus, appetitus cum horrore deletus, & pondus in ventriculo, & erat hoc in iis plerumque ægris, qui durante morbo magnam sputorum copiam deglutiverunt.

Simili in casu mistura N. 9. alvum admodum glutinosam eduxit, & hac ratione plurimis restituit appetitum, & ventriculi pondus abstulit.

Quan-

Quandoque tamen data hac mistura No. 9. mansit adhuc ventriculi pondus, & continuus vomendi conatus, neque hæc symptomata cesarunt, quamvis iteratis vicibus purgans fuerit exhibitum; quare tunc vomitorio opus fuit.

Assumpto pulvere No. 10. mira tenacissimi glutinis quantitas ore rejecta est, & paulo post disparuit præcordiorum anxietas, ventriculi pondus, & ægri bene habuerunt.

Vomitus quidem subinde pectus, a tussi jam valde defatigatum, magis irritavit, & produxit pectoris, atque præcordiorum dolores.

Si vero eadem vespera datum est remedium opiatum, tunc tranquillus supervenit somnus, & sedatæ sunt omnes turbæ &c.

Tentavi sæpius, an non remediis salinis, & digestivis, & alvum leniter moventibus gluten posset incidi, dilui, & per inferiora educi; verum his, longo licet tempore usurpatis, nil efeci, & manserunt continuæ nausæ, vomitiones, nec rediit appetitus, & ægri debilitati sunt.

Quare tunc credidi præstare innocenti emetico ventriculum ab onere liberare, quam lenioribus remediis morbum protrahere, & vires enervare.

His rite peractis, valde utile fuit, per aliquot dies

dies, mane & vesperi drachmam unam theriac. diateff. ægris exhibere, ut appetitus conservaretur, & ventriculus priorem tonum atque robur recuperaret.

MENSIS NOVEMBRIS 1759.

Numerus acuta febre affectorum valde magnus fuit; nec ullus erat æger hac febre decumbens, quem tussis non divexavit.

Multi ex his ægris continuum dolorem punctorium in thorace conquerebantur, hic dolor non admisit profundiores inspirationem, & tussi reddebatur adeo acutus & acerbus, ut ægris quandoque levia animi deliquia inde accesserint. Lingua fuit sicca, alba, quandoque fusca; sitis ingens, urina flammea, facies rosea.

Pulsus fuit valde febrilis, durus, quandoque inæqualis, oculi rubuerunt, in faucibus percipiebatur ardor, & vox rauca, ac debilis.

Dum ex nimia tussi, & doloris exacerbatione, animi deliquium supervenit, tunc pulsus fiebat lentus, parvus, intermittens, facies pallida; & extrema sudor gelidus occupavit.

Similes agri, præ dolore, & anxietate nec sedere, nec decumbere potuerunt. Hinc continua corporis agitatione eorum vires defatigatæ sunt.

Vera

Vera igitur, & periculosa pleuritis hos divexavit.

Principium erat horror per totum corpus, dein successit calor, & capitis dolor, postea membra omnia reddebantur languida, atque dolor vagus ea perrepsit.

His una, alterave hora durantibus, respiratio difficilior facta est, & ægri præ dolore, totum pectus constringente, thoracem sufficienter ampliare non potuerunt; Demum hæ anxietates & tensiones remiserunt, atque dolor acute pungens in diversis ægris diversas thoracis plagas occupavit, atque ibidem sedem fixit.

Orto hoc dolore febris aucta est, & tussis frequentior, atque violentior reddita, & paulo post omnia reliqua symptomata (superius enarrata) observata sunt.

Alii ægri idem morbi principium, & eundem omnium symptomatum decursum experti fuerunt, nullum autem dolorem punctorium in thorace perceperunt; verum respiratio facta est anhelosa, sublimis.

Hinc materies morbosa in pulmonem se contulit, produxitque inflammationem; unde hi ægri erant peripneumonici.

Quandoque autem peripneumonix junctus est dolor acute pungens, & tunc similis æger,

cæteris paribus, in majori periculo versabatur.

In omnibus his ægris eadem erat indicatio, hinc & eadem curandi methodus suffecit.

Repetita venæ sectio fere semper fuit summe necessaria, pleuritici inde citius levamen senserunt, quam ii, qui peripneumonia erant affecti.

Cavendum tamen fuit, ne nimia sanguinis detractio vitæ vires dejicerentur; tali enim ratione morbus & longior, & periculosior evasit, imo sub finem facile in alium morbum transivit.

Peripneumonicorum pulsus, si post venæ sectionem liberior, major, & subdurus factus est, indicavit morbum esse curatu facilem, & brevem.

Et si tunc respiratio simul liberior reddebatur, & æger alacrior, tunc opus non fuit venam denuo aperire. Si vero pulsu, meliore facto, respiratio æque laboriosa mansit, tunc venæ sectio debuit repeti.

Hoc in casu solis venæ sectionibus maxima vis morbi ablata est, & ægri cito convaluerunt.

Ubi vero facta venæ sectione pulsus fuit longe minor, inæqualis; ubi ægri in animi deliquium inciderunt, & extrema habuerunt frigida, & faciem lividam, ibi majus longe periculum fuit, & iteratæ sanguinis evacuationes lethalia symptomata brevi adtulerunt.

Unde

Unde a venæ sectionibus erat abstinendum, licet pessimæ inflammationes eas summopere desiderassent.

Pleuriticorum pulsus, si post venæ sectionem minor, mollior, & tardior fuit, & si dolor remisit, aut penitus evanuit, brevem ægris sanitatem promisit.

Si vero nec dolor remisit, nec febris violentia, nec pulsus durities imminuta est, tunc paulo post vena iterum tundenda fuit.

Si in principio ægri habuerunt pulsum valde suppressum, & durum, tunc post venæ sectionem omnia in pejus videbantur abire; auctus est dolor punctorius, aucta est febris, fitis & ægri valde inquieti fuerunt, arteriæ erant plenæ, duræ, & in omni corporis plaga ingens pulsatio & calor percipiebantur.

Ebullitio hæc, orta ex venæ sectione, novis iterum venæ sectionibus debuit sedari, compesci.

Idem fieri debuit, dum facta venæ sectione dolor punctorius quidem evanuit, sed aucta est febris, & supervenit ingens dolor capitis, vel dolor spinæ dorsi, aut lumborum, vel si respiratio magis anxiosa reddita est (quod haud infrequenter contigit) aut si dolor punctorius ex una thoracis plaga discessit, & aliam paulo post, eadem cum vehementia, obsedit.

Raro tamen potuit solis venæ sectionibus omnis dolor sedari ; pleuriticos multum juvit, si parti dolenti cataplasmata, aut fomenta emollientia, applicata sunt.

Peripneumonicis quoque eadem fomenta, & cataplasmata toti pectori imposita plurimum profuerunt, utiliores tamen his fuerunt vapores aquæ calidæ naribus, & ore hausti.

Pro remedio interno pleuriticis optimo cum effectu datum est decoctum N. 4.

Quidam solo infuso florum verbasci, & rhæados, addito sale prunellæ, & melle simplici, vel oxymelle. &c. restituti sunt.

Os, & fauces, tussi exsiccatae, linctu N. 11. magno cum ægrorum levamine humectatae sunt, & sputa facilia reddita.

Si tamen dolor punctorius neque debitis venæ sectionibus, neque fomentis, neque remediis mitigari potuit, tunc necesse erat, parti dolenti adponere latum vesicans, quod intra unam, alteramve horam omnem dolorem abstulit, & vires erexit, & respirationem effecit liberiores.

Unus fuit æger, quem vesicans hac ratione adplicatum non juvit, & hic suppuratus contabuit.

Plurimi pleuritici solis sputis judicati sunt, paucis diarrhæa biliosa, levans, supervenit.

Urina

Urina a tertio, quartove morbi die ad finem usque sedimentum crassum, glutinosum, subrubrum deposuit.

Decoctum N. 4. illis peripneumonicis valde utile fuit, qui facta venæ sectione liberius respirarunt, & pulsum habuerunt majorem.

Plerumque tertio die, aut in principio quarti diei sputa bene cocta prodierunt, & ab his solis salus pependit,

Pauci fuerunt, qui tussi inani, & sicca post quartum diem adhuc vexati sunt, atque his sexto die febris major cum horrore orta est, & respiratio fuit difficilior, sitis, & calor ingens, facies ruberrima &c.

Urinæ, quæ tertio, & quarto die optimæ coctionis signa præ se tulerunt, denuo fuerunt crudæ, aut flammeæ

Verum quam primum venæ sectionibus debitis iusta sanguinis quantitaseducta fuit, tunc illico tussis pleniore pectore potuit peragi, sitis, & calor remiserunt, & septimo die sputa secuta sunt, atque ab eotempore ægri sensim convalescerunt.

Hoc modo peripneumonia, periculosa licet, absque magno labore solvebatur; majorem vero industriam exposulavit, dum respiratio venæ sectionibus

nibus aut non emendata, aut peior facta est, & ægrorum vires imminutæ sunt.

Etenim tunc non tantum subigendæ pessimæ inflammationi, sed & viribus conservandis, ac augendis studendum erat.

Camphora rite subacta, & multo vehiculo diluta, atque parca, & prudenti dosi exhibita, mira his in casibus præstitit.

Quapropter præter decoctum N. 4. aut præter alia decocta, & infusa pectoralia pro ratione symptomatum dedi bis, ter, quaterve per diem cochlear unum ex mistura N. 8. & optatum finem fere semper attigi.

Si tamen horripilationes, & febris exacerbationes statis horis redeuntes observatæ sunt, tunc ad has suppressandas magna simul corticis peruviani copia data fuit.

Medicamentis hoc modo secundum iudicium, & rationem administratis pessime decumbentes præter omnem fere opinionem e mortis faucibus erepti fuerunt.

Vesicantia suris, & quandoque etiam humeris, & nuchæ applicata, delirium mitigarunt, levarunt caput, & mentem effecerunt magis serenam.

Loca autem hac ratione excoriata remediis digestivis, & paululum irritantibus debebant aliquamdiu fluentia conservari.

Dum tussis inanis ægros nimium defatigavit, & produxit dolores, aut quandoque spumofum sanguinem; tunc omni tertia, quartave hora le- ne paragoricum debuit exhiberi, quo tussis remisit, & ægri fuerunt magis quieti.

Qui vero violenta, & inani tussi vexati non sunt, ii de die nullo paregorico opus habuerunt.

His in casibus sputa cocta tarde comparere cœperunt, & die plerumque incerto; ante undecimum diem sputa semper aquosa, spumosa, aut glutinosa fuerunt, nec ægros levarunt.

Dum vero crassa, flava, & puriformia prodierunt, tunc brevi vis morbi minor fuit, & dein solis remediis, sputa promoventibus, reliqua cura potuit perfici.

Quandoque tussis inanis ad decimum tertium, aut decimum quartum vel decimum quintum diem duravit, & nullum prorsus sputum comparuit, dein vero subito ortus est in pectore strepitus, & aderat materies copiosa, mobilis, quæ sputis debebat ejici.

Verum ægrorum vires fuerunt valde debiles, hinc fortioribus remediis expectorantibus agendum erat.

Ufu mifturæ N. 12. vel clareti N. 13. vel confervæ N. 14. vel pulv. N. 17. vel aliorum hujusmodi medicamentorum mox copiofum, & purulentum fputum magno cum ægrorum levamine eductum eft.

Senibus hic morbus plerumque lethalis fuit; hi enim fputis fuffocati funt, licet optima remedia fuerint exhibita.

Alia febre continua, cui violenta tuffis quoque junctæ fuit, multi hoc mense ægri decubuerunt.

Aëris injuriæ hanc plerumque produxere.

Initium fuit horror per univerfum corpus, dein languor; poftea dolor rheumaticus, partim vagus, partim fixus, omnia membra obfe- dit.

Hicce dolor fubinde poft unam alteramve ho- ram ex membris abiit, & tunc pectus oppref- fum eft, & ægri cœperunt tuffitare.

Neque tamen aderat magna fitis, neque pul- fus admodum velox, aut durus, aut fuppreffus, neque ullum aliud fignum, quod veram pulmo- num inflammationem indicaffet.

Caput fimul erat affectum; etenim quibus- dam caput totum vehementer doluit; quidam in fola fronte, & circa tempora dolorem percepe- runt; quidam hemicraniam paffi funt; quidam capi-

capitis gravitatem & internarum partium tensiones conquerebantur, & his erant nares simul obstructæ, siccæ, quidam vero, ab omni dolore immunes, continuo & ingrato aurium susurro torquebantur.

Quandoque post plures horas de novo iterum per omnia membra diffusus est dolor rheumaticus, & tunc illico desinit dolor capitis, evanuit pectoris oppressio, & tussis; durante in membris dolore pulsus deprehendebatur inæqualis, contractus.

Si dolor rheumaticus subito iterum & præter rationem evanuit, tunc priora iterum symptomata observata sunt; nam rediit pectoris oppressio, tussis, & capitis dolor.

Hæ mutationes in eodem ægro sæpius contigerunt.

An materies serosa, acris, rheumatica nunc externas, nunc internas corporis partes invasit, & hac ratione diversa symptomata produxit?

Tussis in morbi principio semper fuit inanis, sicca; & longa tussitatione nil prodiit, nisi aqua spumosa; dein incerto die illud sputum cœpit lentum fieri, tandem prodiit mucus albus, viscidus, colore & consistentia albumini ovorum simillimus. Quandoque hic mucus colore subflavo tinctus est.

Sputum puriforme in his ægris raro videntum erat.

Quo crassius, & copiosius sputum prodiit, eo celerius, & majus sequebatur levamen; si autem sputum mansit tenue, aut paucum, tunc morbus diu protractus est.

Tussis quandoque per plures horas penitus siluit, dein magna cum violentia iterum rediit, & ægros defatigavit.

Quandoque integro die ægri a tussi fuerunt liberi, vesperi autem stata fere hora orta est anxietas, titilatio, tussis frequens, molesta.

Tempore vespertino in omnibus his ægris febris, & symptomata exacerbata sunt; prægressa enim horripilatione aucta est pectoris anxietas, sitis, tussis; vox erat rauca, & calor per universon corpus, urens, ac ficcus percipiebatur.

Quandoque post magnas vespertinas horripilationes vires penitus prosternebantur, & sputa, alias libera & facilia, suppressa sunt, imo per omnes artus accesserunt dolores dilacerantes, & ægri pessime habuerunt.

Unde noctes fuerunt inquietæ, defatigantes, infomnes, aut si ex nimia virium debilitate tandem ægri somno cœperunt opprimi, mox deli-

deliriis, & anxiis infomniis iterum excitati sunt, & membra continuo jactitarunt.

Matutino tempore tales ægri capitis dolorem conquesti sunt, & temulenti ac debiles languerunt.

Pectus autem, & totum os, & fauces erant exsiccatae, asperae.

Urina ab his ægris matutino tempore reddita, plerumque crassa fuit, ac turbida, & subfuscum, aut lateritium sedimentum deposuit; per diem fuit minus crassa, sed ruffa; noctu autem accedente exacerbatione fuit aut flammea, aut tenuis.

Exacerbatio fere in omnibus his ægris foetido sudore finiebatur.

Rarissime in hoc morbo Pulsus adeo plenus, & durus fuit, ut, ad vim naturæ infringendam, debuerit vena aperiri.

Imo non pauci erant inter hos ægros, quorum pulsus mollis & parvus remedia leniter stimulantia desideravit.

Morbus aliquamdiu progressus fere semper sputis judicabatur; inchoans vero leni quandoque sudori cessit.

Hinc remedia, quæ serosum lentum inciderunt, & lenem conservarunt transpirationem in morbi initio plurimum profuerunt.

Et multi ægri solis infusis ligni fassafras, vel trium fantalorum, vel foliorum tussilag., virg. aur., agrimon. &c. edulcoratis syrupo. 5. radic. aperient. aut syrupo de althea, aut melle puro, aut oxymelle simplici, & addito simul nitro, vel lap. prunell. vel stib. diaph. non ablut. aut nitro antimoniat &c. brevi sanitatem recuperarunt.

Fortiora stimulantia morbum reddiderunt pejorem.

Dum ægri a tussi frequenti, & inani ardorem, atque siccitatem in pectore ac faucibus conquesti sunt, vel dum habuerunt temperamentum valde siccum, tunc remedia emollientia stimulantibus erant præferenda.

Decoctum rad. alth. fol. alth. addito syrupo alth. vel decoctum radicis salab. addito melle puro tunc pectus siccum humectarunt, tussim reddiderunt minus violentam, & ægris magnum attulerunt auxilium.

Glutine jam soluto, & sputo mobili reddito, fortiora remedia expectorantia requirebantur: unde præter infusa, aut decocta, mox recensita, datus est linctus N. 15. vel mistura N. 16. vel N. 12. vel pulvis N. 17.

Sputa inde copiosa facile ejecta sunt; Quare iisdem remediis usque ad finem morbi continuandum

nuandum fuit ; dosis autem debebat augeri, vel imminui, prout symptomata id exegerunt.

Si noctes ob solam tussim erant inquietæ & infomnes, tunc paregoricum, qualecunque datum, juvit.

Cessante tussi, & febre haud raro diarrhæa secuta est, & prodiit alvo gluten album, pelucidum, tremulum, vitreum.

Mistura N. 9. tunc exhibita mox excitavit appetitum, & expulso glutine diarrhæam suppressit.

Subinde post diarrhæam aderat tenesmus; hunc vero remedia paregorica cito & facile sopiverunt, & integra tunc rediit sanitas.

Quidam, hac febre laborantes, fuerunt soporosi, & pectore anxii, neque sputis prodeuntibus levamen ullum habuerunt.

Hi delirarunt frequenter, ceperunt floccos, & circa vesperras auctum est delirium; Oculi fere semper erant turbidi, tristes, lachrymantés, fæces inscie dimittebantur, quæ erant glutinosæ, ex fusco flavæ, fætidissimæ.

Pulsus in quibusdam sat fortis fuit, unde his medicamenta prius laudata, diluentia nimirum, & expectorantia suffecerunt; in quibusdam vero pulsus fuit parvus, undulosus, qua de causa remediis stimulantibus simul opus erat.

Claret. N. 3. aut mistura N. 8. aut N. 1. ægros plurimum refecerunt ; furis præterea, quandoque & nuchæ vesicantia erant applicanda, ut sopor, caput nimium gravans, dissiparetur.

His ægris quandoque decimo quarto morbi die, quandoque decimo septimo, aut vigesimo, quandoque vero incerto die miliaria alba eruperunt.

Verum neque inde symptomata multum mitiora sunt reddita ; solus pulsus paulo liberior, & respiratio minus anxiosa videbantur.

Sopor, delirium &c. in eodem statu permanserunt, licet sputa simul copiosa prodierint.

Exanthemata in quartum diem manserunt pulchre elevata, plena, pellucida, dein vero cœpit humor ea replens turbari, quædam vesiculæ rumpebantur, reliquæ collapsæ sunt, & exsiccatae.

Atque tunc ægri levamen sentire cœperunt, oculis rediit vivacitas, rediit mentis serenitas, desiit omne delirium, & febris.

Urina, quæ hucusque rutila fuit, nunc turbata est, & posuit sedimentum glutinosum, album, grave.

Sputa prodire continuarunt, vires sensim auctæ sunt, tandem desiit tussis, viguit appetitus, & ægri perfectam sanitatem obtinuerunt.

Inter

Inter hos ægros fuit virgo novemdecim annorum, cui miliaria alba citra ullum levamen in collo tantum, & pectore apparuerunt, in reliquis autem totius corporis partibus nec stigma erat videndum. Partes vero ab exanthematibus liberæ calor ingratus, urens, & molesta siccitas, ac rigiditas occuparunt.

Quarto ab eruptione die miliaria conciderunt; verum neque tunc hæc ægra levamen sensit, & manserunt eadem prorsus symptomata usque in septimum diem, quo partes antea aridæ cœperunt transpirare, madere, & tandem in omnibus extremitatibus, & in ventre numerosissima miliaria alba prodierunt, in pectore autem, & in collo nulla amplius visa sunt, sed ibi epidermis in squamas abiit; eodem adhuc die ægra a febre liberata est, & anxietates, & omnia mala symptomata velocissime discessere.

Vires mox increverunt, & absque multis medicamentis brevi rediit sanitas.

Qui sublime semper respirarunt, & pauca vel plane nulla sputa potuerunt proferre, qui in continua anxietate, & æstu decubuerunt, quorum pulsus fuit undulosus, intermittens, exilis, & vires penitus dejectæ, quorum lingua fuit plumbea, aut subviridis, aut adeo sicca, ut egerit rimas, quorum facies fuit purpurea, aut livida

livida, aut pallida, & frigida, oculi autem concavi, & fanguine suffusi, quos sudor continuus, glutinosus defatigavit, quorum urina fuit colore naturalis, vel tenuis, alvus fusca, aut subnigra, frequens, & inscio ægro prodiens, mortui sunt.

Tentata quæcunque remedia hos ægros nequaquam juverunt; imo nimia solertia eos debilitavit.

Bini juvenes simili febre hoc mense in nosocomio interierunt, senes autem quinque.

Alia iterum febris continua hoc mense observata est in pluribus ægris, ubi nimirum primis tribus diebus morbus admodum mitis videbatur.

Etenim levis tantum & obtusus aderat capitis dolor, appetitus languit, pulsus fuit naturali paulo celerior, nec tamen plenus, nec durus, nec suppressus, fitis mediocris, lingua humida, alba, oculi solido minus vivaces.

Alvus quotidie naturalis prodiit, urina crassam in medio nubem gessit.

Incipiente quarto die omnia symptomata subito exacerbata sunt.

Pulsus summa violentia exagitabatur, ita quidem, ut eodem die binæ ternæve sat largæ venæ sectiones debuerint institui, caput acutissime doluit, in pectore orta est anxietas, & respirandi

randi magnus labor, lingua fuit aridissima, oculi rubore suffusi sunt, & protuberarunt, sitis immaniter augebatur, totum corpus, maxime vero extrema calor urens invasit; urina fuit ruberrima, crassa, quasi multo sanguine tincta, accessit delirium, sopor, corporis inquietudo.

Factis necessariis venæ sectionibus, & dato copiosissimo potu diluente, nitroso, sub finem diei quarti tota cutis aspera, seu anserina apparuit, & mox rubuit colore scarlatino.

Nullum tamen symptomata inde levatum est, & ægri frequenter tussitarunt, & noctem habuerunt admodum inquietam.

Quinto die, prægresso per universum corpus largo sudore, remisit calor urens, & tussitatio; mox pruritus cutim occupavit, dein visæ sunt numerosæ pustulæ albicantes, opacæ, diversæ magnitudinis & figuræ, quædam ex his confluentes sat magnas vesicas efformarunt.

Pustulæ hæc densissimo agmine collum, pectus, & abdomen obsederunt; in facie autem erant nullæ, in extremitatibus paucæ.

Factis his eruptionibus quidam ægri se multo melius habuerunt; disparuit enim sopor, abiit delirium; sitis, & pulsus velocitas immutæ sunt.

Imo pulsus in quibusdam fuit adeo bonus & æqualis, & omnia symptomata adeo mitia, ut totum opus soli naturæ tuto tunc potuerit committi.

Aliqui autem manserunt soporosi, continuo delirarunt, eorum pulsus fuit debilis, inæqualis, intermittens; urinam, & fæces inscie dimiserunt, tendines subfilierunt, & artus convulsionibus exagitati sunt.

Sexto die in eodem statu persistere.

In principio septimi diei ortus est horror; dein ingens frigus omnia membra perrepsit, quod ultra horam duravit, extrema reddidit gelida, rigida, & tantam induxit virium prostrationem, ut, mortem allaturum, videretur.

Cessante tamen hoc frigore mox ægri ad se redierunt, nec delirarunt amplius, pulsus fuit æqualis, liber, minus velox, & ab eo tempore vires auctæ sunt, nec ullæ convulsiones, aut tendinum subsultus amplius observabantur, in quibusdam febris fere penitus desiit.

Eodem adhuc die pustulæ omnes magis elevatæ sunt, & redditæ pellucidæ, etenim limpidissima lymphæ videbantur repletæ, color scarlatinus cœpit evanescere, & sitis imminui; urina fuit crassa, turbida, & copiosissimum sedimentum subfuscum deposuit.

Agri

Ægri, qui quinto die magnum levamen perceperunt, & habuere symptomata admodum mitia, ii septimo die levem tantum horripilationem perceperunt; pulsus fuit paulo celerior, & pustulæ magis repletæ sunt, & cœperunt pellucere, reliqua autem omnia optimo in statu permanserunt.

Octavo die nil mutatum est, nisi quod iis, qui septimo die adeo male habuerunt, aliquoties alvus biliosa, liquida, fœtida, cum magna euphoria prodierit, iis vero alvus fuit naturalis, qui minorem septimo die molestiam perceperunt.

Nono die febris fuit admodum exigua, urina fere naturalis, alvi profluvium filuit, color scarlatinus sensim in naturalem abiit, pustulæ partim ruptæ sunt, & limpidum serum fuderunt, partim conciderunt, & exsiccatæ sunt.

Decimo die tota fere cutis naturalem colorem habuit, & omnia erant meliora, & quidam ex his ægris, ab omni febre liberi, jam per aliquot horas extra lectum fuerunt.

Undecimo die in omnibus desit febris, rediit appetitus, epidermis lamellatim secessit, intra paucos dies viguerunt vires, & valetudo fuit integerrima.

Quoniam primis morbi diebus omnia symptomata valde mitia fuerunt, nulla peculiaris cura requirebatur, neque ulla indicatio tunc venæ sectionem postulavit.

Sola decocta diluentia ex hord. crud., rad. scorzon, acetos. &c. cum paucis nitro, & oxymelle simplici omne ex parte satisfactura videbantur.

Verum orta circa Principium quarti diei exacerbatione, omnibus erat sanguis detrahendus, idque pro ratione virium, & pulsus repletionem in pluribus iterato fieri debuit.

Dum cutis rubuit, & exanthemata proruperunt, omnibus optimo cum effectu exhibui infusum florum samb. N. 19.

Dum vero ex his ægris quidam quinto die valde debiles fuerunt, & soporosi, & delirantes, & habentes pulsum inæqualem, parvum, intermittentem, opus erat præter hoc infusum N. 19. remedia magis stimulantia præbere; ut sunt: mistura N. 8. vel mist. N. 1. maxime autem ægris profuit, & debitas vires conservavit claretum N. 3.

Vesicantia suris, & nuchæ quoque debuerunt applicari.

Præterea remedia paregorica omnibus erant necessaria; hac tamen differentia, quod ii, quorum vires quinto morbi die sat bonæ perstiterunt, vesperi solummodo unciam unam syrapi diacodii exigerent; ii autem, qui debiles fuerunt, & quibus alia mala symptomata supervenerunt, omni quinta, sextave hora gutt. XII. vel XV. laud. liquid. SYDENHAMI opus habuerunt.

His

His folis remediis pro ratione auctis vel imminutis, hæc febris adeo feliciter debellata fuit, ut nullus horum ægrorum succubuerit.

Multi ægri hoc mense febre rheumatica, aut arthritica lecto affigebantur; Unde hujus symptomata, & curatio hic loci esset describenda; Verum quoniam idem morbus etiam mensibus frequentibus grassatus est, & diversa produxit symptomata, & ideo diversam sæpe curationem postulavit, putavi, quod de eo peculiari capitulo paulo inferius agendum esset.

MENSIS DECEMBRIS 1759.

Peripneumonia frequenter observata est. Symptomata fuerunt valde periculosa, etenim pessima fuit respiratio, pulsus celerissimus, suppressus, sitis ingens, facies tumida, livida purpurea &c.

Iteratæ venæ sectiones hic locum habuerunt.

Tussis autem nimium frequens, molesta, & quasi convulsiva, paregoricis, aut opiatis, per epicrasin diversa sub forma exhibitis, statim in principio leniri debuit.

Id si factum non est, prorupit ore, & naribus copiosissimus sanguis, & ægri amiserunt vires.

Neque tunc ægro, valde debilitato, venam amplius licuit aperire.

Decoctum emoll. N. 22. aut alia similia decocta resolventia, emollientia, antiphlogistica, nitrosa, mellita, maximum effectum præstiterunt.

Sputa incerto die cœperunt prodire; eaque in principio aquosa, tenuia, spumosa, haud raro striis sanguineis permixta; dein facta sunt crassiora, subflava, demum penitus puriformia, & his solis rite procedentibus ægri sanitatem recuperarunt.

Decoctum N. 4. hos ægros quoque multum juvit.

Quamprimum sputa facile prodierunt, & fuerunt copiosa, tunc illico febris remisit, neque amplius ægros tussis adeo defatigavit, & respirandi labor fuit longe minor.

Quando ægrorum vires ad egerenda sputa non suffecerunt, tunc præter decoctum N. 4. optimo cum effectum datum est claretum N. 13.

Nullus horum ægrorum paregorico vespertino carere potuit, hoc enim non assumto, noctu accessit tussis sicca, frequens, quæ somnum turbavit, induxit deliria, & sputa effecit difficilia.

Plerumque hic morbus decimo septimo die integre cessavit.

Quandoque tamen tussis citra febrem per
viginti

viginti quatuor, aut triginta dies, & ultra duravit; quandoque vero per unum diem tussis aut nulla, aut pauca fuit, sequente autem die fuit iterum longe frequentior, & copiosa prodierunt sputa, idque alternis vicibus frequenter contigit.

Quandoque tota die cessavit tussis, & noctu certa hora ingruit, ægrum e somno excitavit, fecitque eum copiosa sputa egerere, tandem iterum desit, & reliquam noctem æger tranquillam habuit.

Solis tamen remediis incidentibus, & sputa promoventibus hæc symptomata sensim suppressa sunt.

Inter tussendum quandoque summa pectoris anxietas orta est, & ægri quasi pectus constringi, & respirationem inhiberi crediderunt; Neque sputa potuerunt reddere, & fere suffocati sunt.

Hæ anxietates ægris accesserunt subito, & sæpe subito iterum evanuerunt; & fere tantum in iis contingebant, qui systema nervosum admodum mobile habuerunt, unde & earum origo a spasms petenda videbatur.

Hoc in casu mistura N. 12. non tantum promovit sputa, sed & spasmos solvit, & omnes anxietates brevi sustulit.

Si spasmi usu misturæ N. 12. non cessarunt, tunc eidem misturæ addi debuerunt guttæ XX. laud. liquid. SYDENHA. quod mox omnem turbationem sedavit.

Vera peripneumonia tres ægri hoc mense obierunt.

Bini ex his statim in initio morbi vires habuerunt admodum prostratas, respirationem laboriosissimam, linguam plumbeam, sitim nullam, delirium continuum, pulsum parvum, inæqualem, mollissimum, urinam coloris penitus naturalis, oblata ægerrime assumerunt.

Qua vehementia morbus incepit, eadem in quartum diem sine ulla mutatione perduravit.

Quarto autem die omnia pejora facta sunt, pulsus intermisit, accessit profundus sopor, respiratio fuit densissima, urina naturali longe tenuior, tussis brevis, frequens, nec vesicantia, nec medicamenta, quacunquē sub forma exhibita, ullum levamen adtulerunt, neque unquam mens, sopore suppressa, serenior facta est.

Sexto die respiratio solis narium alis, scapulis, & claviculis peragebatur, alvus pauca, fœtidissima, nigra, frequenter in lectum dimittebatur, mox ortus est sudor fœtidus, glutinosus, in extremis, & facie frigidus, tandem finiente sexta die facie, tota livida, & tumida, vis vitæ subito evanuit.

Pul-

Pulmones sectione anatomica, sanguine infarcti, & pro maxima parte gangrænosi, reperti sunt.

Tertius æger ad nonum usque diem sat bene se habuit, sputa rite prodierunt, & iisdem, quoniam symptomata omnia leviora fuerunt, perfecta crisis videbatur futura.

Verum nono die præter manifestam causam tussis sicca, violentissima, hunc ægrum invasit, secuta est inde larga hæmoptoë, dein summa virium prostratio, anxium & breve respirium, sopor, tandem rigor, tetanus universalis, & subita mors.

Aspera arteria fuit sanguine grumoso plenissima; inter piam matrem, & cerebrum in parte dextra capitis, sanguis quoque grumofus, copiosissimus extravasatus erat.

In facie, & in toto corpore omnes musculi post mortem adhuc fuerunt violentissime tensi, rigidissimi.

Vesica urinaria detegebatur urina plenissima, neque ulla pressione potuit evacuari, neque catheter in eam intromitti; Etenim circa vesicæ collum obstaculum durissimum repertum est.

Re tamen bene considerata solo spasmo collum vesicæ in osseam fere duritiem contractum videbatur. In toto morbi decursu æger nunquam urinæ mittendæ difficultatem conquestus est.

An circa mortem spasmus vesicæ collum occupavit?

Qui vera peripneumonia laborarunt, hi circa Vesperas non adeo manifestas, & magnas febris exacerbationes passi sunt, uti ii, qui febre catarrhali, glutinosa decubuerunt.

Hi ægri tota die admodum mitem habuerunt febrem, neque magnam sitim conquesti sunt, neque respiratio fuit valde læsa, tussis autem fuit frequens, urina naturali paulo coloratior cum nubecula fundum petente, os glutinosum, appetitus aut deletus, aut exiguus.

Primis diebus omnia symptomata fuerunt valde levia, & ægri simplici catarrho sese affectos crediderunt, unde neque remedia assumerunt, neque adeo sollicitè evitarunt aëris injurias.

Sensim tamen debiles facti sunt, tussis fuit frequentior, & respiratio brevis ac difficilis; hinc extra lectum se non amplius potuerunt sustinere.

Demum vespertino tempore omnia pejora esse cœperunt: Ortæ sunt horripilationes, dein sequebatur ingens calor, sitis magna, anxia respiratio, tussis frequens, membrorum, & totius corporis inquietudo, capitis dolor acutissimus, & haud raro delirium.

Decrescente calore sentiebatur per universam cutim mador, dein fœtidus & tenax sudor; tandem

dem remisit anxietas, fitis, tussis fuit liberior, quandoque & sputa glutinosa cum ægri levamine prodierunt.

Urina incipiente horripilatione fuit tenuis, orto calore ruffa, aut flammea, superveniente sudore fuit aut tenuis, subviridis, & valde fætida; aut fuit turbida, crassa, & tunc crassum, tenax, glutinosum sedimentum deposuit.

Quidam cessante hoc Paroxyfmo sponte in profundum, & quietum somnum inciderunt, & inde multum reficiebantur, & vigiles mentem habuerunt admodum erectam, hilarem, vires bonas.

Alii autem post paroxyfimum debiles, & inquieti fuerunt, & inani tussicula exagitati sunt, atque his opio somnus conciliari debuit. Etenim infomnes si relictæ erant, tunc adeo debiles reddebantur, ut in sequentibus paroxyfimis fere succubuerint.

Qui durante paroxyfimo habuerunt pulsum valde plenum, & durum, sitim magnam, faciem inflatam, rubram, linguam siccam, oculos sanguine suffusos, lachrymantes, protuberantes, splendentes, & multo cum labore respirarunt, quique nulla adhuc sputa cocta egresserunt, & qui cessante paroxyfimo pulsum adhuc satis fortem, & plenum conservarunt, iis vena repetitis quandoque vicibus secari debuit.

Sanguis e vena missus subinde crustam gessit densam, tenacem & vere inflammatoriam.

Sæpissime autem crassa, mucosa, & variegata membrana in placentæ superficie conspiciebatur.

Qui in paroxysmo, & post paroxysmum admodum debiles fuerunt, quique pûlsus semper parvum & inæqualem habuerunt, iis venæ sectio nocuit.

Vespertinæ hujus febris exacerbationes cortice peruviano nequaquam mitigari potuerunt.

Accidit autem in pluribus ægris, ut tales exacerbationes per diem sæpius redierint, & ut ægri omni tertia, quartave hora leve frigus, dein calorem conquesti sint.

Pulsus tunc observabatur longe celerior, sitis major, facies rubicunda, respiratio celeris, laboriosa.

Tales exacerbationes ultra horam nunquam durarunt, subinde iterum intra aliquot minuta subsederunt.

Plurimis his ægris cortex peruvianus maxime profuit; etenim licet paroxysmi non semper integre fuerint suppressi, symptomata tamen omnia adeo mitia inde sunt reddita, ut vires mox fuerint robustiores, & ægri ejecerint sputa copiosa, cocta.

Aliquibus tamen, qui fat violentos, & frequentes paroxyfmos, feu exacerbationes paffi funt, cortex peruvianus nullum levamen adtulit, neque nitrofa, diluentia, antiphlogiftica organifmum potuerunt compescere, neque opiata mitigare tuffim.

Imo tuffis fuit adeo vehemens fubinde, ut haimoptoën fuerit minitata.

Unde venæ fectionibus, fubinde aliquoties iteratis, nulla diei, aut temporis habita ratione, opus fuit; ægri quidem, aliunde debiles, inde magis dejecti funt; verum poft hac minores fuerunt exacerbationes, & opiatis fomnus potuit adferri.

Sanguis e vena miffus femper fuit densus, & cruftam habuit inflammatoriam, licet nullius topicæ inflammationis figna effent obfervata.

Etenim ceffante exacerbatione, respiratio fatis libera fuit, & pulfus vix febrilis, neque durus, nec fuppreffus, fitis pauca, facies pallida, tuffis tantum per vices violenta, titilatoria.

Omnes hi ægri, fi prodeunte fputo cocto & copiofo, levamen fenferunt, fiquè febris remifit, folis fputis perfecte iudicati funt.

Si vero prodeunte fputo levamen aut plane nullum, aut valde exiguum perceptum eft, tunc

incerto quodam die miliaria alba, vel sola, vel rubris permista proruperunt, quibus pulchre elevatis, & copiose prostantibus, omnis anxietas evanuit, ægri statim sese longe melius habuerunt, & cessavit febris, neque sputa inde imminuta sunt, aut suppressa.

Aliqui tamen, qui sputa copiosa citra levamen ejecerunt, eo tempore, quo miliaria videbantur proditura, largo, fœtido, & glutinoso sudore allevati sunt, licet tunc nulla exanthemata comparuerint.

An in his materies exanthematica sudore dissipata fuit?

Nihilominus exanthemata supervenientia curandi rationem nequaquam mutarunt; etenim iisdem remediis, quibus antea ægri utebantur, sedulo continuandum erat.

Curatio autem in omnibus his ægris similis fuit.

Pectori ubique debebat prospici, hinc decocta emollientia, resolventia, & sputum coctum educentia ubique requirebantur; & his solis plerique sanati sunt.

Iis solummodo, quorum vires nimium debiles fuerunt, præter hæc decocta necesse erat, præbere medicamenta leniter stimulantia.

Tempore exacerbationis semper opus fuit remediis nitrosis, & leniter paregoricis.

Cessante hac febre & tussi, multi fuerunt ægri, qui pondus in ventriculo, nauseam, & vomitiones conquesti sunt, atque ideo & his debuerunt exhiberi purgantia, aut vomitoria &c. ut priori mense adnotatum est.

Quidam post talem febrem valde debiles fuerunt, magnam pectoris siccitatem perceperunt, & continuo sudore fere diffluxere.

Remedia roborantia, & sudorem alias sistentia, nil juverunt, imo ægris majores excitarunt anxietates; sola autem nutrientia, parva quidem copia, sed repetitis vicibus exhibita, hic plurimum effecerunt.

Cremor avenæ mundatæ, cremor hordei, juscula probe nutrientia, oryza, lacti, vel jusculis incocta, lac bonum, & recens, optime conveniebant: his enim cessit pectoris siccitas, sudor, & mox increverunt vires.

Pueros, juvenes, & mediæ ætatis homines pleuritis hoc mense frequenter invasit.

Vagus plerumque fuit dolor pleuriticus, ita quidem, ut jam hoc, jam illud thoracis latus occupaverit.

Quandoque dolor fuit levis, neque respiratio multum inde lædebatur, neque febris admodum vehemens fuit, neque fitis magna. Et

Et his in casibus venæ sectione raro opus fuit, etenim solis infusis flor. samb., rhæad., verbasc., quibus addebatur paucum nitrum, vel stibium diaphoreticum non ablutum, vel sal prunellæ &c. & mel purum, vel syrumpus quidam emolliens, largiter exhibitis, atque moderato lecti tepore, atque applicato plagæ dolenti cataplasmate molli, totus morbus brevi potuit solvi.

Nam primo adhuc die lenis sudor sequebatur, & tunc dolor remisit, & febris fuit minor, & ægri cœperunt dormire.

Remittente dolore plerumque tussis multo mitior facta est, subinde tamen perstitit æque violenta, frequens, inanis, defatigans, & hoc si contigit, diacodiatis per epicrasin utendum fuit, ne irrita tussi ægri nimium debilitarentur.

Urina colorem habuit plerumque naturalem, & levem in medio gessit nubeculam.

Lingua fuit humida, alba, genæ roseæ, oculi erant rubri, aut turbidi.

Secundo die nullus dolor punctorius advertebatur, tussis raro ægros exacerbavit, neque magna pulsus celeritas, aut plenitudo, aut durities observata est, urinæ manserunt naturales.

Tertius dies fuit secundo similis.

Quar-

Quarto die continuatis iisdem remediis, vel similibus haud raro oriebatur levis, & vagus horror, & mox æger sudavit, & desiit febris, tussis & sitis.

Quorundam horum ægrorum urina quarto die turbata est, & posuit sedimentum furfuraceum, album; quorundam vero urina mansit coloris naturalis; & febre penitus cessante tenuis reddebatur, & fætuit.

Hi ægri pauca vel plane nulla sputa redderunt; solo igitur sudore plerique iudicati sunt.

Subinde tamen quarto die nulla facta est mutatio, & continuarunt eadem prorsus symptomata, quæ semper admodum levia erant usque ad sextum vel septimum diem, & tunc subito omnia ruerunt in pejus, dolor pectoris qui antea penitus siluit, denuo recrudit, & ægros majori violentia est aggressus; tussis & frequentior, & molestior fuit, increvit sitis, & pulsus deprehendebatur plenus, & valde durus, ut & respiratio valde anxiosa, multum dolens, celeris, caput vehementissimus dolor occupavit.

Unde ilico venæ sectio sat larga erat celebranda; præterea decocta emollientia, resolventia, antiphlogistica copiose, & frequenter exhibita sunt, & parti dolenti applicatum est

cataplasma , aut fomentum emolliens , discutiens.

Si dolor , & febris facta venæ sectione non remiserunt , aut si remittentes brevi iterum vehementiores facti sunt , tunc denuo largiter sanguis fuit detrahendus , idque eodem die quandoque ter , quaterve , habita ratione virium , & symptomatum fieri debuit.

Evacuata debita quantitate sanguinis , dolor penitus disparuit , & febris erat longe mitior.

Tussis dein minus molesta fuit , cœperunt sputa prodire , & undecimo die febris perfecte desit , & ægri sensim convaluerunt.

Curatio solis remediis resolventibus , & expectorantibus felicissime finita est.

Sanguis venæ sectione extractus crustam inflammatoriam valde densam habuit.

Urina , orta symptomatum exacerbatione , ruffa , aut flammea fuit , dein aliquoties turbata est , & album , aut fuscum sedimentum dimisit.

Quoniam dein in pluribus ægris observavi , febris , & doloris exacerbationem circa sextum , vel septimum diem contingere , tunc in aliis experiri volui , an non facta primis statim diebus venæ sectione , similis paroxysmus posset evitari , præcaveri.

Verum ægri inde debilitati sunt & exacerbationi

bationi sexto vel septimo die supervenienti vix sustinendæ erant, & tardius sputa comparuerunt, & tussis fuit molestior, & morbus ad decimum quartum, aut decimum septimum diem protrahebatur.

Unde conclusi, dein non amplius venam tundere, donec urgeat indicatio, hinc & temporis, & diei ratio nequaquam habenda erat.

Quosdam ægros dolor pleuriticus tanta vi invasit, ut statim in principio pessima adfuerint symptomata.

Etenim prægresso horrore mox caput vehementissime doluit, respiratio fuit ilico densa, & præ nimio dolore fere impossibilis, sitis autem penitus abolita, facies sublivida, tumida, oculi protuberantes, lingua alba, cutis ficcissima, pulsus contractissimus, durus.

Celerrimum remedium his in circumstantiis erat largissima venæ sectio, quæ subinde dolorem mitigavit, & respirationem fecit liberiores, & magnam dein sitim ægri conquesti sunt, qui antea nullam habuerunt; subinde vero prima venæ sectio nil mutavit; unde post breve tempus denuo sanguis largissima copia debuit detrahi.

Et tunc dolor plerumque multum remisit, & ægri longe melius habuerunt; verum intra

unam alteramve horam eadem prorsus symptomata redierunt, data licet fuerint copiosissima remedia antiphlogistica, diluentia, mellita &c. et externe licet cataplasmata, unguenta, & fomenta fuerint applicata.

Qua de causa, si ægrorum vires admiserunt, venam denuo tundere fuit necesse; idque haud raro, quinquies, sexties, & aliquoties septies intra binos dies factum est.

Et hac ratione contigit aliquoties, ut facta ultima venæ sectione omnia prorsus symptomata evanuerint, & integre cessaverit febris; unde his in circumstantiis aliquoties pleuritidem solis venæ sectionibus licuit jugulare.

Erant tamen casus, ubi venæ sectionibus sopire pleuritidem non potui.

Dum nimirum, facta venæ sectione unica, vires ægrorum ilico conciderunt.

Fuerunt enim plures, qui post venæ sectionem debiles anhelarunt, nec imminutus est dolor, nec respiratio fuit facilior, & pulsus, antea plenus, reddebatur parvus, inæqualis, & frequentes leipothymixæ hos ægros divexabant.

Ab ulteriore vero venæ sectione tunc summo opere erat cavendum, licet dolor inflammatorius, & respiratio inde valde læsa eandem indicassent.

Decoctis emollientissimis, quibus sub finem coctionis herbæ leniter aromaticæ addebantur, & cataplasmatibus aut fomentis externis tunc pugnandum erat.

Et si tussis nimium molesta fuit, aut dolor nimium magnus, tunc omni bihorio, aut trihorio unciam dimidiam fyrupi diacodii exhibere neceffe erat.

Tandem si dolor intra unum, alterumve diem non cessavit, aut multum decrevit, latum vesicans plagæ dolenti applicatum est, quod intra tres, quatuorve horas omnem dolorem abstulit, aut eundem adeo levem reddidit, ut ægri vix quidquam amplius perceperint.

Virum, & puellam pessima pleuritide laborantes nec remedia, nec vesicantia juverunt, unde inflammatio brevi abivit in suppurationem.

Vir, facta a peritissimo chirurgo HAFFNER thoracis paracentesi, felicissime restitutus est.

Puella, a sacco purulento jam fere suffocata, tandem paracentesin fieri, admisit, verum pus prodiens valde fætuit.

Nihilominus per binos dies ægra multo melius habuit, liberius respiravit, quiete dormivit, & pulsus tranquillus fuit.

Verum tertio die subito sublime respiravit, pulsus factus est celerrimus, & mollis, in facie

observabantur crebræ caloris, & coloris mutationes, sitis fuit ingens, tandem extrema fiebant gelida.

Periculofissima hæc signa pessimam formarunt prognosin, & septimo die mors secuta est.

In thoracis cavitate sinistra reperiabatur fœtidissimus ichor, & pulmo ejusdem lateris gangrænosus.

Ægri, qui cessante dolore punctorio, & prodeunte sputo copioso continuam tamen pectoris oppressionem conquesti sunt, & tussitarunt frequenter, & delirarunt sine magna febre, nullum levamen perceperunt usque dum decimo quarto, vel decimo quinto, vel subinde vigesimo die, aut die non critico copiosa miliaria alba proruperunt.

Et tunc ilico pulsus fere naturalis factus est; & respiratio fuit liberrima, cessavit ingrata tussitatio, tussi tamen pleniore sputa bene cocta continuarunt prodire; unde orto simili exanthemate his ægris adferebatur salus.

Qui debiles fuerunt, & sputa paulo difficilius egresserunt, his præter decocta, & infusa pectoralia dabatur claret. N. 13.

Si nulla habita pulsus, & virium ratione ob solum dolorem pleuriticum venæ sectiones nimi-

um

um frequentes instituebantur, tunc ægri in pessimum periculum conjecti sunt.

Etenim licet febris fuerit valde mitigata & fere sopita, vires tamen summopere prostratae sunt, & tussis reddebatur valde frequens, inanis, defatigans, ægri abhorruerunt a cibis, nec quidem dato quamvis opiato vespertino, dormiverunt, unde cœperunt contabescere.

Remedia quaecunque tentata momentaneum quidem quandoque levamen adtulerunt, sed causam mali tollere nequaquam potuerunt.

Quidam ex his tabe obierunt, quidam vero post violentissimam tussim & convulsivam anxietatem sputa oblonga, tenacia, polyposa, vaporum figuram referentia, & copioso sanguine mista extorserunt; hæc si continuarunt per unum, alterumve diem, tunc cessavit dolor obtusus, & filuit tussis, & tandem tales ægri cura lactea & cibis probe humectantibus, nutrientibus integre restituti sunt.

Vinum generosum, in quo panis biscoctus aliquamdiu maceratus est, bis de die pauca dosi exhibitum ad vires restituendas, multum contulit.

MEN

MENSIS IANUARIUS 1760.

Multi febre continua putrida laborarunt.

Omnes habuerunt pulsum statim in principio debilem, sitim magnam, caput grave, faciem rubram, linguam albidam, tremulam.

Horrore spinam dorsi pervagante, & dolore capitis morbis incepit; appetitus erat sine nausea deletus, respiratio autem libera.

Delirium admodum leve quandoque observatum est; urina fuit ex flavo rubra, alvus quibusdam quotidie, quibusdam vero omni altero, vel tertio die prodiit; neque inde ægriangebantur, hinc non erat opus eam enemate, aut suppositorio sollicitare.

Noctes fuerunt satis pacatæ.

Ægri, a primo usque ad septimum vel undecimum diem manserunt in eodem statu, & nil in pejus, neque in melius mutatum est.

Verum septimo, vel undecimo die absque manifesta crisi omnia symptomata remiserunt, cessavit febris; pulsus fortior, & liberior deprehensus est, & rediit appetitus.

Urina nunquam posuit sedimentum, neque unquam turbata fuit.

Et

Et eo die, quo febris defuit, naturalem habuit colorem, & odorem.

Nulli horum ægrorum vena secta est, quoniam pulsus & virium debilitas repugnavit.

Serum lactis vinosum, & mistura N. I. pro medicamento, & potu ordinario optime inferviverunt, & vires, quantum erat possibile, conservarunt.

Eadem mistura N. I. etiam cessante febre continuabatur; etenim observatum est, ejus usu continuo vires rediisse citius,

Febres catharrhales, pleuritides, peripneumoniæ hoc mense quoque multum grassabantur.

Peripneumonia pleuritidi perfrequenter junctâ est.

Iteratæ venæ sectiones hic maxime locum habuerunt.

Symptomata prorsus eadem fuerunt, quæ mense præcedente enarrata sunt, hinc & eadem curandi methodus felicissimos habuit effectus.

Sputa rite procedentia multis ilico magnum levamen adtulerunt, & undecimo die, aut die decimo quarto, orto leni sudore, & prodeunte urina crassa, foetente, sequebatur perfecta judicatio.

Qui vero a sputo copioso, & bene cocto, allevati non sunt, his decimo quarto, aut decimo septimo die majori cum levamine supervenerunt miliaria alba, quæ quarto ab eruptione die inceperunt exsiccari, & tunc desiit febris, & increverunt vires.

Ex his tamen fuerunt sex, qui prodeuntibus copiosis exanthematibus magnum quidem habuerunt levamen, & exanthematibus exsiccatis, ac desquamata cute his quoque desiit febris, & viguit appetitus; verum nec redierunt vires adeo bonæ, ut aliis ægris; oculi manserunt minus vivaces, turbidi, & omnes adhuc pectus oppressum conquerebantur, sentiebant obtusum in sterno dolorem, & credebant os sterni torculari versus interiora pectoris premi, & continuo tussitarunt.

Respiratio tamen non fuit valde difficilis, aut laboriosa; verum vi fortiori & pleno pectore peracta dolorem acutum ad costarum limbum, & circa hypochondria excitavit.

Optimo cum appetitu hi ægri cibos assumerunt, neque magnum inde gravamen perceperunt, neque siti vexati sunt; pulsus fuit sat liber, æqualis, neque intra centum ictus magna differentia potuit observari.

Urinæ autem erant crudæ, inodoræ, & fæces duræ, nigræ.

Pon-

Pondus opprimens thoracis, oculi minus vivaces, & vires semper debiles præfagiebant manifeste materiam morbosam adhuc in his ægris latere.

Qua de causa solo victu tenuiori, attamen sufficiente hos ægros sustentavi, & præter lenia infusa ex hædera terrestri, Veronica, scabiosa eis exhibui misturam N. I. et quoniam ex horum usu ægri sat bene se habuerunt, & quoniam omnia pacata videbantur, fortioribus medicamentis naturam non volui turbare.

Contigit dein, ut bini ex his ægris octavo die, quo a priore febre liberi erant, magnum dolorem capitis, sitim validam, & appetitum deletum conquesti sint, atque pulsus cœpit agitari, & urina prius tenuis & cruda, nunc crassa, & valde rubra comparuit.

Tertius æger nono die percepit symptomata eadem, reliqui tres autem die undecimo.

Hinc omnes passi sunt recidivam.

Secundus recidivæ dies erat longe peior, quam primus: nam vires penitus prostratæ sunt, febris fuit valde magna, sitis non delenda, lingua fusca, arida, respiratio laboriosa, urina crassa, jumentosa, stranguriosa.

Noctes fuerunt admodum inquietæ, anxæ.

Ter-

Tertio die accessit continuum delirium, sopor, & perpetua membrorum jactatio, urina, & alvus præter voluntatem in lectum dimittebantur.

Unde ilico nuchæ, & furis adplicata sunt vesicantia, & præter tenuia juscula, & infusa leviter aromatica data est mistura N. 8.

Circa principium quarti diei lethales oriebantur anxietates, pulsus frequenter intermisit, extrema fuerunt frigida.

Verum hæc pessima signa vix per octavam horæ partem durarunt.

Nam mox rediit extremorum calor, secutus est per universum corpus pruritus & sudor, & prodierunt copiosissima miliaria alba.

His prostantibus disparuit sopor, delirium, respiratio fuit facillima, febris remisit, & pulsus tangebatur longe liberior, fortior, & nox insequens fuit quieta.

Omnes hi sex ægri quarta die eadem prorsus symptomata experti sunt.

Quinto, sexto, & septimo die sat bene habuerunt, & febris fere penitus abfuit, & exanthemata dein cœperunt exsiccare.

Urina tunc fuit viridescens, & post horam pessime fætuit, & signa falsi alcalini exhibuit, alvus, quæ tunc reddebatur, biliosa fuit, & admodum foetida.

Post

Post quartum diem multis medicamentis hos ægros torquere, non erat necesse; levia infusa, juscula tenuia suffecerunt; ter solummodo per diem datum est cochlear unum ex mixtura N. 8.

Neque opus fuit paregoricis somnum conciliare, etenim sine his noctes erant quietæ, reficientes.

Undecimo die omnes fuerunt extra periculum, & solis nutrientibus mox tantas recuperarunt vires, ut intra paucos dies potuerint ex Nosocomio discedere.

Hoc mense unicum habuimus ægrum, qui petechiis laboravit.

Primis binis diebus obtusum capitis dolorem conquestus est, noctes fuerunt anxie, insomniis turbatae, pulsus nec nimium febrilis, nec plenus nec fortis, vires languerunt. Lingua fuit plumbea, urina ruffa, & prodeundo ardorem in urethra excitavit, appetitus penitus deletus, fitis mediocris.

Pro potu & medicamento dedi serum lactis vinosum.

Tertio die circa vespertas horror invadit ægrum, & extrema fiunt gelida, oritur major fitis, & pectoris anxietas, post horam sequitur calor ingens, dein sudor copiosus, foetidus.

Nox

Nox fuit admodum inquieta.

Quarto die æger fuit debilis, pulsus valde celer, parvus.

Circa vespervas iterum accessit horror, dein calor, demum sudor, & nox denuo fuit inquieta.

Unde ilico præter serum lactis vinosum exhibui misturam N. 20.

Quinto die inter deglutiendum æger acutum dolorem percepit, & fauces profunde rubebant.

Virium debilitas nullam admisit venæ sectionem, oculi tristes, inæqualis respiratio, & anxietas malam prognosin effecerunt.

Circa vespervas rediit horror, calor, dein sudor, verum horum symptomatum vehementia fuit longe minor.

Nox valde inquieta fuit, & æger multum deliravit, paregoricum datum nil juvit.

Sexto die in faucibus videbantur ulcera nigra, foetida, partes carnosas profunde exedentia.

Corticis Peruviani dosin ideo auxi, & sero lactis addidi spiritum sulphuris per campanam, & syrumpum diacodii.

Præterea saturatum infusum herbæ marrubii & scordii, cui magna copia mellis rosacei, & spiritus falis acidi addebatur, syringa in fauces
injici

injici curavi, ut hac ratione ulcera mundarentur, & ab ulteriore arrosione defenderentur.

Sæpius dein per diem eadem ulcera medicamento N. 21. obliniebantur.

Vespertinæ exacerbationes erant admodum leves, nox tamen turbata, anxia.

Septimo die febris fuit mitis; verum vires debiles, fitis magna, delirium frequens, & supervenit sopor.

Dolor in deglutiendo fuit minor & ulcera fuerunt puriora, nec amplius vicinas partes arrosferunt.

Iisdem medicamentis diligentissime continuatum est.

Vesperi nec horror rediit, nec febris exacerbata est.

Æger autem nocte erat in perpetuo delirio, urinam incie dimisit, fuit valde soporosus.

Unde nuchæ, & furis vesicantia denuo applicata sunt.

Nono die fauces erant satis nitidæ, reliqua autem æque malo in statu inveniebantur.

Pulsus, licet fuerit debilis, æqualis tamen semper erat, & sat liber, neque respiratio admodum laboriosa fuit; Et hæc erant, quæ aliquam contra tam gravia symptomata spem foverunt, cætera omnia mortem præsagiebant.

Et

Etenim vesicantia, quamvis valde acria, nil operata sunt.

Decimo die fauces erant bonæ & naturalem habuerunt colorem, & deglutitio fuit satis libera, vires tamen manserunt languidæ, mansit profundus sopor, & æger urinam, & fæces foetidissimas inscie in lectum dimisit.

Renuit corticem Peruvianum quacunque forma exhibitum.

Quare, gangræna jam suppressa, a cortice abstinui, & exhibui claretum N. 3.

Mox pulsus videbatur major, & vires augebantur.

Nihilominus nox fuit valde inquieta, anxia.

Undecimo die absque perturbatione æger fuit plenus petechiis, & ea loca, quibus apposita sunt vesicantia, & quæ hucusque sicca erant, cœperunt serum glutinosum transudare, & secessit cuticula.

Respiratio fuit mox liberior, non tamen naturalis, & pulsus majores habuit vires, sopor videbatur minor.

Nox fuit magis pacata.

Duodecimo die æger frequenter deliravit, & fuit soporosus.

Nox dato paregorico quieta reddebatur.

Decimustertius dies similis fuit duodecimo.

Nox

Nox autem fuit admodum turbata, licet paregoricum daretur.

Eadem semper medicamenta data sunt.

Decimo quarto die novæ supervenerunt petechiæ, & tunc cessavit omne delirium, mens rediit, respiratio fuit liberrima; pulsus æqualis, vix febrilis, vires multo majores.

Nox fuit quieta.

Decimus quintus dies pacate transigebatur, & petechiæ lætissimæ rubuerunt.

Urina, iterum vase excepta, fere naturalis fuit; alvus autem prodiit liquida, biliosa, valde foetida.

Decimus sextus dies fuit æque bonus, & petechiæ cœperunt pallere.

Nox fuit quieta sine paregorico.

Decimo septimo die evanuerunt petechiæ, æger optime habuit, appetiit, & omnis febris cessavit.

Nihilominus clareto N. 3. in vigesimum diem æger uti continuavit, & pro potu dedi ferum lactis vinosum.

Vires cito restaurabantur.

Vigesimo primo die exhibui haustum purgantem; Dein carnes concessi.

Vigesimo quinto die sanus Nosocomium deseruit.

MENSIS FEBRUARIUS 1760.

Febres catarrhales frequenter hoc quoque mense observatæ sunt.

Remedia emollientia, mellita & quandoque lenia stimulantia ad omnia symptomata debellanda suffecerunt.

Quibusdam cessante tussi circa decimum quartum, aut decimum septimum, aut vigesimum diem miliaria alba apparuerunt, & mox febris cessavit, & inde ægri ab omni periculo liberi videbantur.

Neque horum exanthematum magna sollicitudo gerenda erat; Sola diluentia, leniter aromatica, quibus insensibilis transpiratio conservabatur, plurimum conduxerunt.

Quibusdam vero exanthematum loco erupit sudor foetidus, linteamina fusco & subflavo colore tingens; & tunc quoque febris remisit, disparueruntque omnia mala symptomata, & rediit salus.

Ex urina nil erat judicandum, etenim incertis diebus turbata est, & crassum posuit sedimentum sine ægrorum levamine.

Plerumque autem vel tenuis fuit, vel ruffa.

Febris acuta putrida multos quoque ægros detinuit, & hi erant a tussi liberi.

Symptomata vero statim a primo die fuerunt vehementia: etenim tota facies rubuit, caput ingens dolor prehendit, lingua fuit sicca, urina flammea, aut jumentosa, respiratio vero non multum læsa, fitis magna, pulsus celerissimus, fortis, durus, at æqualis simul.

Hæc symptomata videbantur semper ruere in pejus, & ægri a nullo medicamento levamen habuerunt. Noctes fuerunt inquietæ.

Quarto die supervenit sopor, & continuo somno ægri opprimebantur, vi tamen excitati ea, quæ offerebantur, sine magno renixu assumerunt, ad rogata sat apte responderunt, verum sibi relictis iterum in profundum somnum incidabant, & traxerunt ronchos.

Urinam & fœces semper inscie dimiserunt.

Pulsus autem, licet multum febrilis, nunquam tamen inæqualis deprehensus est, & fuit semper sat robustus, & respiratio mansit quoque satis libera.

Nox ante quintum diem dato paregorico fuit valde pacata.

Dies quintus autem malus.

Nox ante sextum diem quoque tranquilla fuit; dies autem sextus æque malus fuit ac quintus.

Nox ante septimum diem fuit maxime inquietata, ægri vi ex lecto surrexerunt, stragula abiecerunt, & nequaquam passi sunt tegumenta, nil assumerunt, & totum corpus, atque omnia membra jactitarunt continuo.

Tandem debiles inceperunt profundissimo somno teneri, & per duas, tres, quatuor, & quidam per quinque horas quietissime dormiverunt, tandem expergefacti, nullius horum symptomatum erant conscii, & optime se habuerunt.

Et eodem die fere in omnibus febris subito desit, in paucissimis mansit quædam lævissima pulsus agitatio, quæ sensim usque ad undecimum diem penitus conquievit.

Eodem die, quo febris cessavit, rediit appetitus, ægri fuerunt alacres, & vires satis bonæ.

Nulla manifesta evacuatio critica observabatur, lenis erat septimo die transpiratio, alioquin cutis semper fuit sicca.

Hoc morbo, licet multi decubuerint, nullus tamen inde mortuus est.

Curatio sine multis medicamentis felicissime peragebatur.

Quoniam omnes in principio pulsum habuerunt plenum, fortem, & durum necesse erat omnibus, habita ratione virium, repetitis vicibus secare venam.

Reme-

Remedia antiphlogistica ab initio morbi usque ad finem indicabantur; hinc solum serum lactis, decoctum hordei crudi cum nitro, & melle, decoctum rad. scorzon., gram., acetos. &c. totum morbum potuerunt subigere.

Dum accessit profundus sopor, magna anxietas, & delirium frequens, vesicantia requirebantur.

Si autem hæc symptomata mitiora fuerunt, tunc epispastica furis applicata sufficiebant.

Paregorica vespertina ante quartum diem nil juverunt, imo magis noctes turbarunt.

Febris petechialis hoc mense frequenter observata est.

Hæc autem adferebatur à quibusdam italis, qui ab exercitu huc advenerunt, & duxerunt mulos.

Ægri statim sub initium habuerunt levem horrorem, dein languerunt, caput totum obtuse doluit, pulsus fuit parvus, non admodum febrilis, sitis mediocris, lingua glutinosa, urina crassa, subrubra, & quidam anxia præcordia, os glutinosum, amarum, & continuum vomendi conatum conquesti sunt.

Secundo, & tertio die ægri non fiebant peiores, & alvus, sponte prodiens, fuit fusca, pultacea, foetida.

Noctes erant anxiae, turbatae infomniis.

Quarto die vires magis prosternebantur; febris tamen major non est orta; supervenit frequens delirium, sopor, & lancinans per omnia membra dolor, & anxia respiratio.

Lingua fuit plumbea, tremula, fitis ingens, urina erat crassa, fusca, alvus admodum foetida, biliosa; verum nec copiosa, nec frequens, nisi in binis aëgris, quibus quarto die accessit diarrhæa biliosa, quæ adeo sæva fuit, ut animi deliquium, & extremorum frigus, & ingentes dolores colicos produxerit.

Unde Laudano liquido SYDENHAMI bis, terve per diem ad guttas XII. vel XVI. dato, mitigari debuit.

Quinto die quidam erant admodum soporosi, & delirarunt continuo, & his urina, & alvus citra voluntatem in lectum prodiit.

Aliqui vero per intervalla fuerunt sibi satis præsentibus, & petierunt matulam.

Urina fuit crassa, subfusca, alvus foetida, pultacea, in binis autem aëgris diarrhæa sat mitis continuavit.

Sextus dies fuit similis diei quinto.

Septimo die in toto corpore, excepta facie, fere omnibus his aëgris prodierunt petechiæ, sat boni plerumque coloris.

Paucum inde levamen perceptum est; sola anxietas, & respirandi labor leviores videbantur.

Qui septimo die non habuerunt petechias, iis prodierunt die undecimo.

Petechiæ septimo die prodeuntes cœperunt die undecimo disparere, & tunc jam febris penitus cessavit, rediit mens, & increverunt vires, neque ullum amplius periculum aderat; & decimo tertio, aut decimo quarto die nulla prorsus petechiarum signa amplius supererant.

Petechiæ autem undecimo die prodeuntes disparere cœperunt die decimo quarto maximo cum levamine omnium symptomatum, & decimo septimo die aderat fanitas.

Bini ægri, qui quarto die in diarrhæam inciderunt, satis mitia semper habuerunt symptomata, & septimo die sponte sistebatur diarrhæa, & desiit febris integre.

Nec visæ sunt petechiæ, licet ex signis, & symptomatibus, quæ hi cum aliis ægris communia habuerunt, has prodituras fuerim suspicatus.

Verum hi erant per aliquot dies debiles; dein autem appetierunt, & brevi convaluere.

Ex tot ægris, petechiis laborantibus, unus obiit, & neque hic vi morbi, sed vi animi

pathematum suppressus est ; etenim ex periculofissimo morbo convalescens, vidit se a suo socio omnibus suis pecuniis spoliatum, unde mox patiebatur recidivam, ferociter deliravit, maxime anxius fuit, neque oblata assumpsit, vires habuit debilissimas, & quarto die convulsus obiit.

Ægris, qui febre petechiali decumbebant, venam non secui, quoniam omnium vires erant debiles, & pulsus parvus.

Emetica autem necessario dari debuerunt iis, qui nauseam, & oris amærorem, & præcordiorum anxietatem, a saburra, in ventriculo hærente, conquesti sunt, & omnes inde mox levamen perceperunt, & alacrius oblata dein medicamenta assumerunt.

Ob vires debiles medicamenta leniter stimulantia, statim in principio morbi requirebantur; unde serum lactis vinosum, vel mistura N. 1. vel claretum N. 3. his ægris maxime profuerunt.

Qui autem admodum debiles erant, & soporosi, his præter remedia vinosa dabatur alternis vicibus mistura N. 8.

Inquietudines, membrorum jactationes, & noctes anxie paregoricis mitigabantur.

Soporosos vesicantia excitarunt.

Re-

Remediis, a primo morbi die datis, ad finem usque continuatum est, quoniam eadem semper mansit indicatio; imo cessante febre ad vires citius restaurandas eadem remedia per plures adhuc dies optimo cum effectum sunt adhibita.

Unicus erat æger, qui superato morbo pe- techiali, tussi ferocissima correptus est, & raucam habuit vocem, a febre autem penitus liber fuit.

Decoctum N. 4. datum, mitigavit tussim, dispulit raucedinem, & sputa reddidit mobilia. Verum vires ea egerendi erant debiles, hinc ortus est in pectore stridor. Dato autem clareto N. 13. mox copiosissima prodierunt sputa, & hoc solo medicamento, & paregoricis vespertinis, intra duodecim dies æger a tussi liberatus est. Postea vero totus emaciatum usu lactis convaluit.

Antequam purgans post morbum daretur, carnibus vesci non licuit, vires enim inde languerunt, insurrexerunt ructus putridi, & deletus est appetitus cum horrore; dato autem antehac purgante ex rheo, tunc carnes, debita copia assumptæ, non nocuerunt.

Vinum quoque tunc datum multum juvit eos, qui vino antehac erant assueti; aquæ vero potatoribus calores, & anxietates excitavit.

Tempus exhibendi purgans erat plerumque sextus, vel septimus, aut octavus post morbum dies.

Bini ægri, febre continua decumbentes, primis tribus diebus adeo levibus afficiebantur symptomatibus, ut morbus nec periculosus, nec longus futurus videretur.

Verum quarto die præter rationem omnia ruerunt in pejus. Et primus ex his ægris tunc admodum anxius factus est, sitim habuit maximam, facies erat livida, lingua tumida, purpurea, oculi concavi, pulsus celerrimus, inæqualis, exiguus, respiratio densissima, membrorum jactatio perpetua, urina prius ruffa, nunc tenuis prodiit & brevi pessime fœtuit.

Nec ex ullo remedio æger levamen sensit, noctes erant vigiles, & ob intolerabilem cordis tremorem æger jacere non potuit, & cogebatur trunco erecto, aut in anteriora inclinato, sedere, & semper gemuit, extrema plerumque friguerunt, & gelido sudore maduerunt, circa præcordia erat perpetuus ardor, nullum autem acutum dolorem conquestus est, sub finem sexti diei obiit.

Aperto cadavere reperimus pulmones, grumoso sanguine infarctos, & cordis apicem sphacelo penitus corruptum.

Ventriculi cordis crassos sanguinis grumos continuerunt.

Alter autem æger nec adeo anxie respiravit, nec pulsum habuit adeo exilem, & potuit decumbere.

Verum fitis fuit æque magna, & urina quoque tenuis facta est, & in ventre oriebatur dolor acutissimus, & supervenit frequens animi deliquium cum extremorum frigore, noctes quoque ob continuum delirium, & ob perpetuam membrorum jactationem infomnes, & anxix fuerunt, respiratio autem fuit satis pacata.

Vesicantia neque in hoc, neque in priori ægro ullum effectum præstitere, cataplasmata ventri applicata dolorem paulisper mitigarunt, interna autem remedia juverunt nihil.

Septimo die æger soporosus fuit, & intumuit venter, nono die rediit æger ad se, nec deliravit, & se magnum sentire levamen ajebat.

Verum facies erat pallida, nasi apex frigidus, oculi concavi, vires parvæ, lingua tremula, extrema frigida, & viscido sudore madida, pulsus exilis, inæqualis, frequenter intermittens.

Orti sunt Borborygmi, & prodierunt flatus foetidissimi, tandem prodiit urina, & alvus putridissima, æger incidit in animi deliquium, & periit.

Intestina plurima erant gangrænosa.

Lobus medius pulmonis sinistri, ea parte qua dorsum spectat, quoque putridus, & gangrænosus fuit; hic tamen æger nunquam tussivit neque laboriose respiravit.

Ambobus his ægris a quarto morbi die ad finem usque datus est cortex peruvianus magna dosi, præter alia medicamenta, gangræna tamen impediri non potuit.

MENSIS MARTIUS 1760.

Febre continua multi decubuerunt; vires statim in principio in plerisque fuerunt debiles, & anxia respiratio, fitis magna, lingua alba, aut fusca, & sicca, urina fere semper flammea, caput, spina dorsi, & artus dolore dilacerante continuo torquebantur.

Circa vespervas semper exacerbata sunt symptomata, & ægri delirarunt, & jacuerunt admodum inquiete.

Omnes hi ægri leni stimulo opus habuerunt, hinc plerisque data est mixtura N. 1. aut claretum N. 3. valde debilibus autem mist. N. 8.

Lenia paregorica, vesperi, & quandoque interdium exhibita, vim symptomatum diminuerunt, & ægris attulere levamen, attamen ante septimum diem iis somnus quietus non potuit conciliari.

Imo, si paulo fortiori dosi data sunt remedia paregorica, tunc turbarunt noctes, reddiderunt ægros magis inquietos, anxios, soporosos, & sequenti die tales ægri manserunt debiles, somnolenti, deliri.

Septimo die plurimis prodierunt miliaria alba copiosissima, prægresso sudore, & ingenti pruritu per univcrsum corpus.

Dolor capitis, artuum, & spinæ dorsi tunc filuit, & remisit sitis, & noctes paregorico licuit quietas reddere, nec amplius ægri delirarunt.

Verum febris mansit æque magna, mansit respiratio difficilis.

Urinæ fuerunt subfuscæ, flocculentæ, sine sedimento, alvus vel quotidie, vel alterno die sponte prodiit, bene cocta.

Iisdem remediis, quæ statim in principio morbi data sunt, semper continuatum fuit.

Unde-

Undecimo die miliaria erant minus pellucida, & cœperunt exficari, & tunc eodem die, vel die duodecimo, vel decimo tertio supervenit tussis satis violenta.

Quidam orta tussi ilico sputa copiosissima, crassa, glutinosa, rejecerunt, & tunc remisit febris, & respiratio multum emendata est. Decoctum N. 4. & paregorica vespertina hos ægros plurimum juverunt.

Qui vero ad egerendum sputum nimis debiles fuerunt, eos juvit claretum N. 13.

Quandoque tamen ægri irrita, & frequentissima tussi vexati sunt, conquerebantur faucium, & totius pectoris ficcitatem, & ossis sterni ardorem, & ortus est magnus dolor circa hypochondria, & respiratio fiebat difficilior.

Decoctum N. 22. vel linctus N. 23. omnia symptomata brevi mitigarunt, & tussis fuit longe minus molesta, & intra binos, ternosve dies cœpit materia puriformis prodire; unde tunc decocto N. 22. addebatur, loco syrupi diacodii, oxymel simplex vel oxymel scilliticum, vel hujus decocti loco dabatur decoctum N. 4. vel, si vires defecerunt, Claretum N. 13.

Durante hoc morbo nunquam licuit paregorica vespertina intermittere, nam sine his noctes

ctes fuerunt anxiae, & ægri irrita tussi defatigati sunt.

Quandoque per binos, ternosve dies sputa copiosa, & optime cocta prodierunt, postea vero pectus iterum videbatur siccum, & tussis erat inanis, & magnum in faucibus & sterno ardorem excitavit.

Unde tunc iterum redeundum fuit ad decoctum N. 22. vel ad linctum N. 23.

Verum quam primum sputa iterum mobilia fuerunt, tunc debebat exhiberi decoctum N. 4. vel claretum N. 13.

Hac ratione erat sæpius alternandum, usque dum tussis penitus cessavit, & respiratio libera fuit.

Multis ægris post diuturnam tussim supervenit sudor nocturnus, & corporis macies.

Infusum N. 24. & cremor hordei vel avenæ mundatæ, vel oryza cum lacte cocta, & juscula meraca, sæpius per diem data, his restituerunt vires, & suppresserunt sudorem.

Quandoque opus fuit durante tussi dare purgans, dum nimirum ægri pondus circa ventriculum, nauseam, & os glutinosum conquesti sunt.

Drachma unica rhei plerumque suffecit.

Subinde tamen ægri a purgante nequaquam melius habuerunt, neque symptomata mutata sunt,

sunt, hinc vomitorio hos aggredi necesse erat.

Granaviginti quinque radices ypecacuanhæ, & quindecim grana salis absinthii magnam glutinis copiam repetito vomitu eduxerunt, quo facto, mox viguit appetitus, & anxietas præcordiorum disparuit. Cavendum tamen erat, ne nimio cibo subito ventriculus oneraretur, secus priora mox redierunt symptomata.

Febris acuta simplex hoc quoque mense frequenter observata est; verum symptomata erant levia, & maxime communia, hinc & simplex curandi methodus administrata fuit.

Binæ solummodo fæminæ fuerunt, in quibus peculiare quid observare licuit.

Hæ habuerunt pulsum debilem, valde celerem, respirationem sine tussi laboriosam, lingua fuit alba, humida.

Quæcunque his ægris offerebantur, ea lubentissimo animo assumerunt, verum sua sponte nil petiere, nec responderunt ad rogata, nec ullum dolorem conquestæ sunt, morosissimæ videbantur.

Oculi erant torvi, semper fortiter distenti, & uni objecto pertinacissime affixi; somno tamen claudebantur, is vero magna opii dosi debuit conciliari. Inter dormiendum respiratio fuit liberior.

Post somnum eadem prorsus symptomata observabantur.

Ægræ

Ægræ alvum & urinam in lectum deposuerunt, nec, ut inde purgarentur, rogarunt, & in eodem, quo ponebantur ab adstantibus, situ immobiles semper jacuerunt.

Ex pulsu debili vires prostratas esse, facile concludebatur.

Hinc præter copiosa infusa & decocta diluentia ac leniter stimulantia exhibui misturam N. 1.

Verum nil in pejus, nil in melius inde mutatum est, quoniam tamen eadem semper mansit indicatio, nolui præter rationem medicamenta mutare, atque ideo eandem misturam semper præbui.

Septimo die furis vesicantia jussi adponi; verum neque his ulla mutatio facta est.

Nono die una ex his ægris circa horam sextam vespertinam toto corpore riguit, dein frequentissime gemit, & orta est major febris, & calor; post binas horas febris exacerbatio iterum remisit, & sequebatur sudor copiosus, fœtidus, dein tranquillus somnus ægram occupavit.

Decimo die mane pulsus fuit parvus, & reliqua symptomata inveniebantur prorsus eadem.

Tempore vespertino circa eandem horam magna cum violentia iterum rediit paroxysmus, & hoc finito ægra valde debilis fuit.

Quapropter ilico corticem peruvianum larga copia exhibui.

Et undecimo die paroxysmus non amplius rediit; morbus autem prior nequaquam mutatus est.

Duodecimo die in usu corticis peruviani perrexi, verum vires erant admodum parvæ, & symptomata periculosa.

Decimo tertio die dedi claretum N. 3.

Decimo quarto die ægra ad se rediit, incepit loqui, petiit cibos, & febris integre desit, atque ab hoc die redierunt vires & valetudo.

Secunda ægra nullas febris exacerbationes passa est, neque ulla contigit mutatio usque in diem decimam septimam; & tunc pulsus erat naturalis, ægra respondit ad rogata, noctu sine paregorico dormivit, & brevi convaluit.

Hæc ægra toto morbi tempore nullum aliud remedium præter misturam N. 1. assumpsit.

Vir 34. annorum ex vehementi ira in febrim acutam incidit, vires mox prostratæ sunt, & pessima symptomata supervenerunt; tertio morbi die tendines totius corporis subli-
lierunt,

lerunt, respiratio fuit pessima, pulsus exiguus, intermittens, & cutis continuo, largo & vapido sudore maduit.

Omnis generis remedia internâ, & externa summa cum sollicitudine exhibita nil prorsus levaminis adtulerunt & sub finem sexti diei, æger subito paluit, tetano universali correptus est, pessimum hoc symptoma ultra horam duravit. Triste erat videre hanc statuam immobilem; remittente tetano dirissimæ convulsiones secutæ sunt, quibus æger succubuit.

Sectione anatomica, quamvis accuratissime facta, nil potuit inveniri, in quod causam horum symptomatum & mortis licuisset transferre.

MENSIS APRILIS 1760.

Febres catarrhales admodum frequentes hoc mense mecum in nosocomio observavit doctissimus Medicus Collin.

Præterea aderant multi ægri febre acuta laborantes quibus nequaquam tussis molesta fuit.

Miliaria alba in tribus solummodo ægrishoc mense nobis obvenerunt, & his, dum miliaria cœperunt exsiccare, desiit febris, atque tunc orta est tussis, & mox prodierunt sputa puriformia

quibus rite procedentibus ægri sanitatem brevi recuperarunt.

Exanthemata petechialia hoc mense visa non sunt.

Morbo acuto nullus mortuus est, omnes simplicissima methodo conservabantur.

Infantes, pueros, & juvenes peculiaris quædam febris acuta hoc mense detinuit.

Primis binis diebus caput his vehementer doluit, & oculi fuerunt turbidi, pulsus autem fere naturalis fuit, neque magna fitis observata est, verum vires erant solito minores.

Tertio die capitis dolor auctus est, increvit fitis, oriebatur febris, cutis tota tendebatur, & dolor dilacerans membra occupavit, & jam ægri non amplius extra lectum esse potuerunt.

Finiente tertio die universum corpus colore profunde rubro tinctum videbatur, & oculi erant torvi, rubri, ægri autem nec soporosi fuerunt, nec delirarunt, lingua erat crassa, tenaci & alba crusta obducta.

Nox ante quartum diem fuit infomnis, anxia.

Quarto die eruperunt per totum corpus pustulæ admodum parvæ, rubræ, rotundæ, & facies erysipelatoso tumore inflata est.

Qui

Quibusdam hoc die fauces simul inflama-
bantur, & deglutitio reddebatur valde difficilis,
dolor autem capitis & membrorum penitus eva-
nuit.

Febris mansit æque magna, fitis autem mi-
nor fuit, & cutis prius tensa ac sicca leni tran-
spiratione mollis & subhumida adparuit.

Urina, quæ tertio die flammea fuit, nunc
turbata est, & sedimentum crassum posuit.

Alvus vero, per plures dies clausa, ene-
mate aut suppositorio debuit provocari.

Nox dato paregorico fuit admodum tran-
quilla, reficiens.

Quinto die febris fuit minor, fitis pau-
ca, urina prodiit coloris fere naturalis, & ocu-
li fuerunt minus rubri, & magis vivaces.

Nox dato paregorico iterum quieta fuit.

Sexto die cutis rubor cœpit diminui, &
reliqua symptomata fuerunt mitissima.

Nox fuit quieta.

Septimo die pustulæ pleræque ruptæ sunt,
& cutis habuit colorem naturalem, febris desiit, &
viguit appetitus, vires fuerunt longe majores.

Octavo die ægri extra lectum per plures
horas esse potuerunt, in cute autem perceperunt
continuum pruritus, & epidermis abiit in fur-
fures.

Curatio solo infuso N. 19. perficiebatur.

Idem infusum gargarismatis loco datum est iis, qui quarto die angina correpti sunt;

Præterea collum cataplasmate emolliente involutum fuit.

Haud raro observavimus, ægros, ex morbo acuto convalescentes, febre intermittente quotidiana, aut tertiana correptos fuisse.

Et quidam adeo vehementes habuerunt paroxysmos, ut brevi cortice peruviano debuerint supprimi.

Reliqui vero, qui minus violenter inde afficiebantur, solis remediis salinis, & amarican-
tibus curati sunt.

MENSIS MAJUS 1760.

Tusses hoc mense longe rariores fuerunt.

Verum febres continuo remittentes admodum frequenter observatæ sunt.

Omnibus ægris circa vespertas febris exacerbata est.

Quidam tunc valde anxii fuerunt, & dolores ingentes per omnes artus conquesti sunt, & cessante exacerbatione sudore viscido vires amiserunt.

Quibusdam sub paroxysmo prodierunt pustulæ rubræ vel maculæ purpurascens per totum corpus, quæ ingratissimum pruritus excitant, finiente autem paroxysmo sponte iterum disparuere.

Quidam vero sub exacerbatione leves tantum anxietates, & capitis dolores perceperunt, neque propterea multum debilitati sunt, & noctes habuerunt satis tranquillas.

Qui levioribus symptomatibus afficiebantur, ii solo decocto hordei crudi, addito pauco nitro, & melle puro, intra septem vel undecim dies sanati sunt.

Quos autem exacerbatio febris nimium defatigavit, iis cortex peruvianus magna dosi exhiberi debuit.

Quibus ilico exacerbationes suppressæ sunt, iis neque amplius redierunt anxietates, nec pustulæ comparuerunt, nec pruritus perceptus est, pulsus tamen leniter febrilis mansit.

Et urina postea prodijt crassa, admodum foetida, & posuit sedimentum lateritium.

Atque hi ægri undecimo aut decimo quarto die a febre liberati sunt.

Quibusdam tertio, aut quarto, aut quinto morbi die diarrhæa supervenit, hæc autem mitis fuit, nec ægros defatigavit.

Quatuor ægri febre putrida admodum periculose decubuerunt. Primo die statim valde debiles fuerunt, pulsum habuerunt inæqualem, parvum, sitim ingentem, linguam albam, & urina flammea prodiit.

Quarto die cœperunt delirare, & tendinum subsultu exagitari.

Præterea continuo sopore tenebantur, fuerunt anxii, & decubuerunt cruribus versus pectus adtractis. Oculi erant lachrymantes, turbati, vires admodum lauguidæ, pulsus parvus, celer, inæqualis, respiratio densa, & urina rubra, crassa, foetida, alvus viridis, cruda.

Vesicantia furis & nuchæ adposita sunt.

Quinto die vires fuerunt exiguæ, & ægri, admodum anxii, largo, viscido sudore maduerunt.

Vesicantia nil operata sunt.

Sextus dies fuit quinto similis.

Septimo die tres ex his ægris multo melius se habuerunt, etenim remisit febris, sitis, & sudor, & vires videbantur majores, oculi magis vivaces.

Undecimo die hi ob omni febre & periculo liberi fuerunt.

Quartus autem æger septimo die pejus habuit, nam reliquis pessimis symptomatibus diarrhæa

rhæa larga, & defatigans se junxit, & vires inde adeo dejectæ sunt, ut æger citra animi deliquium sese erigere non potuerit.

Octavo die usu laudani liquidi SYDENHAMII diarrhæa multo mitior fuit.

Nono die æger per vices tranquille dormivit, & inde vires paulisper auctæ sunt.

Decimo die jam petiit matulam, neque amplius passus est animi deliquium, & nox ante undecimum diem erat tranquilla.

Undecimo die febris fuit exigua, vires magis increverunt, fitis remisit.

Duodecimo & decimo tertio die omnia symptomata fuerunt valde mitia; & decimo quarto die pulsus fiebat æqualis, liber, & omnino naturalis, atque diarrhæa penitus cessavit, & æger cœpit optime convalescere.

Ex omnibus remediis optimos effectus his quatuor ægris præstitit mistura N. 25.

Vesperis semper datum est lene paregoricum.

Pro potu ordinario exhibebatur ferum lactis vinosum, quo etiam post morbum ad vires restaurandas hi ægri aliquamdiu usi sunt.

Miliaria alba in unica fœmina hoc mense visa sunt.

Petechiis vero bini viri decubuerunt.

Primus decimoquarto die orta diarrhæa biliofa, & prodeunte urina craffa, jumentofa a febre judicatus est.

Alter vero finiente die decimo obiit.

Erant autem fympptomata jam a quarto morbi die lethalia, & æger fe ipfum in principio neglexit.

Etenim primis diebus, licet vires haberit valde debiles, & fitim magnam, & appetitum cum naufea deletum, & obtufum capitis membrorumque dolorem: atque frequentes horripilationes, nil tamen est conqueftus, neque fe in lectum contulit, & fola fame morbum enecare voluit.

Hanc curationis methodum in quartum diem protraxit, & præter tenuia jufcula, & aquam affumfit nihil.

Verum quarto die oriebatur tanta appetentia, ut æger fe fe abftinere non amplius potuerit, hinc magnam ciborum copiam avidiffime devoravit, & copiofum vinum haufit.

Mox inde anxius factus est, fupervenit animi deliquium violentiffimum, & vomitu omnes cibi iterum rejiciebantur, erat autem vomendi conatus adeo vehemens, ut tandem copiofus fanguis prodierit.

Pulsus tunc erat inæqualis, celerrimus, admodum debilis, urina prodiit fusca, fœtida.

Noctu fortiori paregorico somnus quidem potuit conciliari, verum is non fuit reficiens.

Quinto die totum corpus fuit plenum petechiis sublividis, oculi erant fulvi, lingua tremula, plumbea, fitis magna, caput obtuse doluit, & tempora & frons torculari fortissime quasi comprimi ægro videbantur, fitus corporis fuit admodum inquietus, & accessit diarrhæa biliosa, fœtida, defatigans, pulsus erat parvus, inæqualis, intermittens, vires valde debiles.

Nox fuit anxia.

Sextus dies fuit similis quinto.

Nox erat anxia.

Septimo die æger fuit soporosus, & fere perpetuo deliravit, floccos carpsit, frequenter e lecto voluit surgere, fœces, & urinam inscie dimisit, pulsus erat exiguus, inæqualis, intermittens, fitis tunc penitus deleta est, hypochondria cœperunt tendi, inflari, & frequentes borborygmi auditi sunt, diarrhæa nulli remedio obedivit, vesicantia nuchæ, furis, tandem & humeris adplicata, nullum effectum præstitere.

Nox fuit inquieta.

Octavo die æger fuit sibi magis præsens, & sibi omnia videri leviora ajebat; interim pulsus
fuit

fuit admodum inæqualis, intermittens, tremulus, diarrhæa continuavit.

Venter intumuit, & respiratio cœpit esse laboriosa, & observati sunt tendinum subsultus, convulsiones; petechiæ valde numerosæ, lividæ, latæ, & irregularis figuræ adhuc per totum corpus visæ sunt.

Nox fuit anxia, & æger fere semper deliravit, bis tamen dum lucida intervalla habuit, petiit matulam, & inter lethales anxietates ac enormes ardores reddidit urinam paucam, crassam, foetidissimam.

Nono die omnia erant valde mala, extremitates mox frigidæ, mox calidæ deprehensæ sunt, & facies nunc palluit, nunc rubuit, petechiæ cœperunt disparere.

Nox fuit anxia.

Decimo die signa mortis imminuere, pulsus frequenter evanuit, & extrema fuerunt semper gelida, & totum corpus glutinoso sudore maduit, asperam arteriam materies viscida replevit, unde ortus est in pectore strepitus, & respiratio sublimis.

Nox fuit pessima.

Incipiente undecimo die nullus in extremis pulsus inveniri amplius potuit, carotides tremulo & inæquali motu agitabantur, totum corpus livuit,

vuit. tandem inter continuas membrorum jactationes, & anxietates suffocantes æger obiit.

Remedia antiphlogistica, lenia aromatica, vinosa, acida ex vegetabilibus, & mineralibus parata, nullatenus profuerunt, inter hæc cortex peruvianus largissima dosi a sexto morbi die ad finem usque exhibitus, ne minimam in melius mutationem effecit.

Sola paregorica momentaneum quandoque levamen adtulerunt.

MENSIS JUNIUS 1760.

Omnes, qui febre acuta decubuerunt, circa quartum, quintum, sextum vel septimum diem diarrhæa correpti sunt.

Hæc plerumque morbum levavit.

In paucis erat vehemens & defatigans; verum laudano liquido SYDENHAMI poterat facile inhiberi.

Binis tantum ægris ad nonum diem supervernerunt miliaria alba, & his prodeuntibus cessavit febris, & filuit diarrhæa.

Quidem post morbum acutum inciderunt in dysenteriam, quæ vires multum debilitavit.

Aderant enormes ventris dolores, borborygmi,

rygmi, tormina, urina fiebat stranguriosa, & oriebatur molestus alvi tenesmus.

Quidam, simili dysenteria occupati, appetierunt; quidam vero os amarum conquesti sunt, & horrorem a cibis.

Et his debebat vel rheum, vel ypecacuanha exhiberi.

Reliqui evacuante opus non habebant.

Remedia adstringentia ad dysenteriam cohibendam hoc mense non profuerunt; nam licet alvum quandoque retinuerint, orti sunt dolores, anxietates, & altero vel tertio die rediit dysenteria longe violentior, & tunc continui tenesmi ægros defatigarunt, & haud raro induxere animi deliquium.

Decocta emollientissima, mucilaginosæ, involventia, & remedia opiata hic optime conveniebant.

Dominus COLLIN, qui plurimam tunc curam habuit, solo saturato decocto radicis salab, addita debita quantitate laudani SYDENHAMI fere omnes hos ægros facillime sanavit.

Aderat eodem tempore in nosocomio vir, triginta circiter annorum, qui phrenitide laboravit.

Facies fuit ruberrima, tensa, oculi torvi, lingua arida, fusca, pulsus inæqualis, durus, celerrimus.

Aeger ferociter deliravit, sputit in adstantes, eosque manibus percussit.

Iteratæ venæ sectiones, remedia diluentia, antiphlogistica, alvumque laxantia morbum nequaquam mitiorem reddiderunt.

Neque juvabant remedia paregorica, quæ, factis necessariis evacuationibus, adhibebantur; neque alia remedia sive interna, sive externa.

Quarto die æger languet, silet a clamore, ferocia minuitur, delirium fit admodum leve.

Hæc dum contigerunt, inflabatur facies tumore erysipelatoso.

Copiosissimum rob. sambuci cum sale polychresto & nitro tunc præter decocta antiphlogistica ingerebatur.

Lenia erant omnia symptomata, nec æger deliravit, per intervalla dormivit, & inde videbatur refici, nec febris admodum intensa fuit.

Finiente sexto die faciei tumor subito evanuit, & æger cœpit summo cum labore respirare, tussire, delirare.

Dominus COLLIN tunc magnam febrem deprehendit, & vidit veram adesse peripneumoniam.

Unde ilico venæ sectionem instituit, eandemque ter illo die adhuc repetiit.

Præterea præscribebatur decoctum N. 4.

Octavo

Octavo die prodierunt sputa copiosa, cocta, crassa, & æger melius habuit, febris mitis fuit, & respiratio longe liberior.

Undecimo die cessavit febris. Decoctum tamen N. 4. ægro adhuc datum est, quoniam copiosa sputa prodire continuarunt.

Intra paucos dies tussis desit, æger liberrime respiravit, appetiit, & sensim optime convaleuit.

Post morbum caput erat debile, & vertiginosum; verum dum vires redierunt, sponte disparuit vertigo.

*De febre continua arthritica, &
Rheumatica.*

Autumno, hyeme, & vere multi aderant in nosocomio, qui febre continua arthritica aut rheumatica laborarunt.

Aër humidus, nebulosus, & frigidus hos morbos plerumque produxit.

In principio horror & frigus spinam dorsi, aut integrum quandoque corpus permearunt; dein orta est febris & sitis, & mox prodiit urina crassa, jumentosa.

Post aliquot horas accessit dolor vagus, qui
eodem

eodem adhuc die vel die sequenti sedem fixit, & jam genua, vel coxas, vel humeros, scapulas, aut vertebrae lumborum, dorsi, aut colli occupavit, quandoque invasit costas, & pleuritidem simulavit.

Plaga dolore affecta quandoque intumuit, quandoque vero nullus tumor advertebatur, omnis autem ad tactus dolorem auxit.

Hoc in statu si febris non fuit admodum vehemens, & si æger se ipsum non neglexit, morbus in principio facile potuit curari.

Necesse erat tunc, ut æger mox se in lectum conferret, & moderato tegminum pondere, & copioso infusi florum sambuci, vel trium fantalorum, vel ligni sassafras, vel foliorum levistici &c. potu sudorem provocaret, quo fere semper intra breve temporis spatium dolores multum minuebantur, & pulsus fiebat liberior.

Postquam hac ratione symptomata mitigata sunt, tunc non amplius opus fuit largum promoveri sudorem, attamen debitam conservare transpirationem summe erat necessarium, unde in usu infusorum egregie erat pergendum.

Frictiones leniores, pannis laneis calidis peractæ, multum quoque ad curæ celeritatem contulerunt.

Levior

Levior talis febris intra binos ternosve dies deferbuit.

Raro venæ sectione opus fuit.

Quamdiu duravit febris, tamdiu prodiit urina crassa, turbida, foetens, & prodeundo ardorem excitavit.

Ægri, ab hac febre liberi, summa adtentione sibi debebant cavere, ne corpus aëri frigidiori denuo exponerent, nam erant admodum faciles ad recidivam, & recidiva fuit curatu longe difficilior.

Subinde vero hujus morbi symptomata statim primo aut secundo die fuerunt admodum gravia, & periculosa.

Etenim multos habui ægros, quibus prægresso horrore orta est ingens febris, fitis magna & dolor acutissimus articulos & artus invasit.

Secundo aut quandoque primo statim die partes dolentes tumore albo inflabantur, & inde omnia adeo erant tensa, ut ægri nullum membrum absque summo dolore potuerint movere, & propterea rogarunt adstantes, ne nimis prope accederent, aut quamdam corporis partem tangerent, a minimo enim adtactu tantus excitabatur dolor, ut miseri clamorem inhibere non potuerint.

Pulsus semper fuit admodum celer, plenus,
durus,

durus, unde plerumque repetitis vicibus vena debuit tundi.

Sanguis semper tegebatur crusta, flava, crassa, tenacissima; serum a sanguine subinde per quatuor aut quinque horas non secessit, & quod secessit, paucum fuit, & crassum; & aliquoties observavi, id virgula elevatum fila egisse.

An in fero sanguinis præcipua erat mali sedes?

Remedia antiphlogistica, refrigerantia, resolventia, & lenem transpirationem excitantia hic maxime locum habuerunt.

Unde infusum N. 19. utilissimum fuit.

Alvus erat semper pertinacissime clausa, quapropter omni tertio die optimo cum effectu exhibebatur haustus purgans antiphlogisticus.

Raro ante quartum, quintum, sextum, septimum, aut quandoque octavum diem ægri levamen perceperunt, dein vero remisit dolor, & tensio.

Noctes fere semper inquietæ fuerunt, imo versus vesperras dolor, qui per diem sat mitis fuit, plerumque exacerbabatur.

Quamprimum vehementia symptomatum remisit, & tumores molles & flaccidi facti sunt, & ægri cœperunt membra absque magno dolore

movere, tunc non amplius necesse fuit, toties repetere purgantia; ab his enim nimis frequenter exhibitis, ægri debilitati sunt, & morbus est prolongatus.

Infusa incidentia, lenia sudori fera, & frictions reliquæ curationi absolvendæ suffecerunt.

Nunquam ante vigesimum diem omnis dolor abiit, & is quandoque ultra trigesimum aut quadragesimum diem duravit.

Quidam ægri diuturnitate morbi, continuo dolore, tussicula sicca, & sudore nocturno vires fere omnes amiserunt, & sunt penitus emaciati.

His autem symptomatibus facile occurrebatur diæta humectante, replente, nutriente; infusum N. 24. multum profuit, ut & lac recens.

Multi ægri tumore rheumatico universali afficiebantur; etenim tertio vel quarto morbi die cutis totius corporis cœpit tendi, albo tumore elevari, & acute dolere, ipsa quoque facies tumore difformis facta est.

Curandi methodus, quæ priores ægros juvit, his quoque feliciter administrata est.

Qui tantam ex remedio N. 26. copiam potuerunt assumere, ut levis inde diarrhæa fuerit secuta, ii reliquis citius curati sunt.

Si cessante hac febre subito omnia membra detumuerunt, tunc semper materies, prius per totum corpus dispersa, in unum locum confluit, & ingentes tumores lymphaticos efformavit.

Hi tumores plerumque genua, coxas, inguina, aut humeros occuparunt.

Unicus fuit æger, in quo hæc materies intra scapulas colligebatur, & fiebat ibi tumor, qui magnitudine caput virile excessit; aperto hoc tumore novem libræ feri flavi viscidi effluxerunt.

Tentavimus ab initio hos tumores, remediis externis discutientibus dissipare, & materiem internis lenibus sudoriferis, aut diureticis ex corpore expellere.

Verum res successu caruit, & ægri pejus habuerunt, & emaciati sunt.

Unde Dominus HAFFNER chirurgus & ego statuimus eos scapello aperire.

Prodiit semper serum flavum, viscidum, quod leni calore potuit inspissari.

Aegros tunc, ex præcedente morbo admodum debiles, nullis amplius medicamentis defatigavimus, sed solo sero lactis, lacte recenti, & cibo molli eos reficere sumus conati.

Vulnera ex discisso tali tumore relicta patientiam, & sedulitatem chirurgi multum exer-

cuerunt, quoniam copiosissimum serum fuderunt, & consolidationi pertinaciter resistere.

Adstringentibus serum affluens reprimere non licuit, quoniam ægri anxii inde reddebantur, & orta est nova febris.

Longo tempore diversa remedia externe tentavit Dominus HAFNER, optatam tamen metam nunquam potuit adtingere.

Tandem, quoniam multiplici experientia confirmati eramus, infusum cicutæ in pertinacissimis ulceribus adhibitum, mox sanationem adtulisse, id quoque his in casibus in usum vocabamus.

Quater per diem lintea carpta hoc infuso madida applicabantur; post paucos dies labia cœperunt coire, & intra unam alteramve septimanam firma inducebatur cicatrix.

Hac ratione hos ægros conservavimus, & restituiimus; in quibus similes tumores in externa corporis superficie comparuerunt.

Tres vero mortui sunt, quoniam serum per universam corporis superficiem externam antea dispersum subito interiora occupavit.

Duo ex his remittente febre & tumore rheumatico derepente anxii fiebant, & aphony, soporosi, & mox sublime respirarunt, nec potuerunt decumbere; pulsus ilico fuit parvus, tremulus,

mulus, inæqualis, facies livida, extrema frigida; & altero die mors supervenit.

Sectione anatomica in binis his cadaveribus reperiebatur copiosissima, flava, gelatinosa materies inter membranam pulmones ambientem, & inter ipsos pulmones, & tota pulmonum substantia in admodum parvam molem compressa est.

Talis materies valde copiosa quoque intra piam matrem & cerebrum, atque cerebellum hæsit.

Etiam anteriores cerebri ventriculi simili gelatina pleni fuerunt.

Ambæ cordis cavitates grumoso sanguine distendebantur.

Tertius æger disparente tumore arthritico cœpit difficillime respirare, & incidit in tussim convulsivam, quæ nullis prorsus remediis obediit, unde hic æger, intra quatuordecim dies, omnibus viribus exhaustus, obiit.

In medio pulmonis dextri detegebatur faccus, qui libras quinque feri flavi, sub aëris reclusit.

Cætera fuerunt sana.

Ad dolores articulorum mitigandos, sæpe multum valuerunt cataplasmata ex foliis papaveris erratici vel ex foliis hyosciami, & ex lacte recenti, & pauco croco parata.

Sicca & aromatica fere semper majores dolores excitarunt.

In omnibus fere ægris, febre arthritica aut rheumatica affectis, febris & dolores circa vespas exacerbati sunt, iique plurimam noctis partem perdurarunt.

Quidam ex his ægris mane, dum dolor remisit, sponte tranquillum ceperunt somnum, & leviter sudarunt, & post somnum longe alacriores fuerunt.

Multi autem manserunt vigiles, & debilitati sunt; quapropter his matutino tempore circa doloris remissionem conveniebat paregoricum; nam inde producebatur somnus tranquillus, reficiens, & ægri fiebant iterum aptiores ad dolores vespertinos sustinendos.

In vespertina dolorum, & febris exacerbatione datum paregoricum semper male conduxit: nam ægri admodum inquiete dormiverunt, delirarunt, habuerunt anxia infomnia, sæpe subito evigilarunt, & coacto hoc somno multum defatigati sunt, & toto postero die erant soporosi, subdeliri, & pulsus fuit celer, inæqualis, contractus.

Si tamen ex nimia dolorum exacerbatione tendinum subsultus, & membrorum convulsiones ortæ sunt (quod aliquoties contigit) tunc has
opio,

opio, per epicrafin dato, licuit mitigare, sopire.

In magna dolorum exacerbatione, urina plerumque prodiit tenuis, pallida, quandoque stranguriosa, decrescente autem dolore urina primo prodiens erat ruffa; secunda vero turbida, & mox fœtuit, & posuit sedimentum furfuraceum, subalbidum.

Quandoque tumores citra articulos compa-
ruerunt absque magna febre, & sine multo dolore.

Et his in casibus remedia antiscorbutica plurimum juverunt, unde optimo cum effectu datum est medicamentum N. 27. vel N. 28. aut si alvus fuit immorigera N. 29.

Si autem ægri valde debilitati sunt, & si dolorum exacerbatio quotidie stata hora rediit; si hanc prægressa est horripilatio, tremor, & frigus, tunc remedium N. 30. maximum levamen adtulit.

Dolores quidem integre hac ratione sopiri non potuerunt, verum reliqua symptomata, quæ hos dolores concomitabantur, & quæ ægros valde debilitarunt, penitus fugata sunt.

Præterea autem his ægris valde utilia fuerunt infusa radic. pareiræ bravæ, fœniculi &c. fol. levistici, ruthæ, rorismarini, &c. herbæ

anonidis, fumarix, chamædrios, absinthii, &c. decoctum radicis sarsaparillæ, chinæ &c. verum magna copia & calide debuerunt assumi.

Plures ægri valida febre rheumatica aut arthritica decubuerunt, & nullus tamen tumor circa articulos, aut circa alias partes observatus est, licet dolores fuerint magni, & fixi.

Pulsus erat plerumque durus, plenus, fortis, celer, fitis magna.

Sanguinis missiones, repetitæ, fuerunt maxime necessariæ.

Remedia antiphlogistica ex rob. sambuci, pulpa tamarindorum, & nitro parata similibus ægris maxime conduxerunt; præsertim si tanta copia sunt exhibita, ut alvus leniter esset mota.

Sæpe his solis medicamentis, & debitis venæ sectionibus cessit febris, & omnis dolor.

Subinde autem horum usu, licet febris fuerit facta mitissima, dolores tamen non remiserunt, neque juverunt externa fomenta, nec cataplasmata, nec frictiones.

Unde febre ad justum moderamen redacta locis dolentibus latum vesicatorium adposui; quod, quamprimum incepit epidermidem elevare, dolores vel penitus delevit, vel multum diminuit.

Nul-

Nullum unquam malum symptoma ex emplastro vesicante observavi, atque ideo nullus fere in corpore locus fuit, ad quem id applicare non essem ausus.

Sic parti capillatæ capitis rasæ, id ob pertinacissimum dolorem rheumaticum aliquoties optimo cum effectu apposui, in binis ægris applicabatur secundum totam maxillam inferiorem lateris sinistri, pluribus positum est in nucha, ad spinam dorsi, ad lumborum spinas, ad scapulas, ad costas utriusque lateris, ad humeros, ad coxendicem, ad femura, &c.

Ranunculus (herba) recens, & succulentus in pulvem contusus, & loco dolenti appositus magnum semper dolorem excitavit, & epidermide in vesicam elevata copiosum serum adtraxit, atque hac ratione morbi dolores penitus dissipavit.

In pertinacissimis ac inveteratis articulorum doloribus hujus herbæ usum externum admodum salutarem sæpius vidi.

Verum observavi ulcus inde ortum longe diutius stillasse serum acre, & magis restitisse curationi, quam ulcus ab emplastro vesicante productum.

Unicus erat in nosocomio æger, qui ex applicatione horum remediorum nullum percepit levamen.

Erat auem febris in principio admodum valida, & dolor ad lumborum vertebrae adeo acutus, ut æger diu noctuque ejulaverit.

Venæ sectiones repetitæ, remedia maxime resolventia, & antiphlogistica, atque externe adplicata emollientia & discutientia cataplasmata nequaquam dolorem mitigarunt; unde quarto die applicatum fuit latum vesicans, verum neque hoc juvit; & quinto die conciderunt vires, pulsus factus est debilis, inæqualis, æger subinde deliravit, mox rubuit, mox palluit, urinam & fœces fœtidissimas in scie dimisit, leves & frequentes convulsiones observatæ sunt, sexto die extrema inferiora erant frigida, immobilia, & omni sensu caruere, tandem livido & frigido tumore inflabantur, æger nullum amplius dolorem percepit, & septimo die convulsus obiit.

Sectione anatomica binæ ultimæ lumborum vertebrae ea parte, qua medullam spinalem ambiunt, inventæ sunt penitus putridæ, & in nigrum, fœtidum ichorem solutæ.

Quandoque dolor rheumaticus internam osseam substantiam occupavit, & tunc ægri externum

num adtactum, quamvis fatis rudem, sine magna molestia tulerunt.

Febris his in casibus fuit valde mitis, verum molesta pectoris ficcitas, & frequens ac irrita tussis semper observabantur, & vires brevi conciderunt, & accessit corporis extenuatio.

Remedia penetrantia, sudorifera, aut calidiora diuretica his ægris maxime nocuerunt, & excitarunt majorem tussim & pectoris angustiam.

Medicamenta emollientissima: ut saturatum decoctum radicis althææ, bardanæ, salab. &c. folior. althææ, verbasci, malvæ, &c. hic præprimis locum habuerunt.

Hæc si per plures dies copiose & calide assumpta sunt, tunc circa articulos cœperunt tumores molles apparere, & ægri, qui antehac fere semper fuerunt vigiles, & inquieti, placide obdormiverunt.

Morbo jam eo usque mutato non amplius emollientia requirebantur, sed erat necesse simul exhibere remedia leniter purgantia, & incidantia.

Hinc magno cum ægrorum levamine tunc præter decocta emollientia datum est medicamentum N. 29.

Victus debebat esse mollis, humectans, nutriens.

Serum lactis pro potu ordinario datum semper profuit.

Ad dolorum reliquias integre dispellendas decoctis emollientibus semper optime jungebantur remedia antiscorbutica.

Succi recentes ex herba cochlear., becabung., nasturt. aq. misti sero lactis, & hac ratione copiose hausti erant valde efficaces.

Si tamen antiscorbutica per plures dies usurpata debitos effectus non præstiterunt, tunc fere semper juvit, largus potus decocti lignorum, misti cum æquali copia lactis recentis.

Ægri in longe majori periculo erant positi, si materies rheumatica aut arthritica, vaga, mox externas, mox internas corporis partes invasit; quod sæpius contigit.

Sed aliquoties observavi dolore in membris disparente, ortam esse pectoris anxietatem, cordis palpitationem, & pulsum intermittentem, & redeunte ad membra dolore, hæc symptomata iterum disparuisse; & tunc pulsum paulo antea tremulum & intermittentem, denuo æqualem, & liberrimum inveni.

Vidi materiam arthriticam, quæ articulos manuum & pedum occupavit, per universum

corpus fuisse dispersam, & summos excitasse dolores, atque universalem induxisse rigorem & tetanum.

Sola maxilla inferior (quod mirum erat) mansit libera; ipsi oculi sanguine suffusi protrudebantur, & præ dolore lachrymæ acerrimæ, quæ genas eroserunt, defluxere.

Verum tamen dato copiosissimo infuso trium fantalorum, & applicato leni calore lecti intra binas horas rigor & dolor per universum corpus remiserunt, mox autem pectus fuit valde angustum, contractum, & respiratio sublimis, & pulsus tremulus, parvus, & æger in pessimo suffocationis metu versabatur.

Circa articulos manuum ac pedum illico apponebantur sinapismi sat fortes, injectum est acre enema, & datum copiosum infusum florum sambuci.

Post sesqui horam ortus est circa genua & in carpis manuum dolor ingens, & respiratio eo momento reddebatur liberior, & pulsus major, & magis æqualis.

Tandem subito advertebatur dolor acutissimus circa umbilicum, dein prodiit enema, antea injectum, cum multis scybalis durissimis; & dolor ad umbilicum disparuit.

Verum inguina tunc pessime afficiebantur, & genua versus pectus adtracta sunt.

Ex inguinibus mox dolor transiit ad testiculos, unde æger convulsus in pessimum animi deliquium incidit, & morti fuit proximus; Et enim extrema fuerunt frigida, & nullus omnino pulsus potuit inveniri.

Hæc pessima symptomata per septem circiter minuta durarunt, tandem rediit extremorum calor, rediit pulsus, & æger cœpit placide dormire.

In somno aderat continuus sudor.

Post tres horas æger evigilavit, & satis bene se habuit; ad carpos manuum, & ad ambo genua levis & mollis tumor advertebatur, dolor fuit exiguus.

Partes tumentes dein calidis facculis, pauca camphora, & floribus sambuci repletis, involvi, & dein intra octo dies hunc ægrum solo infuso florum sambuci, quo urina copiosissima expellebatur, & sero lactis integre sanavi.

Alius æger validissimo dolore rheumatico per universum corpus torquebatur, febrem autem habuit valde mitem & subinde per tres quatuorve horas ab omni dolore liber fuit.

Verum quamprimum dolor evanuit, tunc cœpit pulsus post quemlibet tertium ictum inter-

mit-

mittere, & spatium intermissionis æque longum fuit ac illud, quo tres priores ictus peragebantur.

Æger sibi semper fuit præsens, neque multas vires amisit, neque unquam pectoris anxietates, aut cordis palpitationes conquestus est.

Exhibui infusum florum sambuci cum nitro & rob sambuci.

Quarto die tempore matutino omnia erant valde mitia.

Circa meridiem ejusdem diei rigor ægrumprehendit, dein febris exacerbata est, dolores vero majores orti non sunt.

Nox fuit inquieta.

Quinto die mane nulli aderant dolores, & pulsus ad quemlibet tertium ictum intermisit.

Circa meridiem redierunt dolores, & febris prægresso rigore fuit adeo vehemens, ut plurimæ vires inde essent prostratæ.

Unde ad usum corticis peruviani ilico confugi.

Nox, dato paregorico, quieta erat.

Sequente die febris inveniebatur mitis, & circa meridiem vix ulla exacerbatio observata est, dolores autem fuerunt æque validi.

Corticem peruvianum tunc cum conservis antiscorbuticis miscui, & magnam quotidie dosin

præter infusum florum sambuci, quod cum sero lactis fiebat, exhibui.

Exacerbatio febris tandem penitus suppressa est, dolores autem nequaquam imminuti sunt, aut iis imminutis post quemlibet tertium ictum pulsus siluit.

Cortice peruviano & conservis antiscorbuticis, &c. in duodecimum morbi diem continuatum fuit.

Hoc autem die erupit sudor copiosus, foetidus, subfuscus, tenax, qui ægrum valde debilem reddidit.

Dolores autem penitus evanuerunt, & pulsus naturalis esse cœpit.

Mutavi tunc medicamenta, & dedi claretum N. 3. & pro potu ordinario serum lactis.

Atque his & diæta molli ac probe nutriente intra aliquot dies redierunt vires, & æger optime convaluit.

Qui dolores rheumaticos aut arthriticos habuerunt absque magna febre, hi fere omnes solo potu diluente, & mistura N. 31. & frictione curati sunt.

Qui autem vera Phthisi, & arthritide simul laborarunt, hi nequaquam curati sunt, verum omnes serius aut citius perierunt.

Apoplexia, & Paralysis.

Aër nebulosus, humidus, & frigidus, qui plerumque febris rheumaticæ aut arthriticæ causa fuit, sæpe quoque produxit apoplexiam & paralyfin.

Qui ex loco calido & sicco se se subito in locum frigidum & humidum contulerunt, aut qui præter consuetudinem in aëre frigido & humido versari debebant, primo senserunt horrorem, dein membrorum languorem, & pondus, quandoque respiratio reddebatur anxia, & caput vertiginosum, oculi caliginosi, dein sequebatur in uno alterove membro, aut in integro latere stupor, tandem omnia videbantur in gyrum agi, & æger concidit, & aliquamdiu sensuum & mentis fuit expers.

Febrem plerumque satis magnam habuerunt hi ægri, & respirationem laboriosam, & pulsum plenum.

Unde primum fere semper, & maxime necessarium remedium fuit larga venæ sectio.

Et hæc quandoque debuit iterari.

Postquam aliquamdiu mentis expertes hi ægri jacuere, cœperunt tandem oculos aperire, & vitæ signa dare.

Loquela fuit vel penitus impedita, vel admodum difficilis & balbutiens, & eæ partes, in quibus antea stupor advertebatur, erant immobiles, sensibilitatem autem fere semper conservarunt.

Si æger alvum clausam habuit, tunc multum iuvit enema fatis acre.

Dein vero leni calore lecti, & infusis diluentibus, lenissime stimulantibus, & levissimis frictionibus, transpirationem, & levem sudorem procreare necesse fuit.

His solis quandoque, dum symptomata non admodum gravia fuerunt, intra aliquot dies multi ægri cœperunt melius habere, & tandem sine multo molimine convaluerunt.

Verum multi habuerunt tussim admodum vehementem simul junctam, unde præprimis pectori erat prospiciendum.

Solum decoctum N. 4. largiter haustum, plurimis profuit.

Nam dum copiosa sputa prodierunt, tunc plerumque in membris paralyticis cœpit quædam mobilitas observari.

Et non raro accidit, ut pectore ab omni glutine liberato, & tussi sopita, paralyfis quoque evanuerit.

Præter decoctum N. 4. remedium N. 32. his ægris quoque admodum utile fuit.

Medicamenta stimulantia, acria, & fortes, aromaticæ, spirituosæ frictiones his ægris nocuerunt, & exacerbarunt tussim, & febrem.

Hinc quamdiu febris duravit, & tussis molesta fuit, ab his erat abstinendum.

Si vero cessante febre & tussi, respiratio fuit libera, & si nulla in membris paralyticis emendatio observata est, tunc ad acriora licuit transire.

Mistura N. 33. pulcherrimos tunc effectus præstitit; & si majori adhuc stimulo opus fuit, tunc huic misturæ addebatur sufficiens quantitas tincturæ succini, vel spiritus cornu cervi.

Frictiones fortes, quæ pannis laneis, fumo myrrhæ, succini crudi, styracis calaminthæ imbutis, fiebant, hic locum habuerunt.

Quibusdam melius conduxit, si membra paralytica bis per diem probe perfricta, & inuncta sunt remedio N. 34. vel N. 35.

Quandoque optimo cum effectu aliquoties per diem partes paralyticæ exponebantur vaporibus aquæ ebullientis, in cujus libris quatuor solvebatur uncia una salis ammoniaci; vel eodem cum successu talis solutio instar fomenti potuit applicari.

Hac methodo ex triginta sex ægris, qui tempore autumnali, & hyemali in nosocomio fuerant, integre restituti sunt triginta tres.

Unicus vir, sexaginta quatuor annorum, ex nimia virium debilitate non potuit sputa egerere, & ideo suffocatus est.

Binæ autem vetulæ, tussi quidem liberabantur, verum paralytis quamvis multum emendata fuerit, penitus tamen tolli nequaquam potuit.

Hanc eandem curandi rationem multiplici experientia utilem, & sufficientem vidit optimus meus collega Dominus COLLIN, etenim ea sola multos quoque sanavit.

Et observavimus simul in simili paralyti ab initio semper plurimum profuisse emollientia, & expectorantia, nocuisse autem spirituosam, & volatilia.

Etenim aliquot ægri serius ad nostrum nosocomium translati sunt, & ex eorum narratione intelleximus, statim in principio fuisse acrimonia, & spirituosam remedia interne externeque adhibita, & inde auctam esse tussim, ortam esse majorem febrem.

Et hi omnes phthisi pulmonali contabuerunt.

Nec mirum! etenim remediis nimium calidis inflammatio pulmonis aucta est, & abiit in suppurationem, & hæc tabem adtulit.

Vidi

Vidi aliquoties medicamentis nimium spirituosis & acribus, in paralyfi adhibitis, ingentem esse ortam febrem, & exanthemata exanthematibus supervenisse, & tandem ægros nimia virium debilitate occubuisse.

Aliquoties etiam in iis casibus, ubi pulsus lentus fuit, & ab omni febre liber, adhibui ab initio decocta aperientia & emollientia, & dein vasis sat repletis, & emollitis acria & stimulantia dedi longe tutius & bono semper cum effectu.

Leviores apoplexiæ & inde ortæ paralyfes hac methodo possunt plerumque curari.

Fortes autem apoplexiæ curantur nunquam.

Transferebantur bini apoplectici ad nosocomium, qui tentatis omnibus internis externisque remediis nullum omnino sensationis signum exhibuerunt, respirationem habebant tardam, pulsum fortem, traxerunt ronchos, deglutitio tamen libera fuit.

Unus ex his secundo die obiit, alter autem die tertio.

In primo cadavere invenimus inter cerebellum & medullam oblongatam copiosum sanguinem grumosum.

In

In secundo autem longe major quantitas sanguinis grumosi intra piam matrem, & lobos anteriores cerebri hæsit.

Quis jam effusum intra cranium, & infra lobos cerebri sanguinem auferet ?

Apoplexiam a nimia evacuatione productam, quoque lethalem esse, binis in ægris vidi.

Fœmina, ex nimia uteri haimorrhagia, apoplexia prehenditur, & latus dextrum paralyfis occupat, & post tres horas inter convulsiones accedit mors.

Latus paralyticum totum glaciei instar fuit frigidum, licet pulsus sat liber & æqualis ad carpum tangeretur, latus autem, sanum, naturalem habuit calorem.

Vir sexaginta annorum, sanus alias, præter causam sibi cognitam diarrhæa adeo violenta corripiebatur, ut spatio quinque horarum viginti quatuor pintæ feri biliosi absque ullo dolore ano effluerint, mox autem visum & vocem amisit, genua titubarunt, tandem omnia membra soluta sunt, æger concidit, exspiravit.

Paralyfin post levem apoplexiam a nimia sanguinis copia ortam, solis venæ sectionibus, & remediis antiphlogisticis, alvum leniter subducentibus aliquoties curavi.

Angina.

Eodem tempore, quo febres inflammatoriæ, rheumaticæ, & arthriticæ regnabant, angina quoque frequenter observata fuit.

Levem quandoque deglutiendi difficultatem ægri conquesti sunt, nec magnam habuerunt sitim, nec pulsum valde febrilem,

Dum fauces considerabantur, reperta est plerumque uvula, velum pendulum, tonsillæ & partes circa pharyngem solito magis rubræ, & tensæ absque ullo notabili tumore, quandoque autem hæ partes simul tumuerunt.

Primis statim diebus huic malo facile potuerunt limites poni, etenim si tales ægri decoctum emolliens ex rad. alth. fol. alth. &c. Copiose hauserunt, & infuso florum sambuci addita pauca mellis rosacei, & nitri quantitate, gargarifando fauces sæpius humectarunt, tunc intra binos ternosve dies integre liberati sunt.

Verum contra aëris injurias sese debebant probe munire.

Venæ sectione leviori in casu nunquam opus fuit, nisi ægri fuissent valde plethorici.

Purgans antiphlogisticum semper utile & necessarium fuit.

Si autem huic malo non ilico in principio limites sunt positi, tunc res semper in pejus ruit, & partes inflammatae coeperunt magno cum dolore intumescere, caput vehementer doluit, oriebatur fitis ingens, & magna febris, & prostratae sunt vires, & prodierunt urinæ flammeae, & deglutitio admodum difficilis, & quandoque penitus impossibilis reddita est; nam tonsillae saepe tanto tumore inflabantur, ut transitus per fauces penitus fuerit interclusus.

Venæ sectiones largissimæ, & pro vehementia pulsus, ac ratione virium, brevi temporis spatio saepius repetitæ, requirebantur; & ab his magnum plerumque levamen ægri perceperunt, subinde his nihil mutatum fuit.

Balnea pedum mane & vesperi applicata (si ægri situm erectum ferre potuerunt, etenim erant plures, qui sedentes animi deliquium passi sunt) multum juverunt.

Egregium quoque effectum præstiterere acria epispastica furis apposita; amavi potius ea furis applicare, quam plantis pedum, etenim omnes fere ægri conquesti sunt ingratum ardorem in plantis pedum, & propterea noctes habuerunt vigiles; quod tamen incommodum non sunt experti ab epispasticis, ad furas positas, & effectum

ctum inde æque bonum, aut subinde adhuc meliorem observavi.

Decoctum N. 36. his ægris plurimum profuit, idem decoctum calidum, capite in posteriora reclinato, aliquamdiu, & sæpius per diem in ore optimo cum effectu retentum est, idem gargarismatis loco quoque infervivit.

Præterea linctu ex mel. ros., syrup. morror., & nitr. fauces semper humidæ, & lubricæ conservavi.

Collum totum cataplasmate emollientissimo circumdatum est.

Præterea dabatur omni altero vel tertio die purgans N. 37.

His malum, quamvis pessimum, sæpe numero feliciter debellavi.

Quandoque vero hæc nihil effecerunt, vel adtulerunt tantum aliquod levamen, quod mox iterum evanuit.

Unde factis debitis evacuationibus, vesicans latum & acre ei plagæ colli applicui, ubi maximus dolor fuit, effectus semper fuit optimus, ardorem quidem magnum ægris excitavit, verum mox diminuit dolorem, tensionem, tumorem, & deglutitionem effecit longe faciliorem, unde dein remediis supra laudatis, reliqua cura potuit absolvi.

Quan-

Quandoque malum ex una colli parte transiit ad aliam, ibidemque easdem tragœdias eadem cum violentia lufit, & magnam excitavit febrem.

Unde denuo debuit vena secari, & curatio eadem institui, quæ antehac requirebatur.

Sæpius & tunc iterum vesicans debuit apponi.

Si venæ sectiones nimis frequenter fuerunt celebratæ, tunc dolor quidem, inflammatio, & partium rubedo disparuerunt, verum tumor albicans perstitit, qui sensim in scirrhum abiit.

Subinde tertio quartove die in locis inflammatis pustulæ flavescens ortæ sunt, quæ ruptæ pus fuderunt.

Sæpe hæc pustulæ in unam vesicam confluerunt, & inde satis magnum ulcus productum est.

Dolor plerumque desinit, dum pustulæ rumpebantur.

Decocta emollientia copiose hausta, & in ore calide retenta, ad emolliendas, maturandas, & aperiendas has pustulas multum contulerunt.

Præterea tamen externe debebant cataplasmata emollientia applicari.

Et si ruptis pustulis dolor non cessavit, & si partes vicinæ æque tensæ manserunt, tunc
neces-

necessarium erat in his quoque casibus vesicans apponere.

Magna adtentione opus erat, ut ulcera ex his pustulis orta, pura conservarentur, quod optime fiebat, si infusum N. 38. leni vi ope syringæ in fauces & ad loca ulcerata injectum fuit, aut gargarismatis loco adhibitum.

Singula vice, post applicatum infusum N. 38. magna cum dolorum allevatione obli-
niebantur partes exulceratæ medicamento N. 39.

Hac simplici methodo plurimi restituti sunt.

Quidam fuerunt, quibus, adhibita quamvis maxima cura, ulcera tamen sordida manserunt, & sensim caro fungosa excrevit.

Unde tunc loco medicamenti N. 39. exhibebatur illud N. 40. quod brevi carnes fungosas consumsit, & ulcera munda reddidit.

Quatuor in ægris observavi anginam inflammatoriam brevi in gangrænam abiisse.

Unicus ex his obiit, tres curati sunt.

Morbus incepit leni horrore, & magna virium prostratione, pulsus fuit celer, inæqualis, parvus; crebras anxietates, & vagos calores, & obtusum capitis dolorem hi ægri conquesti sunt, sitis non fuit magna, lingua autem tre-

mula

mula, & plumbea, oculi tristes, urina prodiit cruda, flocculenta, subfusca, & brevi foetens.

Primo statim die in posteriore faucium parte, & circa tonsillas apparuerunt maculae latae, purpureae, haec maculae aut eodem adhuc die circa vespertas, aut altero die in centro fuerunt lividae, aut nigrae, & prodiit ichor, in ambitu autem manserunt profundae rubrae, tensae, dolentes.

Deglutitio erat admodum difficilis.

Neque venae sectioni, neque remediis evacuantibus locus dabatur; vires debiles debebant erigi, putredo, & gangraena supprimi.

Ad partes igitur lividas aut nigras penicillo omni fere hora applicui medicamentum N. 21. & dein iussi aegros decoctum emollientissimum N. 36. capite in posteriora reclinato in ore calidum retinere, ut hac ratione partes adhuc tensae & dolentes emollirentur, & corruptum a sano secederet.

Præterea aegris exhibui misturam N. 25. & si hæc mistura in faucibus magnum ardorem excitavit, tunc dedi desuper aliquot uncias decocti emollientis.

His brevi temporis spatio, magna in melius mutatio observata est, etenim illud nigrum sensim secessit, & ubi corrosio nondum profunda fuit, ulcuscula mox pura comparuerunt; ubi ve-

ro corrosio major , & profundior aderat , ibi res paulo difficilius cessit.

Quamprimum nigrum & corruptum a sano cœpit separari, jussi lenissima manu infusum N. 38. injici, ut fordes auferrentur, dein partes nudas decocto emolliente fovi, & oblinivi medicamento N. 21.

Si hæc sedulo applicata non sunt, tunc mox iterum ulcera fuerunt fordida, & cœperunt vicinas partes arrodere.

Quamprimum omne impurum separatum fuit, tunc ulcera viva non amplius tulerunt linimentum N. 21.

Unde ea sæpius per diem infuso N. 38. abluï, & dein solo melle rosaceo obduxi.

Et quoniam vires adhuc debiles fuerunt, exhibui alternis vicibus misturam N. 20. & claretum N. 3. ut hac ratione putredini, adhuc timendæ, resisteretur, & erigerentur vires.

In principio morbi noctes fuerunt admodum inquietæ, anxix, licet omni vespera datum fuerit paregoricum.

Dum vero res cœpit in melius mutari, tunc unica uncia syrapi diacodii tranquillus, & reficiens somnus potuit conciliari.

Hac ratione tres ægri optime convaluerunt, & intra sedecim dies vires pristinas recuperarunt.

Quar-

Quartus autem æger tertio morbi die efflavit animam.

Verum præter pessimam anginam, primo statim die aderat Diarrhæa putridissima, & maxime defatigans, facies ilico reddebatur lethalis, nec ullum medicamentum adtulit levamen.

Secundo die per universum corpus videbantur maculæ latæ, purpureæ, lividæ, vires erant exiguæ, pulsus minimus, fudor copiosus, fœtidus, viscidus, æger anxius anhelavit, & extrema mox fuerunt frigida, mox calida, genæ nunc purpureæ, at lividæ, nunc frigidæ & pallidæ videbantur.

Diarrhæa nulli medicamento obedivit, faucium ulcera partes vicinas corroserunt adeo, ut magna frustra gangrænosa deciderint sponte.

Tertio die inter perpetua deliria, tendinumque subsultus & convulsiones mors supervenit.

In cadavere reperi plurima intestina gangrænosa, reliqua autem viscera sat bona erant.

Acre quod in faucibus hæsit, non tantum consumpsit tonsillas, velum pendulum, & uvulam, sed & ossa pallati, & vertebrae colli arrosit.

Cortex peruvianus (remedium alias specificum & contra gangrænam efficacissimum) ore
quam-

quamvis & ano copiosissime ingestus, nil mutavit. Neque laudanum liquidum quid boni efficere potuit.

Famulus, qui durante morbo huic ægro interfervivit, mox frequenti horripilatione correptus est, cœpit nauseam conqueri, & vires sunt prostratæ, tandem febre pessima petechiali afficiebatur.

Prostantibus petechiis purpureis diarrhæa sat mala, & admodum putrida orta est, verum hæc laudano liquido SYDENHAMI optime cessit, & reliquus morbus, licet periculosissimus, mistura N. 20. & clareto N. 3. alternatim exhibitis, atque largo potu feri lactis vinosi felicissime curatus est.

Alia, æque mala, anginæ species plures in nosocomio ægros detinuit; hi enim ægri non tantum difficillime deglutiverunt, verum simul habuerunt respirationem brevem, densam, & dolentissimam.

Præterea facies livuit, tumuit, oculi rubuerunt, lingua erat arida, tremula, turgida, pulsus durus, admodum febrilis, fitis non delenda.

In faucibus nullus peculiaris tumor videbatur, verum larynx erat valde inflammata.

Eodem statim die, quo hi ægri ad nosocomium devenerunt, venam bis, ter, quaterve (prout symptomata postularunt, & vires admiserere) tundi curavi.

Alvum enematibus, & remediis nitrosis, antiphlogisticis fluxilem reddidi, collum totum cataplasmatibus & fomentis involvebatur; præterea vapores aquæ ebullientis continuo faucibus applicati sunt.

His quidem pulsus mollior factus est, verum deglutitio & respiratio æque malæ permanferunt, & ægri debilitabantur.

Hinc rogavi Dominum HAFNER chirurgum, ut totum collum vesicante acri circumdaret.

Hoc autem tantum habuit effectum, ut elevata epidermide non tantum deglutitio & respiratio fuerint longe liberiores redditæ, sed & ipsa febris, & fitis ilico remiserint, aut desierint penitus.

Neque ab actione vesicatorii decumbentes ardorem aut molestiam conquerebantur.

Postea solis decoctis emollientibus, & nitrosis, hi ægri intra paucos dies integre sanati sunt.

A solo igitur vesicante emplastro, debito tempore applicato, salus pependit.

Hoc

Hoc autem diu differri non debet, secus inflammatio nimium violenta abit in gangrænam, quæ prostratis ægrorum viribus est lethalis.

Angina inflammatoria serosa frequenter quoque observata est; tonsillæ utriusque lateris, velum pendulum, & uvula sub flavo tumore distendebantur; dolor in deglutiendo erat æque acutus, ac in angina inflammatoria sanguinea.

Pulsus plerumque durus & plenus sæpius repetitas venæ sectiones postulavit, & integra reliqua cura eodem modo perficiebatur, quo in angina inflammatoria sanguinea.

Quandoque hæ partes flaccido œdematoso tumore afficiebantur, & in tantam molem accreverunt, ut omnem fere transitum interceperint, his in casibus dolor nunquam erat acutus, neque pulsus febrilis.

Hinc purgantia hydragoga omni alterno vel tertio die debebant exhiberi, & optimo cum eventu dabatur pulvis N. 41. vel haustus N. 42.

Facta evacuatione requirebatur gargarisma adstringens, ut N. 43.

Fomenta sicca circa totum collum, ut & frictiones aromaticæ erant his ægris valde utiles.

Et si præterea infusis aromaticis, continuus & lenis sudor excitatus fuit, tunc intra paucos dies deglutitio liberrima facta est.

Quandoque tonsillæ, uvulæ, & velum pendulum leviter tantum intumuerunt, mucosum autem adeo copioso & tenaci involvebantur, ut deglutitio inde fuerit multum impedita.

Post validam coryzam frequenter tales anginæ mucosæ sequebantur.

Gargarisma N. 44. omni tertia hora applicatum, hos ægros subinde cito juvit, subinde autem gargarisma N. 45. celeriores effectus præstitit.

Purgante raro opus fuit.

Ablato mucosum fauces erant plerumque valde sensibiles, & ab omni fere cibo & potu aut ab ipso aëre acutus dolor excitabatur.

Huic autem irritabilitati, & nimix sensationi mox medebatur gargarisma N. 46.

Idem gargarisma utilissimum quoque fuit, dum a tussi phthificorum, vel ab alia violenta tussi fauces exsiccatae sunt, aut a sputo acriori leviter excoriatae.

Febris Hæmorrhoidalis.

Mense februario & martio hæc febris admodum frequens fuit.

Pri-

Primo die omnes ægri obtusum capitis dolorem, & vagas horripilationes & calores conquerebantur.

Dein rigor & dolor tensivus nucham occupavit, & vagus calor formicando totam dorſi ſpinam ſæpius perreſſit.

Tandem ortæ ſunt præcordiorum anxietates, & moleſtæ hypochondriorum tenſiones; quandoque ſupervenerunt vomendi conatus, & enormes colici dolores, & venter contractus eſt; quandoque autem abſque magno dolore colico, & ſine omni vomendi conatu venter intumuit.

Urina plerumque flammea fuit, & raro, atque iis tantum in caſibus, ubi nimis vehementes erant dolores colici, tenuis & cruda deprehenſa eſt.

Alvus erat pertinaciter clauſa, & non niſi repetito enemate pauca ſcybala potuerunt educi.

Subinde ani ſphincter inveniebatur adeo conſtrictus, ut tenuis canula vix potuerit introtrudi.

Sitim fere omnes hi ægri magnam habuerunt, & pulſus fuit celer, inæqualis, quandoque dicrotus, quandoque intermittens, attamen vix non ſemper plenus ac durus,

Nox fuit inquieta, & anxiis infomniis turbata.

Secundo die remisit dolor ventris, & hypochondriorum anxietas ac tensio, & pulsus fuit magis æqualis & liberior, fitis mediocris.

Verum circa lumbos ortus est dolor gravans, dilacerans, & rigor; accessit alvi tenesmus, & urinæ retentio.

Nuchæ autem dolor se se versus verticem & tempora extendit, atque capitis motum valde difficilem & dolentem reddidit.

Nox iterum inquieta fuit, & cor per vices solito fortius palpitavit.

Tertio die tantus circa vertebrae lumborum & os sacrum dolor ortus est, ut ægri se nequam movere potuerint; anus fortissime contractus est.

Nox quartum diem præcedens fuit omnium inquietissima; hac autem transacta ægri melius habuerunt.

Nam quarto die fere penitus desit lumborum, nuchæ, & ossis sacri dolor, & tubercula diversæ magnitudinis circa anum comparuerunt.

Hæc tubercula quandoque fuerunt mollia, & ægris nullam molestiam excitarunt, atque tunc quarto die, ortis his tuberculis, febris penitus desit.

Quan-

Quandoque autem hæc tubercula fuerunt valde rubra, tenfa, & ingentes produxerunt dolores, tormina, tenefmos, vertigines, & membrorum stuporem, & sæpe tantas anxietates, ut ægri inciderint in animi deliquium, & extrema fuerint gelida.

Inter omnes ægros bini tantum fuerunt, quibus quarto die, cessante febre, nulla tubercula circa anum prodierunt, verum effluxit sanguis copiosus absque dolore, & tumore.

Morbus hic molestus & periculofus fuit, & medicamentis perverso modo adhibitis, potuit lethalis fieri.

Etenim quamvis cognitum fuerit, febrem esse haimorrhoidalem, & crifin verfus anum esse futuram, nullis tamen remediis pellentibus, & tumores haimorrhoidales promoventibus uti licuit; nam hæc febrem & morbum exacerbaverunt.

Primo & fecundo die, dum pulfus plenus & durus fuit, repetitis vicibus debebat sanguis e vena emitti, his tamen naturæ vis non erat nimium debilitanda, fecus accefferunt convulfiones; & morbus factus est diuturnus, & anomalus.

Si dein decoctis antiphlogisticis, subacidis, nitrosis alvus leniter aperta, & fluxilis reddita est, tunc morbus cito levabatur.

Qui decocta subacida, & nitrosa ferre non potuerunt, his demulcentia, emollientia, & oleosa profuere.

Nec leve levamen sequebatur, si super toto abdomine mollissima cataplasmata sunt posita.

Enemata emollientissima ut N. 47. leni vi & apta manu ano sæpius injecta multum quoque juverunt.

Etenim horum ope dura & numerosa scybala prodierunt, & intestini recti vasa sunt emolita & apta reddita ad crisin suscipiendam.

Nimii vomendi conatus, dolores colici, & tenesmi, si emollientibus non cefferunt, tunc remediis paregoricis debebant mitigari, supprimi.

Tertio & quarto die vapores aquæ ebullientis ano applicati, diminuerunt dolores, & crisin reddiderunt faciliorem.

Quarto die si tubercula haimorrhoidalia appa-
paruerunt, & si omnes dolores, & febris cessarunt, tunc fere nullis amplius medicamentis opus fuit; in sola vivendi ratione erat attendendum, ne acida, adstringentia, aut acria aromatica assumerentur.

His in casibus intra paucos dies sæpissime perfecta sequebatur curatio, & vasa turgida sponte iterum detumuerunt.

Si autem tumente haimorrhoidæ novus dolor circa anum ortus est, si tubercula valde rubra, calida, pulsantia, & tensa fuerunt, si fitis increvit, & pulsus major, fortior, ac durior factus est, tunc plerumque repetitis vicibus debebat iterum sanguis mitti, & anus cataplasmatibus probe foveri.

Decocta emollientissima cum paucis nitro hic optime conveniebant, & brevi dolores mitigati sunt, præsertim si haimorrhoidis admisit, ut talia simul enemata injicerentur.

Si adfuit ingens dolor, & tenesmus admodum molestus ac anxius, tunc opio erat utendum.

Hæc eadem remedia optime adhibebantur, dum tumores haimorrhoidales intra ani sphincterem latuerunt.

Sanguifugæ circa anum iis in casibus necessario debebant poni, in quibus ab haimorrhoidæ regurgitante fiebant caligines, vertigines, sopores, convulsiones.

Dum urina a dolore haimorrhoidali retinetur, vitanda sunt omnia fortiora diuretica, solis decoctis ex radice althææ, & glycyrrhiz

utendum est, & venter, & partes circa anum debent emollientissimis cataplasmatibus involvi, foveri.

Vidi a dato his in circumstantiis spiritu the-rebinthinæ urinam magis fuisse retentam, intumuisse ventrem, ortum esse enormem in pelvi dolorem, & ægrum tertio die post multas anxietates, & post crudeles mingendi ac alvum deponendi tenesmos obiisse.

Totum intestinum rectum, & pars vesicæ, huic adjacens, erat inflammata, aut gangræno-fa.

Molles & non dolentes haimorrhoidum tumores, si sponte non abeunt, felicissime dispelluntur unguento N. 48.

Si vero adest tenesmus, & dolor dilacerans absque ulla inflammatione, tunc præfertur unguentum N. 49.

Morbilli.

Multi pueri morbillis decubuerunt.

Curatio autem nequaquam fuit difficilis.

Decocta emollientia, expectorantia, addito stibio diaphoretico non abluto, & melle puro, vel melle pectorali, vel oxymelle simplici, aut oxymelle scillitico, &c. omni ex scopo satisfecerunt.

Morbilli, licet copiosi & densi quandoque comparuerint, nullum tamen levamen produxerunt, & omnes hi ægri debebant sputis judicari, hæc si non prodierunt, ortum est delirium, anxietas, membrorum inquietudo, sudor defatigans, & pulsus inæqualis.

A quarto die incipiendo omni vespera requirebatur sat forte paregoricum; etenim absque hoc, nox fuit inquieta, & sequenti die nullum fere sputum educebatur, & tussis erat molesta, sicca.

Verum quidam ægri continua, irrita & nimium defatigante tussi vexati sunt, & perpetuo jactitarunt membra, delirarunt, & tendines subsultu agitabantur, nullus tamen observabatur sopor, unde omni quarta, quinta, vel sexta hora uncia dimidia, vel uncia integra syrapi diacodii optimo cum effectu his data est.

Soporosis autem vesicantia erant necessaria, & maxime utilia.

Remedio stimulante interno nunquam opus fuit.

Variolæ.

Quinquaginta septem ægri tempore quatuor mensium in nosocomio variolis laborarunt.

Ple.

Plerique magno in periculo versabantur, omnes tamen evaserunt.

Admodum pauci erant, qui leves tantum nauseas, & obtusos capitis ac spinæ dorsi dolores conquesti sunt, & oculos habuerunt solito tristiores.

Hi levi febricula afficiebantur, neque magna siti vexati sunt, & tantas adhuc conservaverunt vires, ut tota die extra lectum esse poterint.

In principio quarti diei, aut sub finem tertii pauca variolarum stigmata in collo, facie, aut pectore comparuerunt, quinto die hinc inde in extremitatibus unum alterum stigma visum est.

Febris tunc omnis abfuit, & prorsus nil mali observabatur, & noctes fuerunt quietæ.

Septimo die ægri levem circa pustulas tensionem & dolorem perceperunt; febris fuit admodum mitis.

Nullus unquam in facie, aut extremis tumor observatus est; decimo aut undecimo die cœperunt pustulæ exsiccare, & pulsus fuit penitus naturalis, & rediit appetitus, & valetudo.

Hic nullo medicamento opus erat, solis tenuioribus jusculis, & simplicissimis infusis herbæ scabiosæ, veronicæ, hederæ terrestris &c.

optime

optime hi ægri conservati sunt, neque paregoricis utendum fuit, quoniam sponte dormiverunt.

Circa alios ægros longe major cura requirebatur, quoniam omnia symptomata mala erant,

Etenim omnes conquerebantur ingentem capitis ac spinæ dorsi dolorem, atque rigorem molestum, ingesta fere omnia anxio vomitu rejecta sunt, epigastrium erat valde tensum, & dolens, oculi fuerunt turbidi, lachrimantes, sitis magna, urina flammea, pulsus celer, quandoque inæqualis, rarissime tamen adeo plenus aut durus, ut venæ sectio debuerit celebrari.

Nullus horum ægrorum extra lectum se potuit sustinere.

Fere omnibus in principio exhibui misturam simplicissimam N. 50. & præterea dedi copiosum decoctum radicis althææ, foliorum althææ, verbasci &c. addito pauco nitro, & ex syrupo de althæa quantum satis erat ad gratam dulcedinem.

Ob nimium capitis dolorem plantis pedum applicabatur emplastrum de ladano,

Si vomendi conatus a materie in ventriculo hærente producebantur, tunc ilico data est sufficiens ypecacuanhæ dosis.

Verum nimia & irrita vomitiones, a
solo

solo inordinato nervorum motu excitatæ, paregoricis sopitæ sunt.

Quidam jam primo aut secundo morbi die delirarunt, quidam soporosi jacuerunt.

Tertio die circa vespervas pauca plerumque variolarum stigmata in facie, aut collo compa-
ruerunt.

Quarto die jam aderant copiosiora, & cutis rubuit, hæc autem rubedo fuit inconstans, etenim frequenter abiit, & rediit.

Hoc die remisit febris.

Iisdem medicamentis semper continuatum fuit, & vesperi datum est paregoricum.

Quinto die stigmata in exiguas pustulas elevata sunt.

Sexto die hæc pustulæ fuerunt majores, & cutis cœpit tendi, dolere.

Circa vespervas sexti diei quidam ægri anhelarunt, & debiles facti sunt; unde medicamento leniter stimulante, & nervino opus fuit, mistura N. 51. egregios præstitit effectus.

Qui autem vires sufficientes conservarunt, ii tali medicamento non habuerunt opus.

Septimo die pustulæ elevatae sunt, & cœperunt circa apicem flavere, albescere.

Qui tunc debiles erant, utebantur mistura N. 51. & qui vires sat magnas retinuerunt, iis suffe.

suffecit mistura N. 50. vel decoctum emolliens, aut infusum diluens, antiphlogisticum.

Octavo die pustulæ inveniebantur pure plenæ, & intermedia cutis aut læte rubuit, aut naturalem habuit colorem.

In multis autem pustulæ in medio conciderunt, & fuscam recluserunt materiam; & cutis interposita hinc inde sublivida fuit, aut purpurea, & pulsus valde debilis; atque hi ægri continuo sudarunt, & mox frigida erant extrema, mox calida, & facies mox rubuit, mox palluit.

Quamprimum mala hæc signa observata sunt, ilico dabatur mistura N. 25. præterea necesse fuit omni quinta vel sexta hora laudani liquidi SYDENHAMI guttas X. vel XII. vel XV. exhibere.

Nono die omnes fuerunt inquieti, & facies valde intumuit, & oculi ob nimium palpebrarum tumorem quandoque clausi sunt.

Haud raro variolæ in unam crustam confluxere, & hac ratione facies tota quasi fusco corio tecta apparuit, aëris transitus per nares intercludebatur, & respiratio fuit difficilior, pulsus celer, attamen sat æqualis, urina autem ardorem excitavit, subinde quædam pustulæ ruptæ sunt, & materies tenuis, subfusca, effluxit, & brevi scœvit, & partes nudas arrosit.

Quare

Quare necesse erat sæpissime faciem totam tenfam, & tumidam lacte calido abluere, humectare, emollire.

Palpebrarum concretio plerumque potuit impediri, si eæ lacte calido, in quo pauca quantitas feminum cydon. coquebatur, sæpissime fotæ fuerunt.

Decimo die eadem prorsus symptomata deprehensa sunt.

Ii, qui variolas melioris notæ habuerunt, vires autem debiles misturam N. 51. continuarunt; ii vero, qui malis variolis decubuerunt, adhuc usi sunt mistura N. 25. & magna laudani liquidi SYDENHAMI copia.

Dies undecimus fuit plerumque anxius, malus, eo tamen finiente omnia symptomata iterum in melius mutata sunt, & tumor faciei imminutus est, & pustulæ cœperunt exficari.

Duodecimo die ii, qui benignis variolis decubuerunt, nulla amplius febre vexati sunt, & omnia signa erant bona, & pustulæ exficabantur in facie, & collo; in extremitatibus vero manserunt adhuc molles, & purulentæ.

In iis autem febris continuavit, qui pejoris notæ variolas habuerunt; verum cutis intermedia inter pustulas, quæ antea semper purpurea aut sublivida fuit, nunc læte rubuit, & hinc
inde

inde ex facie quædam lamellæ crustaceæ separabantur.

Loca tunc nuda debebant lacte tepido, vel decocto emolliente frequenter abluï, & foveri, secus serum acre, quod profluxit, profundas foveas, & fœda ulcera formavit.

Cavendum erat præterea, ne ægri unguibus faciem multum læderent.

Decimo tertio die facies tota detumuit, & secesserunt magnæ crustæ, & omnia fuerunt satis bona.

Decimo quarto die febris penitus cessavit, & rediit appetitus, & increverunt vires.

Quamvis nunc ægri extra omne fere periculum esse viderentur, misturam tamen N. 25. sedulo exhibere perexi.

Verum decimo septimo die nullum amplius medicamentum requirebatur, quoniam omnes extra lectum federe, vel ambulare potuerunt, & nil conquesti sunt.

In bonis variolis dedi decimo quinto, aut decimo sexto die purgans antiphlogisticum.

In malignis autem die vigesimo, aut si vires adhuc debiles fuerunt, die vigesimo quarto, aut tardius.

Durante morbo alvus in aliquibus ægris quotidie sponte solvebatur, in aliquibus vero

K

retenta

retenta est, unde si tormina, & tensiones, ac borborygmi &c. supervenerunt, eam enemate emolliente sollicitavi; si similia symptomata observata non sunt, & si æger cæteroquin sat bene habuit, eam sæpius in tertium quartumve diem intactam reliqui.

Urina erat inconstans; etenim mox naturalem habuit colorem, mox rubra, aut flammea fuit, & crassam ad fundum nubem dimisit, mox turbida, crassa, jumentosa, crassum & inæquale sedimentum posuit; mox tenuis & subviridis in superficie gessit cuticulam salinam multis coloribus variegatam, & tetrum odorem sparfit.

Ab octavo aut nono die usque ad morbi finem sæpius observavi, copiosissimum & verum pus cum urina profluxisse.

Nullam post variolas malam sequelam vidi.

Binos pueros, & unam puellam in nosocomio habui, qui admodum discretis variolis laborarunt, febris tamen die quarto (ut alias contigit) non remisit, & die sexto vires fuerunt debiles, & respiratio anxia, & accessit delirium.

Septimo die proruperunt petechiæ, coloris purpurei, variolæ autem erant optime elevatæ, & ex flavo albæ.

Vires manserunt debiles, verum cessavit delirium, & pectoris anxietas.

Pro medicamentis præter paregoricâ, quæ omni sexta hora exhibebantur, dedi alternis vicibus misturam N. 25. & claretum N. 3. & his augebantur vires, & ægri omne periculum superarunt.

Decimo quarto die omnia symptomata erant valde mitia, unde tunc vesperi solummodo paregoricum dabatur, in reliquis vero strenue continuatum est.

Decimo septimo die cessavit febris, & dein integra sanitas rediit.

De morbis chronicis.

Febres intermittentes.

Omnis generis febres intermittentes hoc anno iterum in nosocomio observatæ sunt.

Febres autem tertianæ duplicatæ frequentissime occurrerunt, & eorum paroxysmi adeo fuerunt protracti, ut inde febris continua remittens fere semper fuerit orta.

Rigor spinæ dorsæ, aucta pulsus celeritas, sitis major, extremorum frigus, dum stata hora

ægros

ægros aggredierentur, speciem similibus febrium determinarunt.

Quotidianam duplicem quoque pluries vidi.

Methodum, quam in anno primo medico descripsi, hoc quoque anno secutus sum, & ægri cito & sat facile liberati sunt.

Tempore vernali omnes fere, qui febre intermittente laborarunt, vomitorio opus habuerunt.

Dedi in principio remedia digerentia, diluentia, purgantia &c. nullum tamen inde effectum expertus sum, nam manserunt continuæ præcordiorum oppressiones, nausæ, & vomitus, & oris amaror, fordities, & ructus amari, foetidi, ovum putridum redolentes, quandoque spirantes acidum.

Sæpissime unicum vomitorium febrem sat violentam sustulit, quandoque tamen id debuit aliquoties repeti.

Cortice peruviano nunquam opus habui, nisi casus fuerint admodum periculosi.

Uti contigit in aliquibus ægris, qui post primum & secundum paroxysmum erant adeo debiles, ut nequaquam se sustinere potuerint; etenim nimis largo & foetidissimo sudore vires omnes conciderunt, & facies facta est moribunda.

Et

Et hic magna copia tempore intercalari debebat assumi cortex, ut certus sequeretur effectus.

Fuit vir triginta trium annorum, qui omni alterno die circa nonam matutinam per totum corpus sensit horrorem, dein frigus ingens, tandem pectoris summam angustiam, & pulsus deprehendebatur admodum febrilis.

Remittente frigore ingrata aderat faucium siccitas, & titilatio, hanc tussis siccissima, & violentissima excepit, intumuit facies, livuerunt labia.

Tandem tussi prodiit copiosissimus, spumofus sanguis, & mox cessavit titilatio, pectoris anxietas, & æger longe melius habuit, & sensim siluit tussis, & sputum sanguineum.

Finito paroxysmo nullam omnino molestiam æger conquestus est, nec respiratio videbatur difficilis, & vires fuerunt satis bonæ, viguitque appetitus.

Postquam tres tales paroxysmos observavi, dedi intra triginta tres horas unciam unam cum dimidia corticis peruviani.

Effectus fuit optimus, & nullum amplius paroxysmi signum rediit.

Per plures dies parvam adhuc quotidie corticis

ticis dosin exhibui, æger autem inde optimam sanitatem obtinuit.

Etenim brevi temporis spatio pinguis factus est, liberrime respiravit, neque in ambulando, neque in ascendendo scilas ullum in pectore incommodum sensit, nec ulla tussi deinceps vexatus est.

Puer, novem annorum, quotidie circa secundam pomeridianam pessimis totius corporis convulsionibus excruciatuſ est, & his cessantibus tetanus universalis supervenit, qui autem post octo circiter minuta sensim desiit & ægro rediit mens, & sequebatur largus sudor.

Omnes ægri in eodem cubiculo decumbentes, quoniam hunc epilepticum crediderunt, ejus consortium evitarunt.

Tentavi diversissima remedia in his convulsionibus decantata, & alias optimo cum effectu exhibita, verum in omnibus frustra fui, & æger intra sex dies omnibus fere viribus orbatus est.

Quare tempore intercalari drachmas sex extracti corticis peruviani in mistura præbui.

Altero die nullæ convulsionem observatæ sunt, verum æger ea hora, qua paroxysmus debuisset reverti, fuit multo debilior, anxius, & faciei color sæpius mutabatur, post lenem autem sudorem æger dormivit, & melius habuit.

Dedi

Dedi dein adhuc per octiduum quotidie un-
ciam dimidiam extracti corticis peruviani, &
quotidie ægri vires auctæ sunt, & nullum am-
plius convulsionis vestigium visum est.

Post sex menses vidi hunc puerum adhuc
integre sanum, robustum, & ab omni convul-
sione immunem.

Plures erant ægri, quibus quotidie, præ-
gressa horripilatione, pulsus longe celerior factus
est, deinde accessit major fitis, & mox per totum
corpus maculæ sublividæ, prurientes eruperunt.

Post binas ternasve horas pulsus iterum ad
naturalem statum rediit, ægri sudarunt, & ma-
culæ disparuere.

Multi solo infuso herbæ fumarix, & usu
conservæ N. 27. vel 29. restituti sunt.

Si autem his febris non cessit, & si post re-
petitos paroxysmos ægri valde debiles fuerunt,
tunc adhibenda erat conserva N. 30. qua se-
mel aut bis absumta nullus amplius paroxysmus
rediit, nec maculæ amplius visæ sunt.

Verum torpor in membris remansit, & lassi-
tudo, quæ præsertim matutino tempore post som-
num observata fuit.

Has autem reliquias continuatus usus con-
servæ N. 27. & largus potus infusi fumarix su-
stulerunt.

Alii in nosocomio ægri decubuerunt, qui quotidie determinata hora per omnia membra fenserunt formicationem, dein dolorem tensivum, dilacerantem, tandem tota cutis cœpit albo, flaccido tumore inflari; & orta est magna pectoris anxietas, fitis ingens, & pulsus fuit parvus, inæqualis, intermittens.

Sub paroxysmo aderat anxium delirium, & continua membrorum jactitatio.

Talis exacerbatio plerumque quinque vel sex horas duravit, dein ægri sponte dormire cœperunt, & copioso sudore perfusi sunt, & tumor totus iterum disparuit.

Post somnum pulsus fuit lentus, parvus, & ægri fuerunt valde debiles, appetitus languit.

Saturata infusa amaricantia herbæ absinth., centaur. min., chamædr., fumar., card. bened. &c. rad. helen., pyreth., gentian. &c. his in casibus multum effecerunt, & his solis plerique curati sunt.

Quidam tamen post paucos paroxysmos vires plurimas deperdiderunt, quapropter cortice peruviano opus fuit, qui tantos ilico præstitit effectus, ut non tantum febris cessaverit, sed & omnis tumor disparuerit, & brevi redierint vires & sanitas.

Sub

Sub usu corticis peruviani quoque infusa amaricantia exhibita sunt.

Frictiones tempore paroxysmi applicatæ febrem & anxietates auxerunt.

Verum cessante febre ad tumoris reliquias dispellendas multum contulerunt.

Binos habui in nosocomio ægros, qui febre intermittente quartana laborarunt; tempore apyrexiaë pulsus fuit fortis, æqualis, & ægri appetierunt, & tantas habuerunt vires, ut citra omnem molestiam extra lectum esse, & ambulare potuerint.

Calor febrilis post quamlibet exacerbationem desit absque ullo sequente sudore, vel notabili transpiratione.

Adhibui diversa remedia, & in cujuslibet usu aliquamdiu persisti, ut verum effectum experirer; nil autem potui immutare.

Febris mansit vehemens, & ægri cœperunt vires amittere, & emaciati sunt.

Hinc ad corticem peruvianum transcendi, & primo intervallo integram unciam cuilibet ægro ingessi.

Verum neque hæc corticis dosis paroxysmum reddidit mitiorem, imo frigus videbatur longe majus, & molestius.

Dedi

Dedi igitur altero intervalli spatio corticis peruviani selectissimi unciam unam cum dimidia; & neque hac dosi quidquam mutatum fuit.

Tertio intervallo tentavi extractum corticis peruviani, & id in mistura ad unciam unam & mediam exhibui; effectus denuo nullus inde sequebatur.

Remedia sudorifera omnis generis tentata nullum sudorem potuerunt elicere, sudorem tamen judicavi esse necessarium, quoniam omnis paroxysmus febrilis sudore alias solvi solet, & quoniam aliæ excretiones ad morbi allevationem nihil contulerunt.

Urina copiosissimum lateritium sedimentum posuit sine levamine.

Frictiones igitur ad sudorem eliciendum tunc applicui, & eo tempore, quo lenes inceperunt horripilationes, integram spinam dorsi, & os sacrum jussi aliquamdiu pannis laneis, calidis, & camphora probe imprægnatis, perfricari, dein super totum dorsum tales pannos, camphora imbutos, apposui, & ægrum lecti strangulis probe tegi curavi.

Corpus præterea infusis theatis implevi.

Intra breve temporis spatium calor per omnia membra urens secutus est, qui autem mox in largissimum sudorem mutabatur.

Sudorem infusis & jusculis tenuioribus, & leni lecti calore per integras tres horas conservavi; & hac ratione paroxysmus admodum mitis fuit.

Dum adverti pulsum ad statum naturalem redire, & exacerbationem ad finem tendere, exhibui haustum paregoricum, quo brevi somnus blandus productus est, & ægri inde multum reficiebantur.

Unus ex his, eo tempore, quo alter paroxysmus debuisset reverti, levissimas tantum horripilationes & dolorem capitis conquestus est, alter autem mansit æque alacer, agilis, & nil omnino incommodi sensit.

Hunc igitur reliqui sine medicamentis, ut viderem, an hoc modo unica vice febris esset suppressa.

Priori autem exhibui copiosa infusa, applicui frictiones, & eum denuo ad sudores disposui.

Verum mox sponte cœpit dormire, & copiose sudare, nec paroxysmi violentiam percepit.

Neque postea ullum amplius febrile signum habuit.

Hic igitur binis frictionibus, & alter unica a pertinacissima febre liberatus fuit.

Ab eo tempore, quo cœperunt frictiones applicari, & sudor comparere, nulla urina amplius sedimentum lateritium deposuit, sed omnes fuerunt naturales.

Solis nutrientibus postea hi ægri integre convaluerunt; & erant adhuc fugata febre per binas septimanas in nosocomio, & ea omnia, quæ iis offerebantur, comederunt, & nullam recidivam passi sunt.

Hauftus N. 72. si dimidia hora ante febris insultum exhibeatur, sæpe pertinacissimas febres intermittentes jugulat, fugat.

Verum qui hoc remedio utuntur, pulmones integros habeant, necesse est.

Ego in fugandis febribus, quæ contra ipsum corticem peruvianum rebelles erant, optimos ab hoc haustu effectus aliquoties observavi.

Autumno & hyeme admodum numerosi ægri in nosocomio decubuerunt, qui febre intermittente pectorali laborarunt.

Hi ægri nil conquesti sunt, verum erant debiles, pulsum habuerunt mollem, plenum, celeritate naturali fere æqualem, quandoque undulantem, appetitus fuit admodum exiguus, fitis nulla, respiratio naturali paulo brevior, verum neque anxia, neque laboriosa, facies autem fere semper fuit rosea, & cutis leni sudore maduit, uri-

na prodiit cruda, flocculenta, subviridis, aut valde tenuis, alvus fuit immorigera.

Hi ægri frequenter gemuerunt, nulla autem tussi vexati sunt, screatu quandoque gluten rejecerunt.

Quotidie determinata hora senserunt horripilationes, frigus, & dein ortus est magnus calor, cui jungebatur tussitatio, & sitis, & pectoris anxietas, & respiratio celeris, facies fuit magis incensa, urina prodiit flammea, caput vehementer doluit, pulsus factus est durus, valde febrilis.

Horripilationes & frigus ultra horæ quadrantem nunquam durarunt, calor autem & sitis & anxietas per binas, tres, & quandoque per quatuor horas continuarunt.

Desinente calore secutus est largus sudor, qui ægros multum defatigavit.

Ob magnam ægrorum debilitatem sæpissime corticem peruvianum, ad hanc febrem fugandam exhibui, nullus autem unquam effectus observatus est, paroxysmi eodem tempore, & eadem vehementia reverterunt; imo anxietates quandoque post usum corticis majores ortæ sunt.

Qui non plures tales ægros viderunt, non poterant facile cognoscere malum in pectore latere, quoniam ægri rogati semper responderunt,

pec-

pectus esse omnino liberum, & quoniam nulla fere tussis observata est.

Remedia antifebrilia nil juverunt, decocta autem emollientia, expectorantia his ægris maxime conduxere.

Quamprimum sputum copiosum cœpit prodire, symptomata omnia leviora facta sunt, & paroxyfmi, qui febrem intermittentem mentiebantur, sensim evanuerunt.

Paregorica vespertina magnum levamen adtulerunt, etenim sine his noctes fuerunt vigiles.

Sub finem hujus morbi secuta est quandoque diarrhæa glutinosa, quæ mox restituit appetitum, & levavit præcordiorum angustias.

Adhibita quamvis omni cura, tres tamen ægri, hac febre affecti, contabuerunt.

Sub finem intumescere pedes, dein manus & brachia.

Hi ægri nunquam potuerunt supine jacere, ilico enim anxii fiebant, & fere suffocati sunt, haud raro e somno subito evigilarunt.

Post mortem pulmones reperti sunt flaccidi, mucosi, & multum gluten subflavum gelatinæ instar, intra membranam, pulmones exterius ambientem, effusum hæsit.

A materia rheumatica, arthritica, scorbutica, podagrica, venerea, &c. variæ febris in-

intermittentis species quandoque producuntur, & veræ fiunt apyrexixæ; nihilominus tamen remedia antifebrilia non juvant, sed requiruntur talia, quæ in his affectionibus fere specifica sunt.

Hydrops.

Haud paucos numeravimus in nosocomio, qui hydrope decubuerunt.

Afcites raro sola observata est, etenim huic anasarca plerumque jungebatur.

Eadem methodo, quam in anno medico primo laudavi, & explicui, plurimi ab hydrope integre liberati, & perfanati sunt.

Ii tantum hoc morbo obierunt, qui alio simul malo affecti erant, qui laborarunt Phthisi, aut qui aliquod viscus corruptum, aut adeo induratum & obstructum habuerunt, ut nullo medicamento quidquam effici potuerit, aut qui jam adeo debiles, & emaciati ad Nosocomium intrarunt, ut palliative solummodo cum iis fuerit agendum.

Neque ego solus hac medendi ratione felix fui, verum & optimus meus Collega COLLIN iisdem prorsus medicamentis usus, plures quoque ex periculosissimo hoc morbo eripuit.

Lætabamur sæpissime invicem, dum videremus ægros jam fere morituros, ope remediorum denuo reviviscere, & penitus convalescere.

Hac ratione evidenter experti fuimus naturam aberrantem non tantum ad rectum tramitem quandoque posse redigi, sed & cogi ad bene operandum.

Paracentesis abdominis audacter instituebatur, dum nimirum medicamenta secundum artem & rationem adhibita nil effecerunt, aut dum ab iisdem ægrorum vires multum imminutæ sunt sine morbi levamine.

Paracentesi abdominis tres ægri hoc anno integre ab hydrope liberabantur, & sex septimanis ab operatione (etenim quemlibet tamdiu retinui, ut viderem an non metus esset morbi revertentis) sanissimi ex nosocomio discesserunt.

Sola ascite laborarunt, cæteroquin sanissimi.

Medicamenta nullam prorsus in tumore mutationem effecerunt, & usu acriori vires imminutæ sunt.

Id autem in his ægris maxime animadvertendum videbatur, quod tumor abdominis ad certam altitudinem elevatus, non amplius increverit, & sub eodem volumine semper perstiterit.

Primus horum ægrorum erat vir 44. annorum, qui eandem abdominis molem a binis annis gessit.

Morbi causam ignoravit, etenim venter sine ulla molestia sensim intumuit.

Paracentesi eductæ sunt quadraginta octo libræ feri limpidissimi, inodori, abdomen post peractam paracentesin fuit fasciis probe ligatum. Neque ullum malum symptoma supervenit.

Secundus æger fuit juvenis novemdecim annorum, qui ex nimio corporis motu vehementer sudavit, & subito frigidam hausit.

Quo facto ilico per totum corpus sensit horrorem, rigorem, ventriculus acute doluit, & venter cœpit tendi. Sudor derepente suppressus est, & intra viginti octo horas vix uncia una urinæ prodiit, idque anxio cum tenesmo, & molesto ardore.

Vires mox prostratæ sunt, & venter spatio septem dierum in ingentem molem accrevit.

Hoc in statu in nostrum nosocomium hicce æger ingerebatur.

Datum purgans alvum quidem copiosam eduxit, moles tamen & durities ventris nequaquam mutatæ sunt.

A remediis diureticis urina aut penitus suppressa est, aut facta stranguriosa.

Demum quo plura medicamenta data sunt, eo pejora accesserunt symptomata, & appetitus, qui antea viguit, deletus est, anxius fuit æger, & noctes habuit insomnes, ructibus diu noctuque excruciabatur, flatus per inferiora penetrare non potuerunt, unde continui borborygmi dolores colicos excitarunt.

Æger tandem ab omnibus medicamentis abhorruit, unde conclusi paracentesi aquam educere.

Dominus HAFNER chirurgus hanc operationem felicissime instituit, & effluxerunt sexaginta duæ libræ limpidissimæ, & insipidæ lymphæ.

Ilico a peracta operatione æger nil omnino conquerebatur, & pulsus fuit liber, sat æqualis.

Verum post horæ circiter spatium cœperunt extrema frigere, facies pallere, ortæ sunt anxietates & vagi calores, & supervenerunt frequentes leipothymix, & tormina; pulsus interrim fuit inæqualis, parvus.

Juscula tenuiora frequenter exhibebantur, & præterea sæpius datum est cochleare unum vel alterum vini generosi austriaci, ut hac ratione refocillarentur vires.

Postquam æger magnas anxietates, & fere lethale frigus per aliquod tempus perpeffus est,

cœpit vomere materiem æruginosam, & prodiit simul alvus copiosa biliosa, admodum fœtida, & dein dolores & anxietates remiserunt.

Hæc dum mitiora fiebant, conquerebatur æger magnum ardorem circa penis glandem & in urethra; dein secutus est dolor valde acutus in inquinibus, & toto hypogastrio, & omnes partes vicinæ cœperunt tendi, dolere, inflari.

Applicata igitur sunt fomenta, & cataplasmata emollientia, quibus dolor mox mitigatus fuit, tensiones desierunt, & dein intra aliquot minuta prodierunt novem libræ urinæ limpidissimæ.

Postea æger blandissimo fomno prehendebatur, ex quo post quatuor horas evigilans se ab omni dolore, & anxietate liberrimum esse affirmavit.

Ab eo tempore nil mali amplius observatum est, æger longe majorem sanitatem post hunc morbum obtinuit, quam ea fuit, qua antehac fruebatur.

Per tres septimanas omni octiduo huic ægro dedi scrupulos duos pulveris cornachini, ut hac ratione recidivam impedirem.

Dum elapsis sex septimanis e nosocomio discessit, rogavi, ut ilico me adiret, si minimam in ventre molestiam adverteret.

Verum non rediit; hinc eum adhuc sanum judico.

Fœmina, 27. annorum, tempore suæ ultimæ graviditatis ventrem habuit triplo ampliorum, quam antehac his in circumstantiis habere solebat.

Vagas anxietates subinde animadvertit, & alvum semper habuit pertinacissime clausam, cæteroquin tota graviditate optime valuit, & robusta fuit.

Emenso graviditatis tempore puerum peperit sanum, omnes autem circumstantes augurabantur plures fœtus.

Partu peracto ventris moles fere æque magna fuit, ac antea; verum fluctuatio tunc observabatur.

Lochia optime processerunt, alvus autem mansit maxime immorigera, & urina fuit tenesmoidea. Cæteroquin totum puerperium ægra felicissime absolvit, & vires conservavit.

Finito puerperio de ventris mole cogitatum est, & quoniam ex fluctuatione manifeste patuit, aquas latere, data sunt omnis generis remedia purgantia, diuretica, &c.

Hæc autem quamvis longo usu fuerint continuata, malum non levarunt, & ægræ potius unt molesta.

Octodecim septimanas post puerperium hæc ægra ad nostrum nosocomium translata est.

Quoniam vero ex narratione intellexi, plurima remedia sine omni bono effectu fuisse assumpta, transivi ilico ad ventris paracentesin.

Novemdecim mensuras aquæ subturbidæ prodierunt, & ægræ neque sub ipsa operatione, neque postea quid mali accidit.

Altero die urina copiosior sponte fluxit, & alvus sine auxilio soluta est; erat autem tunc coloris plumbei, consistentiæ pultaceæ.

Per integrum octiduum hanc ægram absque medicamentis tunc reliqui, & solummodo cibis levioribus & probe nutrientibus, atque vino austriaco montano, sæpius parca dosi dato, vires conservavi.

Postea tamen, licet sana videretur, per quatuordecim dies exhibui vinum scilliticum N. 52. ut hoc modo omnes viæ excretoriæ liberæ redderentur.

Excedens e nosocomio sana fuit, & post trimestre spatium vidi eam adeo robustam, ut onus centum librarum ex tergo facile portaverit.

Paracentesin abdominis pluribus in casibus celebravimus, neque unquam infelices fuimus, etenim omnes ægri inde levati sunt, & tali mo-

do horum vita nostra arte prolongata fuit, quæ cæteroquin vi morbi fuisset abbreviata.

Hæc igitur cura palliativa est summa necessaria, etenim quamvis sæpissime prævideamus, ægros inde non sanari, eam tamen debemus administrare, ut miseris saltem aliquod levamen adferamus.

Habuimus multos ægros, qui eandem operationem repetitis vicibus subierunt, & ipsimet, dum se ab aquis suffocandos viderent, rogarunt, ut hac operatione aquæ tollerentur, præsertim quoniam prima peracta operatione observarunt, nullum adesse periculum, & fere nullum a pererebratione oriri dolorem.

Si igitur medicamentis nil efficitur, cur hæc operatio differatur, aut negligatur penitus?

Eos ægros non juvat, qui adeo vitiata habent viscera, ut arte illud vitium tolli nequaquam possit, aut quorum massa humorum est penitus corrupta, aut ubi totus sanguis in serum solvitur.

Dum vero talia vitia non observantur, tunc semper licet multum sperare, quamvis ineodem ægro hæc operatio, quandoque pluries debeat iterari.

Erat fœmina viginti annorum, quæ pessimo ventris hydrope affecta ad nosocomium venit.

Medicamenta, quæcunque antea exhibita, nil profuerunt, & ventris moles aucta est, & anxia fiebat respiratio, & erat metus suffocationis.

Hinc perforatione abdominis aquæ subflavæ mensuras 24. eduximus, unde hæc fœmina ab omni anxietate liberata fuit, & recuperavit majores vires, & bene habuit.

Peracta operatione dedi conservam N. 53.

Verum sexto die venter iterum intumuit, licet copiosissima alvus fluxerit.

Hinc ab hac conserva abstinui, & ejus loco substitui vinum scilliticum N. 52.

Attamen & sub hujus usu venter intra viginti & unum dies ita increvit, ut prior suffocationis metus redierit.

Hinc denuo ad paracentesin fuit confugiendum.

Prodierunt 16. mensuræ aquæ subrubellæ, & postea ægra iterum maxime levata videbatur.

Remedia alia tum purgantia, tum diuretica &c. tentata, nil effecerunt, & intra octodecim dies idem malum ad priorem gradum ascendit.

Sexies hac ratione in eadem ægra cogebamur paracentesi aquas elicere.

Et post sextam paracentesin venter tamen denuo intumuit, & multa aqua collecta est.

Verum longe tardius id evenit, neque venter in tantam, ut antea molem accrevit, & cœperunt medicamenta exhibita meliori cum effectu agere.

Etenim conserva N. 53. quæ alias alvum citra levamen movit, nunc cœpit copiosissimam urinam pellere, & hac ratione tumor, qui post sextam paracentesin sequebatur, multum imminutus fuit.

Verum ægra jam ab conserva N. 53. abhorruit, unde dedi misturam N. 54. cujus efficacia tanta quotidie urinæ copia profluxit, ut brevi tempore tota fere ventris moles sublata esset.

Sub finem exhibui aliquoties drachmam unam pulveris cornachini, unde venter ad molem naturalem reducebatur, & ægra integras vires, formam, & sanitatem intra binas septimanas recuperavit.

Jam octo menses nunc præterierunt, quo ex nosocomio sana abiit, & adhucdum sanam paucis abhinc diebus vidi.

Quandoque hydrops sola vi naturæ curatur, dum medicamentis nil potest præstari.

Puer, 10. annorum, pessimo hydrope anasarca, & ascite affectus a nullo prorsus medica-
men-

mento levamen percipit, & malum indies in pectus vertitur, ita quidem, ut ex omnibus signis jam jam moriturus videretur.

Removi igitur omnia medicamenta, & gratum solummodo julapium cardiacum præscripsi.

Verum miser nil potuit assumere, & pessimis symptomatibus adhuc dirissima totius corporis convulsio supervenit, quam omnes credidimus certo certius interempturam debilem ægrum.

Ast hæc salutem adtulit.

Etenim durante convulsione per anum & urethram copiosissima aqua prodiit, & intra horæ spatium omnis fere tumor disparuit, & dein cessarunt convulsiones, & ægrum blandissimus somnus occupavit.

Erat autem somnus fere octo horarum.

Evigilans vires sat bonas habuit, fuit agilis; eorum autem nequaquam recordabatur, quæ ante somnum acta fuerunt; mox appetiit, & pulsus deprehendebatur liber, & fere naturalis, circa ossa vero, & tendines dolorem conquerebatur.

Conservæ antiscorbuticæ, & alia lenia diuretica reliquum tumorem, qui circa artuum extrema adhuc aderat, facile dissiparunt.

Quarto die ægri vires jam tantæ fuerunt, ut ultra quatuor horas citra omne incommodum

extra lectum sedere, & famuli auxilio ambulare potuerit.

Ad laxas fibras roborandas fasciæ, & lenes frictiones aromaticæ optimo cum successu applicabantur.

Post octodecim dies sanissimus ex nosocomio abiit.

Salutares quamvis hoc in casu fuerint convulsiones, alium tamen casum in nosocomio habui, ubi nil juverunt.

Erat puella quatuor annorum, quæ adeo malo hydrope anasarca decubuit, ut moles cujuslibet pedis & manus molem pedis aut manus robustissimi viri superaverit.

Ventris circumferentia fuit unius & dimidiæ ulnæ, in cavitate abdominis nulla aqua hæsit, tumor fuit mere intercutaneus, pudendorum tumor infantis caput magnitudine adæquavit.

Facies & totum caput enormiter intumuerunt, palpebræ præ tumore fuerunt clausæ, omnis autem tumor erat mollis, albus.

Ano vermes lati prodierunt.

Hinc dedi medicamentum N. 55. & lene infusum folior. levistici, & florum sambuci.

Copiosissimi vermes inde expellebantur, ut & multum gluten ac serum ex ano fluxit, urina autem fuit stranguriosa, & pauca.

Tu-

Tumor intercutaneus nequaquam diminutus est; licet per plures dies idem medicamentum fuerit continuatum.

Hinc tentavi remedia diuretica primum leniora, dein paulo acriora.

Verum ab his brevi iterum erat abstinendum, quoniam mox orta est fitis, & urina fuit penitus retenta, & accesserunt convulsiones, quæ miseram puellam multum debilitarunt, & tumor auctus est, & epidermis circa pudenda cœpit rumpi, & acre ferum fundere, & morbus multo pejor reddebatur.

Pulsus fuit semper parvus & celer, verum respiratio non erat admodum læsa.

Propter mala hæc symptomata, & ob vires admodum debiles nullum fere remedium huic puellæ per plures dies tunc exhibui, solo victu leniori, & grato julapio cardiaco eam reficere conabar.

Dein autem, viribus aliquantulum auctis, præscripsi pulverem N. 56. qui bonos ilico effectus præstitit; etenim ejus ope prodiit urina copiosissima, & mox tumor rugosus & mollior factus est.

Quamprimum adverti, tumorem incipere diminui, statim totum corpus pannis laneis fumo succini multum imprægnatis, involvi, & iisdem
pannis

pannis singulo trihorio omnia membra, & ventrem leniter fricari jussi.

Ex his tantum sequebatur levamen, ut quinto die pedes jam fere naturales fuerint, & reliquus tumor jam ultra medietatem abierit.

Iisdem igitur continuavi, & spatio quindecim dierum puella ab omni hydrope fuit libera.

Ubi epidermis secessit, & lenis aderat erosio, ibi optimo cum effectu applicatum est unguentum N. 48.

Hydrope jam penitus dispulso præbui per octiduum vinum medicatum martiale, ut visceribus & fibris restitueretur debitum robur.

Nunc jam per integrum fere annum hæc puella sana in nostro nosocomio alitur.

Dum vires constant, & pulsus sat æqualis, & liber est, & respiratio facilis manet, tunc non adeo multum timendum est iis, qui anasarca laborant.

Dum vero respiratio fit difficilis, anhelosa, & dum pulsus supprimitur, dum noctes fiunt anxie, & dum subitæ oriuntur vigilie, & sitis supinus impossibilis redditur, certa mors plerumque prædicenda est.

In hydrope thoracis incipiente medicamenta juvant; verum talis difficulter cognoscitur.

In hydrope thoracis, inveterato medicamenta raro juvant, & plerumque pertinaciori usu nocent.

Largi fonticuli, fetacea in cavum penetrantia levant, subinde juvant.

Paracentesis in hoc morbo ambigua est & admodum incerta.

Quandoque in ipsis pulmonibus mucus, aut gluten colligitur, quod eadem fere symptomata producit, quæ fiunt ab aqua in pectoris cavum effusa; similes tamen paulo pleniore pectore tussunt, & tussi auditur strepitus glutinis, in pulmone latentis; & si sputa prodeunt, ea levamen adferunt.

Unde frequenter accidit, ut tales ægri, licet hydrope anasarca, aut ascite simul laborent, perfecte sanentur.

Medicamenta, quæ sputa solvunt, & promovent, & tumores aquosos discutunt, hoc in casu optima sunt; hinc vino scillitico N. 52. aut vino N. 69. aut clareto N. 13. aut conserva N. 53. multos restitui.

Erat in nosocomio fœmina, quæ anasarca & ascite simul laboravit.

Exhibebantur longo tempore optima diversi generis remedia citra ullum levamen; imo ægra semper pejus habuit, & tandem fitim conquesta

questa est, & afficiebatur febre & vera peripneumonia.

Hinc Dominus COLLIN ter venam secuit, & dedit decoctum emolliens N. 4.

Quod non solum peripneumoniam brevi solvit, sputa copiosa eduxit, verum & tantam urinæ copiam promovit, ut & anasarca, & ascite, intra duodecim dies penitus evanuerint.

Hinc leviora sæpe juvant, ubi fortia non profunt.

Dum vidi in morbis chronicis medicamenta secundum rationem adhibita debitos effectus non præstare, tunc sæpius ægros sine medicamentis reliqui, aut tantum talia præbui, quæ vires conservarent, & symptomatibus maxime urgentibus obviam irent.

Evenit tunc sæpissime, ut natura sponte cœperit bene operari, & monstrare viam, qua morbus remediis simplicissimis citra difficultatem potuit curari.

Tympanitis.

Sæpius vidi post validam diarrhæam tympanitidem secutam esse, etenim totus venter intumuit, & percussus dedit tympani sonitum.

Flatu

Flatu & ructu frequenter exploso ægri magnum levamen perceperunt.

Hi vero si interclusi sunt, tunc oriebantur magnæ anxietates, venter ad rupturam tensus est, brevis & laboriosa fuit respiratio, & pulsus debilis, inæqualis, celer, alvus & urina retinebantur, noctes fuerunt vigiles, aut admodum turbatæ, anxix.

Dum tales ægri sitim ingentem habuerunt, & linguam siccam; dum genæ rubuerunt, & a levissimo adtactu in ventre dolor valde acutus excitatus est, & si simul pulsus fuit parvus, inæqualis, & intermittens, & vires exiguæ, malum erat: etenim intra unum alterumve diem hi ægri interierunt.

Post mortem fere omnia intestina gangrænosa reperta sunt.

Perversa diarrhæam curandi, & sopiendi methodus frequens hujus mali causa fuit.

Quandoque vero idem ab acri intestina nuda arrodente & inflammante productum est.

Si sitis abfuit, si ventrem citra dolorem licuit tangere, & comprimere, si vires non fuerunt nimium dejectæ, optima curationis spes supererat.

Motus corporis hic fuit summe necessarius, si vires & ventris moles eum admisere.

Frictiones, quæ pannis laneis fumo myrrhæ, succini crudi, & croci austriaci &c. imprægnatis fiebant, ut & fomenta sicca, calida, aromatica toti ventri continuo applicata, expellendo flatus morbum sæpe cito allevarunt.

Si alvus fuit nimis pertinaciter retenta, tunc enemata ex solo saturato ruthæ infuso optime conduxerunt.

Præterea his ægris utilissima fuit mistura N. 57.

Hac sola methodo per plures dies continuata, multi feliciter restituti fuerunt.

Si vagi dolores colici, & spasmi, a solo inordinato spirituum nerveorum motu oriundi, simul observentur, tunc misturæ N. 57. adduntur guttæ XX. vel XXX. laudani liquidi SYDENHAMI, unde mox dolores sedantur, solvuntur spasmi, flatibus aperitur via, & venter detumescit.

Post partum si lochia nimis copiose fluxerunt, tunc sæpe membra intumuerunt, atque venter flatu distentus & in magnum tumorem elevatus est.

Frictionibus aromaticis, & medicamento N. 58. similes ægræ plerumque sanatæ sunt.

Acidum in primis viis oberrans subinde intestina debilitat, flatus generat, & producit tympanitidis speciem.

Pul-

Pulvis N. 59. hoc in casu optime discutit flatum, & tumorem tollit.

Dein vero necesse est, ut ad robur fibrarum laxarum restituendum exhibeatur medicamentum N. 58. vel N. 60.

A fluxu menstruo impedito sæpius quoque vidi, ventrem flatulento tumore attolli, ortos esse dolores acutos, spasmos, & vomitus, nequaquam tamen nimia sanguinis copia hæc symptomata produxit.

Mistura N. 61. & enemata emollientia plerumque effecerunt, ut menses prodierint, & venter iterum, cum levamine omnium symptomatum, detumuerit.

Binas ægras valde plethoricas juvit unica largæ venæ sectio in brachio instituta.

Hæ autem pulsus habuerunt durum, inæqualem, renitentem, caput vehementer doluit, & respiratio fuit angusta, suppressa.

Unicam habui scæminam, quæ a suppressis mensibus continuum ardorem in hypogastrio conquesta est, & pulsus fuit durus, celer, & sitis magna, & venter in magnam molem resonantem accrevit.

Inflammationis signa aderant; ideo aliquoties venam secui, & exhibui decocta antiphlogistica, resolventia, emollientia.

Verum ardor non remisit, & ægra cœpit contabescere.

Circa vespervas omnia exacerbata sunt, nox fuit inquieta, & ortus est sudor copiosus, tenax, & defatigans.

Decoctis emollientibus tunc addidi magnam copiam lactis recentis.

Post binas septimanas ardor remisit, utero prodiit pus bonum, copiosum, & venter fiebat mollior.

Decocta emollientia, quæ prius dedi, adhucdum continuavi.

Præterea autem præscripsi pilulas N. 62. & feci desuper hauriri infusum agrimonix cum tertia parte lactis.

Magna puris boni copia quotidie exstillavit, venter detumuit, & febris vespertina multum remisit, & noctes fuerunt quietæ sine opio.

Tandem pulsus fuit fere naturalis, siluit febris vespertina, cessavit sudor nocturnus, increverunt vires & appetitus.

Hinc pilularum loco tunc exhibui ter quotidie guttas sex opobalsami.

Mox flatus sursum deorsumque explosi sunt, puris quantitas diminuta fuit, & sensim integra valetudo rediit.

Habui juvenem 18. annorum, cujus venter
plenus

plenus erat scirrhosis indurationibus, quæ originem duxerunt a febre tertiana, qua hicce æger binis abhinc annis in Ungaria decubuit.

Fugata febre ultra sesqui annum labores du-ros, non obstantibus his tumoribus, facile & citra molestiam peregit, dein vero tensiones in ventre advertit, & alvus, quæ alias quotidie prodiit, segnis facta est, & tantum omni tertio quartove die inter magna molimina solvebatur.

Post unam alteramve septimanam venter intumuit, scirrhi in abdomine latitantes cœperunt acuto dolore affici, orta est simul febris continua, admodum vehemens, quæ circa vesperras, prægressa horripilatione, quotidie exacerbata fuit.

Venter percussus tympani sonitum reddidit. Ob pulsum elevatum, durum, plenum, repetitis venæ sectionibus, debebat sanguis emitti; alvus enematis emollientibus & oleosis elicitæ est, toti ventri applicata sunt cataplasmata emollientissima, & quoniam inflammatio ventris manifestissimis signis sese prodidit, data sunt decocta emollientia, resolventia.

Vomitibus aderant simul admodum frequentes, & defatigantes, unde interdum paregoricis utendum fuit.

His

His medicamentis per tres integros dies sine ullo fere levamine continuavi.

Quarto die cœpit umbilicus rubere, inflam-
mari, protuberare, & valide dolere; nihilomi-
nus sedulo continuavi cataplasmata, & in usu
priorum medicamentorum perexi.

Quinto die umbilicus pugnum virilem magni-
tudine superavit, & leviter premendo manifesta
fluctuatio percepta est.

Sexto die sua sponte rumpebatur umbilicus,
& effluxit copiosum pus, cum multo flatu &
strepitu.

Paulo post concidit ventris moles, & æger
passus est frequentes leipothymias.

Tactu deprehendebantur omnes ventris in-
durationses minores, molles.

Quoniam autem scirrhi suppuratione consu-
mendi videbantur, judicavi necessario internis
externisque remediis emollientibus esse conti-
nuandum.

Magna quotidie puris copia partim sponte
per umbilicum prodiit, partim molli manu pre-
mendo expulsa fuit.

Intra paucos dies omnis fere febris evanuit,
& exacerbationes vespertinæ fuerunt longe mi-
tiores, appetitus cœpit redire, fitis penitus de-
fiit,

fiit, & pulsus fuit liberior; verum simul lenis diarrhæa sequebatur.

Decimo octavo die æger extra lectum per plures horas se potuit sustinere, pus fere nullum amplius visum est, umbilicus sensim rediit ad molem naturalem, & ejus apertura cœpit minor fieri, & coire; scirrhi erant minores, molles, & ventris tumor valde exiguus.

Vigesimo primo die inveniëbatur umbilicus penitus clausus, æger bene habuit, & tota die extra lectum ambulavit.

Quum tamen adhuc reliquiæ quædam ex ventris indurationibus supererant, jussi, ut decoctis solventibus ex rad. tarax., gram., scorzon., tragapogon., &c. aliquamdiu uteretur, & præterea præscripsi pilulas ex sapone veneto, gum. ammon., terra foliat. tart. &c. & commendavi diætam humectantem, lacteam.

Vigesimo quinto die æger denuo pejus habet, conqueritur capitis & spinæ dorsi dolorem, sitit, nec amplius extra lectum esse potest.

Tandem ingens dolor lumbos, & inguina occupat, intumet hypogastrium, & magno cum dolore retinetur urina, æger est valde inquietus, anxius.

Cataplasmata tunc toti ventri, & hypogastrio applicata, enemata oleosa ano injecta post

plures horas tandem id effecerunt, ut urina copiosa, attamen tenuissima, prodierit; unde hypogastrium paulisper detumuit.

Verum remansit ingratiſſimus mingendi tenesmus, & dolor tensivus & dilacerans lumbos & inguina pertinaciter tenuit.

Haufit æger copiosum & meracum decoctum radicis althææ, & fotti sunt lumbi, & totum hypogastrium mollissimis remediis.

Altero die fluxit urina crassa, quæ post pauca minuta adeo copiosum & puriforme sedimentum dimisit, ut medietas vitri, in quo urina asservabatur, pure plena esset visa.

Eodem igitur decocto radicis althææ, addita sub finem coctionis pauca quantitate radicis fœniculi & glycyrrhizæ rasæ, deinceps æger uti continuavit.

Febris autem & dolores penitus cessarunt, increverunt vires, nec ulli tenesmi observati sunt; urinæ autem erant variæ, quandoque enim deprehendebantur tenues, aquosæ, acrem odorem spargentes, quandoque vero erant crassæ, & multum pus ad fundum deposuerunt.

Post quatuordecim dies æger se in balnea Badensia contulit, & inde redux omnino sanus fuit, & nil duri in ventre amplius inventum est,

& vires

& vires fuerunt iterum sufficientes ad duros labores subeundos.

Jussi tamen, æger aliquamdiu aquas selternas biberet, ut hac ratione omnes viæ excretoriæ liberæ redderentur.

Juvenis 12. annorum, eodem fere morbo laboravit, & postquam venter multum tumuit, ruptus quoque est umbilicus.

Prodiit tunc copiosa materies purulenta, & ventris moles concidit; verum æger nullum levamen percepit.

Altero die pus fætuit, & mistum erat materie fœculenta; & alvo quoque similis materies purulenta cœpit comparere.

Pulsus ægri debilem, inæqualem, & quandoque intermittentem deprehendi, sitis fuit magna, vires exiguæ.

Tertio die ea, quæ ore assumebantur, vix mutata per umbilicum iterum prodierunt, fæces, ano expulsæ, fuerunt nigræ, fætidæ, & involuntariæ; frequenter animo linquebatur æger, venter subito iterum intumuit, & eodem die mors supervenit.

Omentum partim scirrhosum, partim supuratione consumtum reperiatur; intestina ubique cum peritonæo cohæserunt, & a ma-
teria

teriā purulenta erant arrosa, & in regione umbilicali penitus pervorata.

Intestinum cæcum erat in magnum volumen distentum, & gangrænosum.

Aeger, dum ad nosocomium advenit, vires habuit admodum debiles, & vix amplius loqui potuit, hinc morbi prægressi historiam ex eo colligere non licuit.

A nimia ventriculi & intestinorum laxitate haud raro tympanitidem observavi.

Sub initium audiuntur continui borborygmi, & venter sensim distenditur, respiratio fit solito difficilior, & accedit cordis palpitatio, præcordiorum angustia, oculorum caligo, capitis & objectorum vertiginosa rotatio.

Quidam ex his ægris alvum frequenter dejecerunt paucam, crudam, alimentis quandoque commistam.

Et his flatus sine strepitu prodire, magnum autem foetorem sparserunt, & circa anum excitarunt ardorem.

Quidam vero habuerunt alvum admodum segnem, & tantum tertio quartove die scybala dura, ex fusco nigra, magna cum molestia expulsa sunt.

Neque tunc flatus libere penetrarunt, etenim plerumque dum pervenere ad sinistram iliacam
regio-

regionem, ortus est dolor acute punctorius, & mox flatus cum strepitu versus hypochondria recesserunt, & quandoque copiosi ructus explosi sunt.

Intestinum colon, ea parte qua tendit in rectum, fere semper tangebatur nodosum, inæquale, coarctatum; licet reliqua intestina fuerint valde ampla.

Curatio sat feliciter sequenti methodo dirigebatur.

Ubi alvus frequens & cruda fuit, dedi pulverem N. 63. eundemque omni secundo vel tertio die toties iteravi, donec intestina ab acri & incocto libera viderentur, præterea jussi, sæpius per diem ægri aliquot uncias infusi florum chamomilæ, & feminum contusorum fœniculi biberent.

Primis viis sufficienter purgatis, exhibui vinum medicatum N. 58. & suasi, ut ægri, quantum possibile esset, ambularent, & pannis laneis, fumo aromatico imbutis, probe & diu fricarent ventrem.

Intra paucos dies alvus comparuit magis cocta, & minus frequens, borborygmi fuerunt longe pauciores, venter minor, vires majores.

Qua de causa eodem remedio per plures septimanas

ptimanas continuatum est, & ægri integram sanitatem obtinere.

In iis casibus, ubi alvus erat pertinaciter clausa, pulvis N. 63. nullum effectum præstitit, & magnas anxietates & tormina produxit.

His melius conducebat mistura N. 9.

Verum in ejus usu non erat diu persistendum, mox enim licuit ad vinum N. 58. transire.

Sub usu hujus vini quotidie injectum est enema ex saturato infuso florum chamomil. & ex unciis quatuor olei lini.

Hac ratione flatibus pandebatur via, & impediabatur simul, ne dura in intestino recto scybala colligerentur.

Postquam per decem aut duodecim dies hæc sedulo sunt applicata, tunc sine enemate cœpit alvus figurata prodire, & eruperunt simul flatus, & ventris moles imminuta est.

Neque tunc aliis amplius medicamentis opus fuit, etenim solo hoc vino medicato, motu corporis, & frictione venter ad statum naturalem redactus est, & intestina debitum officium iterum rite exsequebantur.

A cibis autem duris & flatulentis summopere erat cavendum.

Multo

Multo peior oritur tympanitis, quando pars tantum cujusdam intestini laxatur, & reliquum arcte constringitur.

Post diuturnos borborygmos exsurgit subinde in quadam ventris plaga tumor oblongus, inæqualis, farciminosus, quandoque rotundus, globosus.

Tactu percipitur magna tensio, & elasticitas, majori pressione & frictione tandem tumor fit mollior, minor, gignuntur borborygmi, qui vel superiora, vel inferiora petunt, & hac ratione ægris magnum levamen adfertur.

Post aliquot dies tumor in eodem loco iterum apparet, & fit ægro molestus, & nec frictioni nec pressione fortiori absque dolore cedit; enemata tunc multum juvant, & medicamenta, quæ flatus discutunt, & alvum apertam tenent.

Nihilominus malum sensim augetur, & alvus fit admodum difficilis, borborygmi & flatus retenti ægros angunt, tenditur totus venter, respiratio inhibetur, cor palpitat.

Flatibus si via panditur, tunc hæc symptomata levantur; tumor vero totus non disparet, & post unum alterumve diem prius malum redit.

Tumor tandem immaniter augetur, ægri contabescunt, & morbus fit lethalis.

Roborantia & adstringentia remedia his in casibus nocent, licet ratione partis laxatæ indicarentur; alvus etenim eorum usu retinetur, venter inflatur, & præ dolore adtactum non fert, & sensim febris excitatur, & quandoque oriuntur inflammationes.

Pulvis N. 59. similibus ægris plurimum profuit, & ejusmodi remediis vita potuit multum prolongari.

Verum tamen omnibus his ægris longitate, & pertinacia morbi alvus cœpit retineri, & tandem penitus intercludi, & tunc pessimus sequebatur ileus, & demum inter millenas miserias mors exoptata.

In intestino colo plerumque similia vitia reperiuntur.

Sæpe hoc intestinum in pluribus locis in enormes faccos distentum est, in aliis vero locis quasi filo ligatum, & arctissime contractumprehenditur.

Simili tympanitidi subinde supervenit hydropectoris, subinde hydrops anasarca.

Tympanitidem uteri binis in sceminis observavi.

A pluribus annis ambæ pessimo fluore albo laborarunt, & materies effluens fuit penitus ichorosa,
rosa,

rosa, putridissima, & adeo acris, ut totam vaginam & pudendorum labia corroserit.

Urina semper erat stranguriosa.

Multis tandem & variis medicamentis, quæ partim a vetulis, & agyrtis suadebantur, partim vero a medicis peritissimis præscripta sunt, id effectum est, ut in una ex his scæminis fluor cessaverit, & ulcera vaginæ & vulvæ coierint; in altera vero fluor reddebatur minus frequens & minus molestus.

Ambæ tamen hæ scæminæ continuum ardorem, & dolorem rodentem, pungentem in hypogastrio adverterunt.

Variis intervallis conquestæ sunt magnas anxietates, tenesmos uterinos, & dolores tendentes versus inguina & uteri vaginam; post has anxietates & tenesmos ortum fuit leve animi deliquium, & dein plures foetidissimi flatus magno cum strepitu & summa cum violentia per anteriora ex utero explodebantur, & mox sequebatur materies saniosa, flocculenta, ignis instar urens, corrodens.

Brevi autem hæc materies iterum cessavit fluere.

Post unum, binos vel ternos dies (incerta enim erant intervalla) eadem denuo symptomata

ta

ta redierunt, erupere iterum flatus, & materies pessime foetens vi quasi propulsa est.

Dum hæc per plures septimanas observata sunt, tunc cœpit tumor in hypogastrio comparere, qui valde durus, & subrotundus fuit.

Hic autem tumor post quamlibet flatuum & materiei per anteriora explosionem minor videbatur, mollior, & erat valde elasticus.

Moles hujus tumoris sensim aucta est.

Verum, quo major fiebat tumor, eo minus frequens fuit flatuum explosio; imo sensim hæc penitus cessavit; & tunc tumor longe citius & manifestius increvit.

Ambæ hæ ægræ continua febricula affectæ erant, circa vespervas autem habuerunt magnas & frequentes horripilationes, & secutus est ingens calor & febris valida cum siti non exstinguenda. Et inde somnus fuit inquietus, & supervenerunt deliria, & tendinum subsultus.

Symptomata in binis his ægris erant prorsus simillima.

Remedia plurima, quamvis summa cum cura fuissent adhibita, nil omnino profuerunt; & omnia quotidie pejora facta sunt, & tandem post diuturnam corporis extenuationem anima efflabatur.

Alvus erat toto morbi tempore libera, urina vero fuit semper tenesmoidea, stranguriosa, fœtida.

In prima fœmina, cujus fluor ex usu medicamentorum penitus cessavit, sectione anatomica inventus est uterus durus, elasticus, & magnitudine caput viri adæquans.

Postquam chirurgus scalpello in cavum penetravit, aër summa cum violentia prorupit, & tantum excitavit fœtorem, ut unus ex adstantibus mox in animi deliquium inciderit, & æruginosa vomuerit.

Ulteriori sectione reperiēbatur materies saniosa, fœtidissima in cavo uteri.

Uteri autem substantia erat tenuis, membranacea, lamellæ internæ erant omnes exulceratæ, sphacelo corruptæ.

Os uteri fuit penitus induratum, concretum, ea autem ex parte, qua cavum spectabat, corrosum.

In vagina deprehensæ sunt variæ excrescentiæ fungosæ, & innumeræ cicatrices.

In altero cadavere inventus est uterus inflatus, elasticus, mole autem multo minor, quam in cadavere priori, cœteroquin in ejus cavo fuit similis materies saniosa, & copiosissimus aër, valde fœtens.

Cavum uteri erat quoque penitus exulceratum, corrosum, foeda quoque ulcera in vagina reperta sunt.

Os uteri hoc in cadavere non erat concretum, verum obstruebatur sanguine grumoso, polyposo; praeterea a sanie erat valde exesum.

Vagina tota, & vulvæ labia erant undequaque corrupta, exulcerata.

In ambabus his foeminis morbus a lue venerea originem duxit.

Fluor albus.

Multæ foeminæ ad nosocomium venerunt, quæ faciem habebant pallidam, & corpus totum fuit inflatum tumore albicante.

Difficulter simul respirarunt, a minimo motu senserunt cordis palpitationes, appetitus erat penitus deletus, & ingesta pondus & præcordiorum anxietates, ac nauseas & vomitus excitarunt.

Pulsus fuit parvus, inæqualis, celer.

Urina prodiit tenuis, subviridis, cruda, flocculenta, & crassam nubeculam, aut mucosum sedimentum ad fundum deposuit; alvus autem erat tarda, dura, referens scybala.

Quibusdam ex his continuo exstillavit ex uteri vagina humor lentus, tenax, albicans, inodorus, nequaquam vero acer.

Quædam vero talem humorem tantum eo tempore adverterunt, ubi sanguis menstruus debuisset prodire.

Fluxus tunc sat copiosus per quinque, sex, septem, octo, novem dies, & quandoque diutius duravit, postea vero iterum desit.

Sanguis autem nullus prodiit; aut striæ tantum sanguineæ mucosæ mixtæ comparuerunt.

His in casibus erat lentum & mucosum incidendum & evacuandum; quapropter exhibui conservam N. 29. aut si hæc sufficienter alvum vel urinam non movit, dedi conservam N. 53.

In usu similibus medicamentorum pro ratione symptomatum & virium aliquamdiu perseveravi.

Verum quamprimum vidi, tumorem esse minorem, molliorem, jussi: ut mane & vesperi totum corpus pannis laneis, fumo succini imprægnatis, probe fricaretur.

Intra breve tempus magnam tunc in melius mutationem adverti; etenim pulsus fuit liberior, rediit appetitus, & tumor est multum imminutus.

Morbo jam eousque mutato, exhibui vinum N. 58., & suasi, ægræ corpus leni ambulatione frequenter exercerent.

Hac methodo multas ægras spatio sex, septemve septimanarum restitui; & fluor albus penitus cessavit, & tempore menstruo sanguis sanus prodiit.

Aliæ fœminæ habuerunt fluorem album, absque eo, quod reliquo corpore tumuerint.

Facies tamen semper fuit pallida; cæteroque autem nil conquerebantur.

His exhibui misturam N. 73.

Sub initium fluor inde augebatur, & major materiei albæ, glutinosæ copia effluxit. Post-hac vero materies longe tenuior, & parcior prodiit, & sola hac mistura aliquamdiu continuata fluor quandoque penitus sistebatur.

Quandoque autem integre fisti hac mistura non potuit, licet multum fuerit imminutus, tunc autem pulvis N. 63. aliquoties alterno die datus, morbo finem imposuit.

Quædam fluore albo laborantes corpore erant extenuatæ, & tussicula sicca simul vexabantur.

Decocta emollientia, replentia, & mistura N. 73. his optime conduxerunt.

Hac ratione & pectori confulebatur, & illud quod in vasis uterinis stagnavit, solutum est, & benigno fluore evacuatum; neque inde vires debilitatæ sunt.

Contigit tunc sæpe: ut tussi sputa glutinosa cum magno levamine prodierint, & fluxus albus sensim integre desierit (suppono autem hic semper fluorem album simplicem, mitem, nulla acrimonia venerea &c. mistum)

Etenim quæ fluore venereo affectæ erant, & simul in pulmone labem habuerunt, eæ semper valde difficulter curatæ sunt, aut sensim tabe obierunt.

Si vero decoctis emollientibus pectus humectatum fuit, & glutinosum, quod in pulmonibus hæsit, sputis ita eductum, ut respiratio fuerit libera; & si tunc fluor albus sine ulla erosione adhuc continuavit, poterat & his aliquoties exhiberi pulvis N. 63.

Si autem ægræ hoc pulvere N. 63. debilitatæ sunt, & si fluxus non siluit, tunc optato cum successu datum est vinum N. 58.

Solo hoc vino reliquæ fluoris albi penitus sublatae sunt, & ægris rediit robur, color, & integra sanitas.

Si fluor albus (quamvis benignus) sibi nimis diu relinquatur, aut negligatur, tunc tota

sanguinis massa destruitur, & materies ex utero effluens incipit foetere, & partes vicinas arro-
dere.

Circa vespervas opprimitur pectus, fauces fiunt siccae, vox rauca, fitis magna, pulsus celer; unde noctes admodum inquietae.

Decoctum radicis althææ, scorzoneræ, bardanæ, lapathi acuti, quod sero lactis fiebat, magna copia haustum his in circumstantiis plurimum juvit.

Aquæ felteranæ, quibus addebatur tertia pars lactis asinini, vel caprini quoque admodum proficuae fuerunt.

Diæta probe nutriens, demulcens, humectans simul requirebatur.

Oryza lacti incocta, cremor avenæ, hordei mundati &c. saturatum panis decoctum hic erant optima.

Externe autem ulterior partium corrosio facillime evitabatur, dum sæpius per diem materies acris & in plicis stagnans anatica parte lactis recentis & aquæ rosarum abluta fuit, & dum plagæ arrosæ, excoriatæ, aut exulceratæ post ablutionem unguento N. 48. inunctæ sunt.

Si his aut similibus remediis secundum artem & rationem exhibitis mala hæc symptomata non cesserunt, tunc omnia sensim in pejus

ive-

ivere, & febre lenta tales ægræ confumtæ sunt.

Fœminas habui, quibus verum pus ex utero effluxit, & aderant signa abscessuum in utero latentium.

Febrem si magnam & continuam simul habuerunt, tunc eam decoctis emollientibus & emulsis refrigerantibus antea diminuere, & mitigare tentavi.

Dein exhibui pilulas N. 62. & qualibet vice desuper hauriendas dedi uncias sex infusi agrimonix; pro potu ordinario datum est serum lactis, vel lac tripla aquæ copia dilutum.

Hac ratione fere omnes restitutæ sunt.

Binæ tantum cœperunt tumere, & tabe obierunt.

In omni fluxu uterino observavi, mala semper sequi symptomata, si remediis roborantibus & adstringentibus fluxus retineatur, antequam materies effluens fuisset satis attenuata, & uteri vasa a mucosis & crassis libera.

Hæc si remediis sufficienter præstari non poterunt, balnea in usum vocabantur, quæ emolliunt, solvunt, discutunt; balneâ Badensia, & Rodaunensia quandoque mira præstant.

Fœminæ, si non integre curentur a fluore albo, antequam nubant, admodum proclives sunt ad abortiendum.

Etenim secundo tertiove graviditatis mense sentiunt materiem ex utero prodire, quæ loturæ carnis similis est; paulo post prodit sanguis crassior, dein excernuntur grumi, tandem post multos dolores & tenesmos sequitur abortus.

Si tunc acre, in uteri vasis stagnans, aptis medicamentis aut balneis non tollitur, & si fœmina iterum concipit, manet eadem abortiendi dispositio.

Motus violentior, ira, & nimia corporis agitatio plerumque causæ sunt, abortum excitantes.

Potest tamen fœtus & in similibus casibus quandoque ad maturitatem deduci; si omnes causæ irritantes, quantum possibile est, evitentur, si alvus fervetur libera, quod commode fieri potest, si omni vespera ex pulvere N. 64. drachma dimidia vel integra in leni emulso assumatur.

Et si nimia uteri irritatio advertitur, si oriuntur spasmi, aut tenesmi, tunc ilico paregoricis, opiatis, & quandoque leniter adstringentibus succurrendum est.

Tales autem foeminae pariunt plerumque infantes crassos, pingues, robustos, & hi tales manent per plures menses, postea vero emaciantur, lassi fiunt, & membra pendula gerunt, tandem subsequitur pessima rachitis, quae raro hucusque sanari potuit.

Morbis veneris.

Infelices proles, quae a parente vel parentibus hoc malo affectis generantur.

Et licet malum hoc remediis sublatum subinde videatur, aliquid tamen semper in sanguine, aut liquido, quod sanguine longe subtilius est, remanet, quod transfertur in filios, & nepotes, vel in seram quandoque posteritatem.

Hinc posterius habent, quod avorum, proavorumve &c. delicta quandoque luant.

Morbis autem veneris duplex est: unus, qui oritur a nimium frequenti actu & seminis deperditione, alter vero, qui ab acri contagioso originem habet.

Ambo si jungantur tunc morbis fit fere lethalis.

Mala, a nimio coitu aut alia nimium frequenti seminis dejectione orta, innumera fere sunt.

Phthisis aut consumptio inde frequenter manat.

Sub initium hi ægri circa os sterni sentiunt tensiones, & continuum ardorem; pectus præterea ficcum est, & subnascitur ficca tussitatio, oculi fiunt concavi, album oculorum flavum, aut subfuscum apparet, ventriculus & hypochondria tenduntur, inflantur, oriuntur ructus, flatus, & spasmi, & tandem naturæ stimulus incipit languere.

Hoc in statu quidam se ipsos carpunt, & delictorum memores vitam nimis severam subito ambiunt, fugiunt omne consortium humanum, sunt tristes, fiunt hypochondriaci, melancholici, tandem adeo religiosi, ut nec sibi nec proximo utiles sint.

Quidam vero, libidine nimium absorpti, utuntur cibo, potu, & remediis excitantibus, quibus quidem subinde natura ad operandum erigitur, verum vires adeo debilitantur, ut ægri in phthisin, aut tabem dorsalem, aut in sudorem colliquantem incidant, & pereant.

Sæpissime ab his pessima haimoptoë producitur.

Caro depascitur, capilli defluunt, membrum virile penitus evanescit.

Subinde vero post nimios coitus oritur continuus fluxus humoris albicantis per urethram, qui quidem nullum excitat dolorem, verum visum
hebe-

hebetat, producit vertigines, memoriam inanem reddit, inducit membrorum tremorem, & genuum titubationem, & omnes tandem vires consumit, atque ipsa ossa incipiunt dolore excruciaciari, nec adtactum patiuntur; curatio tunc est admodum difficilis, lenta, anceps.

In principio juvat abstinentia & diæta humectans, ac probe nutriens.

Hinc jusculis meracis, sed facillimæ digestionis, corpus replendum est. *Oryza* jusculis vel lacti incocta, cremor avenæ, hordei mundi &c. lac recens summam his in casibus utilitatem habent.

Verum in exhibendo id est observandum, quod hæc frequenter, & parca semper dosi debeant præberi, ne ventriculus obruatur, & concoctionis vires adeo occupentur, ut subigendo non sufficiant.

Si hæc (ut quandoque in malo multum progressu contingit) adhuc nimis fortia sint, & ventriculus talia non ferat citra magnas anxietates, tunc lac nutricis in usum debet vocari; quo sæpe solo per plures septimanas assumto a pessima tabe tales ægri restituuntur.

Subinde quidem ventriculus ingesta citra molestiam recipit, ea concoquit; & vasa chylo denuo replentur, verum vires tunc deficient,

quæ hunc in circulum agerent, & in bonum sanguinem convertererent.

Hinc debilitatis fibris stimulus, & robur addendum est.

Vinum medicatum N. 58. hoc in statu mira præstat, nec relinqui debet ilico, dum id ægri in principio iterum evomunt.

Quamprimum æger tantas habuit vires, ut se sustinere, & paulisper deambulare potuerit, tunc juvit multum, si in aërem rusticanum, purum, montanum sese contulit.

Hoc modo citissime tales ægri reficiebantur, verum in regimine victus, & naturæ attendendum erat summopere, ne error committeretur.

Tabes dorsales, pessimas & diuturnas leucorrhæas, atque consumptiones, nocturno sudore admodum pertinaces ac periculosas, hac methodo sæpius feliciter debellavi.

Si vero vires jam adeo erant exhaustæ, ut ventriculus & intestina nec levissima juscula, nec lac maternum potuerint retinere, & pro parte saltem subigere, tunc nil omnino a remediis sperandum fuit, pauci humores, qui adhuc in corpore erant, corrupti sunt, in cute diversæ pustulæ, & maculæ comparuerunt, aderat continua febricula, & sudor foetidus prurimum per totam corporis superficiem excitavit, urina pau-

ca, foetida, ardens prodiit, & in superficie crustam salinam, multis coloribus variegatam, gessit, alvus erat frequens, liquida, cruda; etenim quæ ore ingerebantur, mox ano iterum prodierunt; hoc modo tales miseri inter summas anxietates extenuati interierunt.

Si jam in maxima hac virium prostratione acre venereum, contagiosum, junctum sit, an non pejora adhuc erunt symptomata? an non mors celerior?

A materia autem acri, venerea, contagiosa, varia mala variis in locis generantur.

Gonorrhæa sæpissime observatur, eaque subinde admodum maligna.

Pauca puris copia si exstillat, & si urina absque magno ardore profluit, tunc cura plerumque facilis est, & brevis.

Unico dato purgante, & solo decocto radicis bardanæ aliquamdiu largiter potato, tale malum fere semper sublatum fuit.

Quandoque autem magna copia puris subviridis, & corrupti prodit, membrum incurvatum acute dolet, & urina fit stranguriosa, pulsus celer, durus, & sitis magna.

Hinc venæ sectione opus est, & remediis diluentibus, ac refrigerantibus, ut vis febris, & inflammationis progressus inhibeatur.

Miti-

Mitigata tunc febre datæ sunt pilulæ N. 65. & copiosum decoctum radicum graminis, althææ, bardanæ &c.

Pilulæ si alvum nimis copiosam eduxerunt, tunc earum usus per unum alterumve diem interruptus est; decoctum vero continuabatur,

Postquam usu harum pilularum fluxus virulentus multum erat emendatus, tunc nullum fere purgans deinceps requirebatur; verum solis decoctis leniter diureticis reliquum malum integre cessit.

Quandoque autem remedia purgantia nequaquam levamen adtulerunt, & ægri sunt debilitati; unde his in casibus præter copiosissima decocta dedi misturam N. 66.

His sæpissime gonorrhæa virulenta cito curata fuit.

Subinde tamen fluxus nequaquam poterat supprimi, licet omnis urinæ ardor cessaverit, & materies benigna & tenuis comparuerit.

Accidit tunc aliquoties, ut post gonorrhæam virulentam benigna ob nimiam partium laxitatem supervenerit.

Et hanc vinum N. 58. sanavit.

Quandoque vero in urethra manserunt, ulcera admodum rebellia, quæ copiosum & lentescens serum continuo fundebant.

Essentiæ, tincturæ, & remedia balsamica ac adstringentia hic raro profuerunt, his enim alvus sæpe retinebatur, & novus iterum in mingendo ardor excitatus est.

Remedium vero N. 67. & decoctum radicis bardanæ omne acre, in massa sanguinea latitans, emendarunt, aut quacunque data via expulerunt, atque consolidarunt ulcera.

Injectiones adstringentes, consolidantes, & præsertim saturninæ summa cum cautela evitanda sunt, hæ enim pessima symptomata producant.

Etenim testiculi inde sæpius intument, fiunt scirrhusi; oriuntur bubones inguinales.

Vidi a gonorrhæa, hac ratione suppressa, exulceratum esse umbilicum, & eandem ibi prodiisse materiem, quæ antea per urethram exstillavit.

Si contagiosum venereum in sanguinem reprimatur, & miscetur, tunc lues pessima generatur.

Quandoque vero hoc acre venereum mox ex massa sanguinea iterum separatur, & in quamdam corporis plagam deponitur.

Oriuntur tunc dolores acuti, qui tempore vespertino in lecti præsertim tepore magis exacerbantur, & postquam ægros per plures horas

acer-

acerrime divexarunt, fiunt mitiores, & sequitur somnus, qui raro reficit, hinc tales ægri incipiunt emaciari.

Post aliquod tempus partes dolentes tument, rubent profunde, & sensim in ulcera maligna, fœda mutantur.

Sæpe hæc materies articulos occupat, & nascitur arthritis venerea.

Scrophulas venereas, anginas, ophthalmias, ozænas admodum frequenter in nosocomio habuimus.

Leviore casus solo decocto hordei crudi, vel rad. lapath. acut. scorzoner. Bardanæ, althææ, consolidæ majoris &c. & datis quandoque purgantibus, pauco mercurio dulci mistis, curabantur.

Si purgantia ægros debilitarunt, tunc præter decocta dabatur mistura N. 66. quæ egregios effectus præstitit.

Supra bubones, ut resolverentur, positum est emplastrum de ranis cum mercurio; vel ut in suppurationem abirent, varia cataplasmata applicata sunt.

Si vero lenioribus nec resolvi, nec in abscessum mutari potuerunt, tunc remedium N. 67. adhibitum est, cujus usu citra notabilem evacuationem sensim evanuerunt.

Hoc

Hoc idem remedium N. 67. fere omnibus in casibus venereis præstantissimum fuit, multa autem decocta simul debent hauriri.

Fuerunt in nosocomio plures ægri, quorum malum & horrendum & triste erat visu, omnes enim articuli, omnia extremitatum & capitis ossa erant pessime exulcerata, in ipsis partibus mollioribus ulcera latuerunt putrida, profunda, & membrana pinguedinosa corrupta, inque frustra corrosa sponte excidit.

Fœtor vel eminus erat intolerabilis.

Nihilominus decoctis lignorum, quibus tertia pars lactis recentis addebatur, & remedio N. 67. omnes hi ægri sanati sunt; unica aderat fœmina, in qua nihil efficere potuimus; hæc vero pessimo hydrope simul laboravit, & jam prostratis omnibus viribus ad nosocomium translata est.

Ulcerata bis quotidie decocto saturato lignorum, cujus libris quatuor uncia sex ex remedio N. 67. addebantur, abluta, & linteis carptis, eodem decocto madidis, repleta sunt.

Plures ex his ægris antea jam salivationem subierunt, nil vero inde levaminis habuere, imo vires debilitatæ, & humores corrupti sunt.

Hinc patet, quanta sit efficacia remedii N. 67.

Sunt

Sunt tamen ægri, qui hoc minus ferunt. Etenim qui pectus siccum habent, qui tussi vexantur, quorum systema nervorum admodum mobile est, qui haimorrhagiis subjecti sunt, &c. his citra detrimentum hoc præberi non potest, licet multa decocta desuper bibantur.

Et sunt quandoque mala venerea, quæ huic remedio per plures menses adhibito non cedunt, aliis vero præparatis mercurialibus facilius curantur.

Sic plures ad nostrum nosocomium venerunt, qui jam in aliis locis decumbentes hoc remedio per plures menses absque ulla mutatione usi sunt; credidi tunc in exhibendo fors errorem fuisse commissum, aut diætam minus laudabilem ægros observasse, hinc magna cum cura & debitis cum cautelis idem iterum præbere cœpi, & expertus sum, me quoque hoc remedio actum agere;

Tentavi dein misturam N. 66. & haud raro celerem & bonum effectum vidi.

Aliis neque hæc mistura profuit, verum saturatum decoctum radicis bardanæ, in cujus libris quatuor duo grana mercurii præcipitati rubri soluti sunt, optime juvit.

Hac methodo pertinacissimos venereos furunculos, qui aliis remediis nequaquam cessant,
runt,

runt, aliquoties curavi, externe solum emplastrum diachyl. cum gummi adpositum est.

Hoc decocto multi a scabie venerea restituti, & liberati sunt.

Ophthalmiæ venereæ, quæ sæpe nec salivatione, nec usu fortissimi sublimati corrosivi potuerunt emendari, solis pulveribus N. 68. curatæ sunt.

Verum in omnibus casibus decoctis semper copiose utendum est.

Sæpe plurima mercurii præparata sensim in eodem ægro tentavi, & tamen nullum reperi, quod malo sufficienter restitisset.

Et tunc meraca lignorum decocta quandoque juverunt.

Dum ægri erant macilenti, tunc his decoctis magna lactis recentis quantitas debuit addi.

Decoctum radicis sarsaparillæ aliis quandoque longe efficacius deprehensum est.

Fœmina bubonibus venereis affecta sese balneatori committit, qui applicato unguento tumores intra biduum dispulit.

Verum ab eo momento ortus est ingens dolor in infimo ventre, qui versus vesperras magna cum febre, & prægressa horripilatione quotidie exacerbatus fuit, nox inde fuit anxia.

Paro-

Paroxysmus semper copioso sudore finiebatur.

Tempore matutino fere omnis dolor abfuit, & pulsus erat naturalis; post meridiem autem stata hora dolor iterum increvit, orta est febris cum horripilatione, &c.

Tali in statu hæc ægra ad nosocomium translata est.

Solam febrem intermittentem tunc conquirebatur, & prægressam morbi historiam, rogata licet, reticuit.

Hinc remedia febrifuga adhibui; verum hæc nihil effecerunt; ipse cortex peruvianus, ad unciam unam & dimidiam tempore intercalari exhibitus, nullam mutationem adtulit.

Demum quum ægra vidit, se variis medicamentis sine levamine vexari, sponte morbi originem fassa est.

Dedi tunc copiosum, & meracum decoctum radicis bardanæ, & misturam N. 66. unde secundo die jam febris & dolor erant mitiores.

Hinc iisdem remediis per binas septimanas continuavi; verum major in melius mutatio observata non est.

Quare tentavi remedium N. 67. hoc autem in sterno ingentem ardorem, pectoris siccitatem

tatem, sitim, & capitis dolores excitavit, unde illud removi.

Purgantia mercurialia præter copiosa decocta emollientia, diluentia nequaquam profuerunt, & vires imminutæ sunt.

Atque ideo præscripti decoctum meracissimum radicis sarsaparillæ, quo id effectum est, ut quarto die per urinam multa materies subfusca, tenax prodierit; quinto autem die erat urina tenuis; verum per uteri vaginam acris, crassa, & foetens, subfusca materies exstillavit.

Dolores & febris tunc multum remiserunt.

Post binas septimanas nil amplius ex utero prodiit, febris & dolores penitus siluerunt, vires sunt quotidie auctæ, & ægra tandem optimam sanitatem recuperavit.

Nihilominus tamen suasi, ut decocto minus meraco per aliquot septimanas adhuc uteretur, ne quid in sanguine latitans novas denuo tragedias foveret.

Vir 34. annor. ante quatuor annos tophum venereum in brachio sinistro habuit; usu emplastri ulcus inde sordidum excitavit.

Omnis generis remedia mercurialia tentata, nil mutarunt, decoctum autem meracum radicis sarsaparillæ copiose haustum, & externe supra ul-

CUS

cus appositum multa ossis fragmenta separavit, & intra binos menses ulcus rebelle penitus sanavit.

Ulcus venereum inveteratum in osse sterni hac ratione quoque curatum est.

Idem decoctum in arthritide venerea sæpissime profuit.

Vermes.

Remedium N. 55. quod in primo anno medico contra omnis generis vermes laudavi, hoc quoque anno multis ægris non tantum a me, verum & a doctissimo Medico COLLIN datum fuit optimo cum successu & integra curatione.

Unica fœmina, viginti quinque annorum, licet hoc remedio usa fuerit, & innumeri lumbrici sursum deorsumque fuerint expulsi, nihilominus tabe obiit, nec signa evanuerunt, quæ vermes in intestinis latitantes indicarunt.

Verum sectione anatomica invenimus intestina variis in partibus penitus arrosa, inflammata, corrupta, & microscopio infinita oblonga infecta visa sunt.

Intra ipsam substantiam intestini jejuni (intra membranas nimirum) latuerunt tres lumbrici, quorum quilibet longitudine quatuor pollices superavit.

Exscidi

Exscidi hanc intestini partem, inflavi, & hac ratione vermes intra membranas optime distinguebantur; dum vero in libero aëre reliqui, ut bene exsiccaretur, innumeri vermiculi nati sunt, & totum præparatum mox corruptum in furfures concidit.

Circa scabiem, arthritidem, erysipelas, asthma, scorbutum, diarrhæam, &c. hoc anno idem observavi, quod in anno primo retuli; hinc non credidi, necesse esse, ut ea hic repererentur.

Sectiones anatomicæ.

Cadaver primum.

Fœmina, 24. ann., triennio abhinc valida febre continua, dolore in hypochondrio dextro acutissime pungente, & magna siti afficiebatur.

Venæ sectionibus, remediis antiphlogisticis, & cataplasmatibus emollientissimis febris undecimo die filuit, & dolor acute punctorius in obtusum & gravantem mutatus est.

Nihilominus increvit appetitus, augebantur vires, & malum in hypochondrio latitans videbatur adeo leve, ut ægra id flocci fecerit, & se denuo ad priores suos labores contulerit.

Post binos circiter menses respiratio fiebat solito difficilior, & oriebatur tussis sicca, admodum molesta.

Ufu diuturno variorum remediorum tandem sputum glutinosum, tenax, largum prodiit.

Verum respiratio inde nequaquam emendata est.

Imo ortæ sunt magnæ pectoris anxietates, noctes fuerunt minus tranquillæ, & ægra sine molesta tussi ac summa pectoris angustia lateri sinistro incumbere non potuit.

Dolor in hypochondrio dextro circa aëris & tempestatis mutationes erat paulo acerbior; reliquis autem temporibus valde mitis & vix perceptibilis.

Per duos & dimidium annos ægra, variis afflictæ miseris, vitam languidam duxit, ita tamen, ut assumtis multis & optimis remediis quandoque binis ternisve septimanis belle se haberit.

Dein vero per plures iterum dies difficiliter respiravit, & molestiori tussi exagitata est, & fuit admodum debilis.

Tandem cœpit emaciari, & circa vespertas exsiccatæ sunt fauces, pectus fiebat anxium, tussis frequens, sitis magna, &, prægressa horripiti-

ripilatione, supervenit febris ingens; unde nox reddebatur inquieta, infomnis.

Hæc symptomata quotidie pejora videbantur; omnia remedia erant frustra; ægra citra suffocationis metum nec dextro nec sinistro lateri potuit incumbere.

Sudor nocturnus, acer, pruritus molestissimum excitavit, & vires magis prostravit.

Demum hypochondrium dextrum valde tensum prominuit, & ex minimo adtactu vehemens oriebatur dolor.

Dein bilis per universum corpus diffusa est, & ægra fædo colore, ex flavo nigrescente, tingebatur.

Paulo post supervenit pessima dysenteria; unde mox respiratio fuit sublimis, fitis non delenda, tussis brevis, frequentissima; venter intumuit, & vera observabantur mortis præsagia.

Hoc in statu moribunda ad nostrum nosocomium devenit, & prima statim nocte interiit.

Pulmo sinister inveniebatur totus scirrhusus, in unam molem concretus.

Dum is scalpello secabatur, exhibuit cavum, quod undique erat arrosum, & ichoris fœtidissimi libram unam & uncias tres continuit.

Cor erat adeo parvum, ut ovum galinaceum magnitudine vix adæquaret.

Hepatis lobi omnes quoque in unum scirrhum coaluerunt, in cujus medio ulcus cavum, omnia depascens, & quibusdam in locis ad extimam hepatis membranam penetrans, detegebatur.

Hoc in cavo liquor niger, foetidus, acer latuit.

Vesicula fellea paucam quidem, sed profunde tinctam & gelatinosam bilem gerebat.

Cætera viscera videbantur sana.

Cadaver secundum.

Vir, 46. annor., præter causam sibi cognitam subito horrore corripitur, fit anxius, & linguatur animo.

Dum iterum ad se redit, sentit acutissimum, ardentemque dolorem in medio thoracis finistri, cor palpitatur vehementer, facies livet, fitis oritur ingens.

Mox repetitis vicibus secatur vena, dantur remedia copiosissima diluentia, antiphlogistica, externe locus dolens continuo fovetur.

Nihilominus symptomata manent æque vehementia, nec dolor remittit, nec fitis; observantur anxietates & crebræ leipothymia, æger nec decumbere potest, nec præ dolore dormire,

re; verum cogitur erecto trunco federe; respiratio est densa, sublimis.

Quarto die oriuntur frequentes horripilationes, cutis, alias sicca, madescit, & dolor in thorace sinistro paulisper remittit, manet tamen ardor magnus, continuus.

Æger ea nocte supinus per plures horas dormivit, & mane videbantur omnia mitiora.

Verum circa vespervas novæ & validæ horripilationes ægrum pervadunt, augetur fitis, calor, anxietas, cor quandoque tremit, quandoque inordinata & valida palpitatione agitur, circa mediam noctem sequitur viscidus, foetidus & copiosus sudor, symptomata tunc remittunt, & æger incipit somno occupari.

Post somnum erat iterum alacrior, & præter anxietates & ardorem in pectore sinistro conquerebatur nihil.

Lateri sinistro nequaquam potuit incumbere, in dextro fuit admodum anxius, supinus situs erat omnium facillimus, licet & hic fuerit molestus.

Circa vespervas exacerbantur iterum omnia symptomata, prægresso ingenti horrore, & sudor copiosus, nocturnus iterum defatigat ægrum.

Remedia quæcunque adhibita nil profunt;
& mala symptomata omni vespertino tempore
redeunt, augentur.

Demum vires labuntur, carnes evanescunt,
& morbus fit indies periculosior.

Hinc æger fertur ad nostrum nosocomium.

Symptomatibus rite combinatis & tota ma-
li historia partim ex ipso ægro, partim ex ejus
adstantibus collecta, facile conclusi: in thorace
circa vitalia hæere abscessum.

Pulsus tunc omni momento mutabatur; mox
enim erat tremulus, mollissimus, exiguus, mox
fortis, plenus, inæqualis, dicrotus, remittens,
nunquam vero perfecte intermisit.

Cordis motus admodum inæqualis & inor-
dinatus tactu percipiebatur.

Arteriæ carotides adeo vehementer pulsita-
runt, ut collum totum continuo tremuerit.

Magnam circa hunc morbum curam adhi-
bui, & varia tentavi remedia, quæ partim emol-
lirent, partim sanguinem a corruptione conser-
varent, atque pus latens per urinæ vias sensim
exterminarent.

Verum plurima ægro erant magis molesta
quam utilia.

Infusum N. 70. omnium optime conduxit.

Etenim ejus ope cœpit sputum purulentum prodire, urina, crassa, posuit sedimentum puriforme, copiosum; & respiratio videbatur paulisper emendari, & pulsus fieri æqualior.

Ast vires auctæ non sunt, & vespertinæ exacerbationes fiebant sensim validiores, & sudor largior.

Postquam per septem circiter dies quædam symptomata meliora esse putavimus, mox repente omnia iterum in pessimum statum devenerunt.

Pulsus tangebatur minimus, & sæpe penitus evanuit; respiratio erat anxia, laboriosissima; sputum retinebatur, urina prodiit limpida, tenuis; intumuit scrotum, & omnia extrema; tandem æger mox friget, mox calet; & sub finem totus lividus suffocatione interimitur.

Aperto thorace reperiabantur pulmones nigri, tenues, penitus compressi.

Pericardium vero magnitudine caput humanum fere superavit, & tactu fluctuatio in eo percepta est.

Unde discissum fudit puris boni libras sex.

Interna pericardii lamella ab exteriori secessit, & saccum ingentem efformavit, qui ruptus pus in cavum pericardii dimisit.

Cor & cætera viscera fuerunt sana.

Venæ duræ matris autem varicosæ, sanguine grumoso distentæ.

Cadaver tertium.

Homo, 25. annor., debilissimus, anxius, totus macilentus fertur ad nosocomium.

Facies erat livida, & pulsus parvus, inæqualis, & plerumque antequam arteria se se contraxit, duo, tres, quatuorve dilatationis ictus observati sunt.

Ex iis, qui hunc ægrum ad nosocomium comitabantur, sequentem morbi historiam adnotavi.

Hicce homo erat alias semper sanus, verum biennio abhinc validas cordis palpitationes conquerebatur, ita quidem, ut sine animi deliquio corpus fortiori motu exercere non potuerit.

Unica larga venæ sectio tunc omne malum sustulit, & per integros novem menses sanitas erat optima, nec ullus motus nocuit.

Postea autem cordis palpitatio iterum subito ægrumprehendit.

Venæ sectio tunc quidem malum reddidit mitius; minimus autem corporis motus illud iterum resuscitavit.

Imo

Imo accesserunt pectoris anxietates, frequentes leipothymiaë, & extrema plerumque frigida fuerunt.

Tentata plurima & optima remedia, celebratæ plures venæ sectiones malum quidem per aliquod tempus inhibuere, verum tollere id non poterant, & ægrum semper debilitarunt

Intra paucos menses morbus adeo altas egit radices, ut æger jam continuo debuerit lecto inhærere.

Etenim levissimus motus summas excitavit anxietates, & per totum corpus induxit lethale frigus.

Symptomata uno subinde die erant mitiora, altero autem adeo iterum valida, ut æger nec manus, nec pedes citra summas cordis palpitationes movere potuerit; & mors omni momento erat præ foribus.

His in miseriis cum æger non amplius haberet, quo se aleret, ferebatur ad nosocomium.

Quoniam ex narratione tunc percepi, quod æger jam per plures dies nullum omnino somnum habuerit, dedi eadem vespera duo grana opii, ut hac ratione quies conciliaretur, campescerentur spasmi, animus redderetur hilarior, & reficeretur corpus.

Succensus voto respondit : etenim nox fuit quieta , somnus bonus, & postero mane æger lætissimus infinitas pro tam egregio medicamento gratias egit.

Per diem tunc dedi remedium N. 71. & serum lactis pro potu ordinario, pro cibo autem juscula vitulina, & tenues panatellas.

His malum longe mitius redditum est, & æger non tantum in lecto se potuit movere, sed & extra lectum subinde ambulare.

Nec ulla amplius animi deliquia supervenerunt.

Cor valida palpitatione non amplius agitata fuit, ejus tamen motus erat admodum inordinatus, tremulus, & pulsus inæqualis, parvus, atque frequenter observatum est, arteriam iterato ictu dilatari, antequam iterum contraheretur.

Per septem circiter menses æger sat comode vixit, appetiit, & vires augebantur.

Dein vero omnia momento citius præter causam manifestam in pejus ruerunt, secutum est animi deliquium, evanuit pulsus, accessit lethale frigus, facies livuit, tumuit, & spatio trium horarum vita finiebatur.

Partes carnosæ, & omnia viscera erant pallida, flaccida.

Peri-

Pericardium multo sero limpido, inodoro, insipido repletum.

Cor inveniebatur difforme: nam sinister ejus ventriculus magnitudine fere duos pugnos viriles adæquavit, & ejus substantia in tenuem fibrosum saccum extensa fuit; in ejus cavo latuerunt multi polypi; tres ex his erant magni, albi, rotundi, nuces juglandes magnitudine superantes; unus, duos pedes longus & parvum digitum crassus, serpentis instar circumvolvebatur circa musculosa hujus ventriculi lacerta; alius polypus tres pollices longus, & unum cum dimidio crassus in arteriam aortam penetravit, & obstruendo totum cavum, sanguini ex corde exitum interclusit.

Dexter cordis ventriculus erat plenus grumoso sanguine, & vasa pulmonum ac cerebri simili quoque sanguine turgebant.

Cadaver quartum.

Fœmina, 30. annorum, jam a longo tempore solito difficiliter respiravit, & tussitatione inani ac frequenti est vexata.

Variis intervallis cœpit angi, facie livere, & tunc inhibita respiratione fere suffocabatur.

Morbus pro malo hysterico tunc habitus est.

Unde

Unde & remedia antihysterica varii generis fuerunt tentata, & usu longo adhibita.

Verum hæc morbum plerumque exacerbaverunt, & juverunt nihil.

Venæ sectio in summis anxietatibus quandoque levamen adtulit.

Respiratio quotidie fiebat pejor, facies tumuit, livuit, oculi lachrymantes protuberarunt, & ægra nec decumbere, nec ambulare potuit, sensim manus & pedes inflati sunt.

His in miseriis ad nosocomium devenit.

Pulsus inveni inæqualem, parvum, respiratio erat sublimis, brevis, & expirando conquerebatur ægra pulmonem quasi in pectore natante, & vi versus superiora trahi; vox erat minima, anxia.

Remediis paregoricis huic ægræ tunc magnum levamen adtuli, respiratio enim reddebatur facilior, pulsus liberior, sequebatur somnus, interruptus quidem ob insomnia, & anxietates, quæ sæpe & subito oriebantur, attamen reficiens.

Altero mane ægra liberius loquebatur, & sputa glutinosa, crassa rejecit, nec adeo anxia fuit.

Sputum igitur remediis incidentibus, & mel-litis promovere conatus sum, & præterea omni
quin-

quinta, sextave hora dedi grana quatuor massæ pilularum de cynoglossa, ne novi iterum spasmi malum denuo exacerbarent, & sputum retinerent.

Similibus remediis effectum est, ut vox fuerit multo melior, respiratio plenior, pulsus sat æqualis, fortis, sputum largum, & extremorum tumor longe minor, mollior.

Demum ægra extra lectum iterum potuit ambulare.

Verum minima aëris mutatio mox omnia symptomata iterum pejora reddidit, & hæc ægra erat verum vivum baromethrum.

Malum licet multum levatum ægræ & mihi videretur, pulmonis tamen conditio non potuit mutari.

Etenim ægra semper conquerebatur pulmonem in pectore natam, & repetitis vicibus versus fauces elevari.

Noctu ægra subinde potuit supina dormire; verum subita & anxiosa suffocatione sæpius expergefacta est.

Quandoque pulsum durum & plenum reperi, & tunc anxietates erant multo majores, & respiratio brevior.

Venæ sectio hoc in statu debebat institui, & semper morbum mitigavit.

Verum sensim malum iterum in pejus ivit, suppressum est sputum, & remedia expectorantia, & paregorica, quæ hucusque optimos præstiterunt effectus, nequaquam profuere.

Infusum tamen N. 70. sputa iterum mobilia reddidit, & opiatis vespertinis tranquillus somnus potuit induci.

Unde ægra iterum multo melius se habuit, præsertim dum aër serenus, & tempestas sicca fuit.

Dum vero, elapsis circiter sex septimanis, subito tempus humidum, nebulosum, & frigidum ortum est, ægra denuo pessimis symptomatibus affligebatur; non tantum extrema, sed & totum reliquum corpus œdematoso tumore subito turguit, vox suppressa est, & pulsus tantum tremulus, & minimus potuit summa attentione distinguere. Respiratio erat pessima, suffocans.

Hinc tertio die vis vitæ extincta est.

Aër per totum pulmonem diffusus reperiebatur, & membrana cellulosa hinc inde in vesicas, viri pugnum magnitudine æquantes, ab aëre summe elastico elevabatur, hinc inde tales bullæ cellulosæ minores detectæ sunt.

Pulmo in frustra dissectus, & in terram projectus magna vi, & elasticitate resiliit.

In pluribus tabidorum cadaveribus aërem hac ratione in bullas, & per substantiam pulmonum diffusum, & e suis vasis egressum inveni, & quoniam nulla in pulmone peculiaria cæteroquin vitia reperiabantur, tota morbi, consumptionis, & mortis causa in hunc aërem extravasatum transferri potuit.

Videtur igitur dari phthisis, seu consumtio aërea.

Ex multiplici observatione sat firmus fiebam in hoc morbo dignoscendo.

Verum licet optime cognoscatur, curari nunquam potest; rationem facile concipit ille, qui respirationis organa, & modum, atque aëris qualitates probe novit.

In eodem hoc cadavere hepar, licet colore, mole, figura, & mollitie sanissimum, casu fortuito per medium lenta manu discindere tentavi, & dum semipollicis profunditatem scalpello adtigi, serum copiosum versus me profiliit.

Hinc sectionem majori adtentione curavi institui ab nostro expertissimo chirurgo HAFNER.

Et tunc detegebatur in medio hepatis faccus albus, membranaceus, plenus sero limpido, insipido, inodoro.

Huic sero innatabant septem corpuscula rotunda, pellucida, alba.

Tria ex his ovum gallinaceum magnitudine paulisper superarunt, reliquorum vero quodlibet simile erat nuci juglandi.

Hæc corpuscula nec sibi invicem, nec partibus vicinis adhæserunt, sed liberrime fluctuarunt.

Neque inveniebatur quædam cicatrix aut quidam locus, qui ostendisset, ea ullibi antea adhæsisse.

Hæc corpuscula constabant ex membrana, quæ erat simillima ei, qua ovorum testa interiorius ambiuntur; in hac membrana recludebatur serum inodorum, insipidum, tenue, subflavum.

Mirum! qua ratione talia generentur.

Cadaver quintum.

Fœmina, 25. annorum, phthysi, hydrope ventris, & uteri deterrimo fluore adeo debilitabatur, ut quarto die, quo in nosocomio fuit, interierit.

Materies, ex utero prodeuns, erat lenta, alba, subinde granulosa, calcaria, admodum copiosa, nequaquam tamen acris, nec foetida.

Sectione anatomica vidimus pulmones adeo exesos

exesos ab acri ichore, ut nil nisi membranam crassam, flaccidam exulceratam referrent.

In abdomine latuit serum copiosissimum, nigrum, foetidum, quod totum omentum in frustra consumsit, & intestina, atque ventriculum partim arrosit, partim adeo mollia, & flaccida reddidit, ut minima vi in pulvem potuerit conteri.

Uterus, & uteri vagina videbantur vere gangrænosa.

Ovarium autem utrumque erat pugno virili majus, tuberosum, durum.

Hæc tubera discissa continebant materiam albam, duram, vere cretaceam.

Etenim erat friabilis, & cum acidis effervuit.

Vesica ea ex parte, qua uterum, & vaginam spectat, erat quoque arrosa, semiputrida.

Cadaver sextum.

Fœmina, 28. annorum, sana alias, & admodum robusta, eo tempore, quo menses fluebant, præter causam sibi cognitam vomitu violentissimo corripiebatur, & mox fluxus menstruus retentus est, & oriebatur summa pe-

ctoris angustia, extrema frigebant, & cor inordinato motu, & palpitatione agitatum fuit.

Applicabatur ilico enema, & larga venæ sectio est instituta, & data sunt medicamenta, quæ vomitum violentum compescerent.

Sub initium hæc nihil profuerunt, postea vero sequebatur summa virium prostratio, & ægra cœpit dormire.

Post somnum multo melius se habuit, ad rogata respondit, & oblata commode deglutivit, nec ea vomitu rejecit.

Verum tamen mansit anxietas circa præcordia, & cor valide palpitavit.

Sanguis menstruus non amplius comparuit.

Sensim tamen omnia symptomata fiebant mitiora, & vires redierunt, & ægra extra lectum leni ambulatione potuit corpus movere.

Fortior autem motus ilico induxit extremorum frigus, anxietates, & animi deliquium.

Ad fundum ventriculi percipiebatur continua pulsatio, quæ cordis motui correspondebat.

Ab assumtis plerumque orta est magna anxietas, cordisque palpitatio.

Varia remedia, ab optimis medicis præscripta, nil juverunt.

Altero mense, quo sanguis ex utero iterum prodire debuisset, nil comparuit, licet circa

os sacrum & ad inguina ortus fit magnus dolor.

Tunc autem temporis pulsatio in epigastrio erat longe violentior, anxietas major, & tactu poterat percipi infra ventriculum quidam tumor, renitens, pulsans.

Venæ sectio tunc in brachio celebrata, magnum levamen adtulit, & ægra per tres septimanas iterum extra lectum fuit, ambulavit, & cibos citra magnas supervenientes anxietates assumpsit, tulit.

Postea malum iterum auctum est, tumor, pulsans, erat multo major, vires debiles, ægra stando vel ambulando ingratum, & anxium pondus in epigastrio sensit, quod minus molestum erat, dum ægra erecto, & in anteriora inclinato trunco in lecto federet.

Nullum jam remedium superesse videbatur, unde ægra ad nosocomium transmissa est.

Inveni hypochondria tensa, & totum Epigastrium durum, pulsus erat inæqualis, & alvus non prodiit, nisi enema injiceretur.

Noctes fuerunt plerumque insomnes.

Dedi pro medicamento rob sambuci admodum copiosum, cujus unciis quatuor addita est una drachma salis polychrestii, pro potu ordinario exhibui serum lactis, vel emulsum ex qua-

tuor

tuor feminibus frigidis, & qualibet vespera remedium opiatum.

His alvus reddebatur libera, tensio hypochondriorum remisit, & noctes fuerunt magis quietæ.

Aegra cœpit appetere, & cibos sine molestia ferre, redierunt vires, & vix ullæ cordis palpitationes amplius observatæ sunt, pulsus erat magis æqualis.

Per tres & dimidium menses ægram hac ratione conservavi, & subinde tumor in epigastrio minor molliorque tactu percipiebatur.

Postea vero ægra subito debilitata est, accesserunt vomitus æruginosi, & alvi fluxiones biliosæ, acres; tumor subito increvit, nec ullum medicamentum quid levaminis adtulit, unde intra paucum tempus aderat summa macies, extremorum frigus, mors.

Omentum, ventriculus, intestina erant e suis locis emota, & compressa.

Pancreas autem mole admodum magnum & adeo grave, ut tredecim libras civiles pondere excefferit.

Sectione detegebatur, id in sacco esse extensum, qui plenus erat sanguine partim grumoso, partim adeo coagulato, & membranaceo, ut in lamellas potuerit separari.

An violento vomitu arteria in medio pancreate rupta, continuo fudit sanguinem, & sensim pancreatis substantiam in faccum distendit, & tantæ molis tumorem produxit?

Cadaver septimum.

Homo 45. annorum, a binis, & dimidio annis tussiculam siccam, & admodum defatigantem habuit, nec sinistro lateri sine majori tussi & summa anxietate incumbere potuit.

Sola paregorica remedia quandoque tussim inhibuerunt, & malum reddiderunt per aliquot horas mitius; reliqua magis molestiæ quam utilitati fuerunt.

Sputum nullum prodiit, nisi tenue, aquosum, spumosum.

Vires sensim omnes conciderunt, defluxere capilli, evanuerunt carnes, supervenit sudor nocturnus copiosus, acer, tandem mors.

Pulmo dexter erat faccus membranaceus, qui octo libras feri foetidi, acris, subfusci reclusit.

Cætera fuerunt sana.

Cada-

Cadaver octavum.

Homo 39. annorum, a novem mensibus conquerebatur acutissimum dolorem in anteriore dextra capitis parte.

Dolor circa vespers quotidie exacerbatus est cum delirio, cui plerumque violentæ totius corporis convulsiones jungebantur.

Quamvis nihil fuerit intermissum, quod vel externo, vel interno usu prodesse potuisset, malum tamen indies in pejus ruit.

Aeger sæpius æruginosa vomuit, tandem extenuatus convulsione obiit.

Inveniebatur anterior cerebri lobus dexter fere totus in foetidissimam putrilaginem dissolutus.

Intestina omnia erant penitus contracta, nodosa; ventriculi substantia digitum crassa, ejus autem cavum adeo parvum, ut vix libram dimidiam receperit.

Cadaver nonum.

Fœmina 40. annorum, octodecim abhinc mensibus in diarrhæam incidit, quæ vires multum diminuit, & appetitum delevit.

Alvus

Alvus erat frequentissima, verum pauca, plumbea, liquida.

Nullum medicamentum juvit.

Adstringentibus quidem fœces retentæ sunt, mox autem intumuit venter, & sequebatur vomitus materiæ subnigræ, qui ægram debilitavit, & in mortis periculum coniecit.

Postquam per integrum annum hoc morbo ægra defatigata, & extenuata fuit, & dein non amplius habuit, quo vitam sustentaret, transiit ad Nosocomium.

Summum in hac ægra curanda sedulitatem & attentionem adhibui, & omnes mutationes scrupulose observavi.

Vidi autem remedia leniter tantum adstringentia pessimos effectus produxisse.

Opiata soporem profundum adtulerunt, & tendinum subsultus excitarunt.

Usum oleosorum summus in ventriculo ardor sequebatur, & orti sunt ructus erodentes, rancidi.

Verum decoctum saturatum radicis salab, & serum lactis, cujus libris quatuor uncia una spiritus nitri dulcis adjiciebatur, pro libitu potatum morbum adeo levem reddiderunt, ut ægra iterum cœperit cibos appetere, eosque digerere; & alvus tantum bis terve per diem prodiit.

Color

Color autem fuit semper plumbeus, foetor fere nullus.

Urina erat copiosa, semper tenuis, subviridis, inodora; relicta per biduum non corrumpebatur, tertio autem die turbida gessit in superficie pelliculam pinguem, splendentem, & foetuit.

In sextum mensem morbus sat mitis fuit, vires tamen auctæ non sunt, nec carnes creverunt, & ossa flaccida tantum pelle tegebantur.

Sub finem sexti mensis supervenit tussis violentissima, prodierunt sputa subnigra, foetida, non levantia, aucta iterum est diarrhæa, & ceperunt cibi crudi, plumbeis foecibus misti, prodire.

Medicamenta iterum varia tentavi, & malum subinde videbatur emendari, levare; verum tale levamen non diu duravit.

Ex nimio alvi fluxu tandem sputa suppressa sunt, & vox est penitus deleta; unde anima exsuccum corpus deseruit.

Pulmones erant flaccidi, exesi, nigri.

Nigrum quoque fuit pericardium, pleura, diaphragma, omentum; ventriculus, omnia intestina, vesica urinaria, peritonæum, uterus, uteri vagina, & ipsæ cerebri meninges.

Cerebrum, cor, hepar, lien, renes, omnes partes musculosæ, & integumenta corporis externa naturalem colorem habuerunt.

Plumbeo autem, & nigrescente colore erat quoque tincta pancreatis substantia, & ejus succus.

Mirum certe! unde hæc mutatio.

Cadaver decimum.

Vir 56. annorum, a pluribus annis habuit dolorem obtusum in lumbis.

Hicce dolor erat in latere sinistro longe vehementior, quam in dextro, & se subinde ad unguina extendit, & retinuit urinam.

Quoniam autem ad fundum vasis, in quo urina asservabatur, sabulum rubrum, copiosum semper inveniebatur, orta est suspicio: an non in renibus lateret calculus?

Data sunt propterea omnis generis remedia lithontriptica, urina inde copiosior fuit, & facilior, & dolor circa renes est multum immi-
nutus.

Imo per integros menses subinde malum adeo leve erat, ut æger omnes suos labores absque ulla molestia potuerit perficere.

Dolores quidem semper sensit obtusos, & gravantes in lumbis, nihilominus ii leves erant, & urina sine impedimento prodiit.

Tempore tamen humido, & frigido dolores paulisper exacerbati sunt.

Et urina paucior fuit, & prodeundo excitavit ardorem.

Per integros septem annos hac ratione æger se conservavit.

Posthac vero oriebatur in hypogastrio ex latere sinistro dolor acutissimus, qui se ad lumbos usque extendit, & mox retenta est urina, supervenit magnus calor, & sitis, & ingens febris.

Cataplasmata loco dolenti ilico sunt applicata, sanguis repetita venæ sectione est emissus, & data sunt copiosa decocta.

His sensim prodiit pauca, flammea urinâ, & dolor acutus paulisper remisit; verum tensio mansit admodum molesta ex unguine sinistro ad lumbos usque.

Æger sæpius vomuit, & tunc sensit vesicam urinariam ex chorda quasi suspensam versus lumbos trahi.

Remedia urinam pellentia, quo erant fortiora, eo magis malum exacerbaverunt & urinæ exitum interclusere.

Deco-

Decoctum radicis althææ, & glycyrrhizæ ægrum maxime levavit.

Tandem dolor quoque in latere dextro ortus est, qui a lumbis ad inguen dextrum se extendit.

Retenta est urina per binos dies, dein iterum prodiit guttatim & magno cum ardore.

Dolores circa lumbos, & in toto infimo ventre, præsertim vero ex latere sinistro aucti sunt.

Supervenerunt tormina, & anxii vomitus, qui lethale frigus induxerunt.

Variis remediis hæc tandem iterum mitigata sunt, & prodiit pauca urina.

Demum æger ad nosocomium est translatus.

Pulsus tunc inveni debilem, inæqualem, corpus emaciatum, pedes tumidos, circa lumbos quoque mollis tumor observabatur, urina prodiit pauca, albicans.

Dolores ex inguine versus renes in utroque latere æger conquestus est, in lumbis autem tensionem dilacerantem.

Dedi tunc mane & vesperi drachmam dimidiam pulveris uvæ ursinæ, & desuper feci hauriri uncias sex decocti saturati radicis althææ.

Melius inde habuit, prodiit urina copiosior, nec tanti percipiebantur dolores.

Tumor

Tumor tamen lumborum, & pedum increvit.

Et post quatuor circiter menses urina subito iterum retenta est, nec ulla amplius gutta prodivit.

Totus venter tendebatur, orti sunt enormes dolores colici, vomitus, singultus, æger factus est soporosus, deliravit, & quarto die moriebatur.

In cavo thoracis, & abdominis latuit multa aqua subflava.

Ambo uretheres inveniebantur in varias flexuras incurvati, & adeo ampli, ut diameter finistri quatuor pollices superaverit, dextri autem unum, & dimidium.

Renis utriusque substantia erat penitus destructa, & in faccum tenuem, membranaceum extensa, quorum finister magnitudine caput pueri, quatuor circiter annorum, adæquavit, dexter autem habuit molem duorum pugnorum.

In uretheribus, & in faccis renalibus continebatur serum subflavum, inodorum.

Eo in loco, ubi finister urether vesicæ inferebatur deprehensa est callosa durities instar nucis avelanæ, quæ uretheris cavitatem penitus obstruxit & urinæ transitum abolevit.

Dexter autem urether in distantia pollicis a vesica erat firmissime constrictus, inflammatus, semigangrænosus.

Vesica urinaria fuit dura, & in minimam molem contracta.

Aderat igitur pessimus renum hydrops.

Huic sectioni interfuit doctissimus medicus castrensis KOLLMANN, & Dominus LEBER, nosocomii civici chirurgus optimus.

Cadaver undecimum.

Homo 29. annorum, a decimo ætatis suæ anno cœpit dolorem pungentem in latere thoracis dextro circa quintam costam veram percipere.

Hic dolor per vices abiit, & rediit iterum cum vehementia.

Post sesqui anni spatium jungebatur huic dolori tussicula sicca.

Applicatis variis externis internisque remediis tussis & dolor iterum siluerunt, & æger per octo annos fere nihil advertit.

Subinde tantum ex violentiori risu, sternutatione, aut celeri, ac vehementi corporis motu priori in loco quidam dolor acute pungens observabatur, qui vero mox iterum conquievit.

Elapso octo annorum spatio tussis denuo oriebatur admodum valida, & tunc dolor punctorius quoque resuscitatus est,

Remediis expectorantibus sputa promovebantur.

Tussis fiebat mitior, unde & dolor pungens imminutus fuit.

Nunquam tamen penitus evanuit, sed mansit continua ejus loci tensio, & ardor.

Per vices sine causa excitante ægrum tussis siccissima subitoprehendit, quæ adeo molesta, & anxiosa fuit, ut tota facies tumuerit, livuerit & æger fere fuisset suffocatus.

Dein hæc per plures septimanas iterum mitia fuerunt.

Sic disparuerunt, & redierunt morbi symptomata.

Verum sesqui anno abhinc tussicula mansit continua, junctâ cum acutissimo dolore punctorio, & continuo ejus loci ardore.

Sæpius per diem tussis exacerbata est, & dolor adeo acutus redditus, ut æger fere exanimis ceciderit.

Ex tussis vehementia, & doloris acerbitate subinde convulsiones productæ sunt.

Hunc

Hunc ægrum nullum medicamentum juvit, appetitus, qui antea bonus erat, deletus est, respiratio reddebatur anxia, vires debiles.

Dum miserrimus hicce æger ad nosocomium venit diversissima quoque medicamenta adhibui, verum nil effeci; solis opiatis fortioribus quandoque dolorem, & tussim mitigavi, & somnum trium quatuorve horarum conciliavi, quo æger multum reficiebatur.

Nihilominus corpus totum sensim extenuatum est, & respiratio fiebat adeo laboriosa, ut æger jam non amplius potuerit decumbere; sed erectus debebat stare, aut sedere.

Tusses suffocativæ, & convulsiones totius corporis frequenter observabantur.

Sputa nulla prodierunt, aut si quid visum est, illud erat aquosum, spumosum, striis sanguineis variegatum.

Post multas luctas æger tandem succubuit.

Thoracis cavitates, & pericardium continebant copiosissimum serum.

Pulmones erant in quibusdam locis flaccidi; in aliis autem aëre elastico, & e suis vasis egresso, distendebantur.

Eo in loco, quo percipiebatur dolor punctorius, erat pleura partim callosa, partim inflammata, gangrænosa, exulcerata.

Ex pulmone huic loco adjacente prodiit cuspis offeus aciculæ instar acutus, & sectione detegebatur in ipsa pulmonis substantia os tres pollices longum, & $\frac{1}{4}$ pollicis crassum.

Hoc igitur officulum irritavit pleuram & tussim adeo validam, & lethalem induxit.

Cadaver duodecimum.

Fœmina 36. annorum, à triennio fere omnia, quæ assumpsit, vomitu rejecit.

Nec ullum medicamentum ei adtulit levamen.

Hinc contabuit, & est mortua.

Hepar, mole ingens, pondere novem libras civiles superavit, & componebatur ex infinitis steatomatibus, quæ racematim sibi invicem adhærebant.

Vesicula fellea erat penitus compressa, rugosa, & præter paucam granulofam bilem nil continuit.

Ex fundo ventriculi lata radice hæsit scirrhus inæqualis, durus, capite infantis major.

Pilorus crassus, durus, exiguam tantum aperturam habuit.

Cadaver decimum tertium.

Fœmina 64. annorum, longo tempore difficili respiratione angebatur, & ex paulo fortiori motu eam palpitatio cordisprehendit.

Venæ sectiones repetitæ, & remedia purgantia eam per plures annos sat bene conser-
varunt.

Dein vero hæc potius auxerunt malum, & ægra debebat lecto inhærere.

Tussi nullum sputum prodiit; absque opio nullus sequebatur somnus; pulsus fuit semper parvus, inæqualis, quandoque intermisit, sæpe autem ita evanuit, ut extrema facta fuerint frigida, & supervenerit magnum animi deliquium; postea tamen quidam calor rediit, & pulsus iterum cœpit comparere.

Extrema manuum, ac pedum semper erant subfrigida, licet ægra in pectore continuum ardorem conquereretur.

Cordis motus fuit semper inæqualis, & sæpissime tremulus.

Tandem ægra iterum validissimo animi deliquio derepente correpta est, nec amplius in-
caluit

caluit, & per tres dies relicta nullum vitæ signum dedit.

Observabatur cadaverosus odor, & putridum liquamen ore, & naribus prodivit.

Hinc sectio anatomica instituebatur.

Pulmones erant nigri, graves. In ventriculo dextro cordis paucus sanguis grumofus repertus est.

Sinister autem inveniebatur in magnum faccum membranaceum extensus, in quo unicus erat polypus, qui uncias quatuor pondere paulisper excessit.

Arcus arteriæ aortæ fuit perfecte offeus, crassus, transitus autem adeo angustus, ut nec parvus digitus intromitti potuerit.

Cadaver decimum quartum.

Fœmina, 24. annorum, die 16. Januarii 1760. ex loco calido in frigidum se contulit corpore non admodum bene tecto.

Subitas tunc sensit horripilationes, dein dolorem acutissimum in latere sinistro, tandem calorem magnum, & sitim enormem, unde frigidam avidissime hausit.

Paulo post difficilime respiravit, anxia cordis palpitatione vexata est, & conquerebatur fumum in thorace sinistro ardorem.

Sanguis ilico larga copia ex vena missus est, & data sunt copiosa decocta, aliaque remedia.

Verum nil levaminis inde sequebatur, vires omnes sunt prostratae, & symptomata semper in pejus ruerunt.

Tunc ægra miserrima deferebatur in nosocomium.

Pulsus erat minimus, facies livida, oculi concavi, respiratio sublimis, densa, fitis immanis, extrema frigida.

Ægra erecto corpore debebat sedere; dum enim supina decubuit, anxiosa fuit, & fere suffocata est, idem contigit ex situ in latere dextro: Dum vero in latus sinistrum se vertit, ortus est dolor acute punctorius, & mox supervenit animi deliquium.

Optima quamvis medicamenta interne externeque adhibita fuerint, symptomata tamen semper pejora facta sunt, & anxietas tanta, ut ægra nec loqui, nec ejulare, nec gemere poterit, pulsus quandoque penitus evanuit, extrema fuerunt gelida, respiratio erat semper pessima. Die 22. Januarii subita mors finem miseris imposuit.

Pulmones erant intus, extusque ruberrimi, quasi materie ceracea injecti.

Pericardium, valde distentum, replebatur pure tenui, & ejus membrana interna erat penitus corrofa.

Cor, ea ex parte, qua anteriora spectat ad magnam profunditatem suppuratum inveniebatur, & versus basin penitus gangrænosum.

Arteria aorta ex suo principio ad pollicis longitudinem suppuratione quoque affecta fuit.

In vasis majoribus latuerunt numerosi polypi.

Cadaver decimum quintum.

Fœmina, 35. annorum, inter continuos vomitus æruginosos tota frigida, & exhausta fertur ad nosocomium, & spatio dimidiæ horæ moritur.

Venter erat magnus, tensus, subcæruleus.

Intestina omnia inflammata, aut gangrænoſa.

Super his, & inter giros reperiebatur multa materies flava, crassa, tenax, crustæ inflammatoriæ simillima.

In intestino jejunio latuit vòlvulus, sesqui spithamam longus; ubi nimirum intestinum inferius, a superiore cum suo mesenterio receptum, firmissime strangulabatur.

Cada-

Cadaver decimum sextum.

Fœmina, 33. annorum, hydrope ventris, & pessima phthisi interimitur.

Pulmo dexter erat partim scirrhosus, partim a fanie acerrima exesus.

Sinister autem abscessulis refertus firmissime cum costis concrevit, & ibi saccum efformavit pure plenum, quod sensim pleuram ibidem consumsit, & arrosit costas, atque per partes membranaceas egit fistulam usque ad renem ejusdem lateris, & hunc quoque leni suppuratione jam cœpit afficere.

In abdomine fluctuavit multum serum flavum, turbidum

Omentum, pollicem fere crassum, cartilagineam duritiem habuit.

Saccus cæci erat suppuratus, & intestina reliqua hinc inde livida, semigangrænosa.

Hepar naturale, fellis autem vesicula gessit centum quinquaginta tres calculos, quorum quilibet pisum magnitudine adæquavit.

Cadaver decimum septimum.

Fœmina, 60. annor., remed. N. 69. aliquoties in nostro nosocomio a ventris hydrope liberata fuit, ita tamen, ut ablata ex ventre

aqua, qualibet vice in hypogastrio quidam durus tumor remaneret, qui nullo medicamento potuit emendari.

Hinc denuo post paucas septimanas datis quantumvis optimis remediis hydrops semper rediit.

Demum fiebat respiratio anxia, cœpit pes, manusque sinistra œdematoso tumore inflari, labebantur vires, & noctu ægra subita extincta est.

In aspera arteria, & in bronchiis multus sanguis grumofus extravasatus continebatur.

Et in utroque pectoris cavo copiosissimum serum pulmones in parvam gravemque molem compressit.

Pericardium mediante quadam crusta alba, duas lineas crassa, arctissime cum cordis substantia coaluit.

Abdomen replevit aqua limpida, inodora.

Ex ovario sinistro oriebatur hydatis magna, quæ ultra libram liquoris pellucidi continuit, huic alia parva hydatis adhæsit.

Ovarium dextrum solito majus, & durius in multas cellulas perfecte contilagineas dividebatur, quibus inerat liquor pellucidus,

Ad fundum hujus ovarii repertum est officulum rotundum, piso majori par.

Ute-

Uterus paulisper distentus gessit corpus glabrum, carnosum, & fundo intime accretum, quasi unam cum eodem substantiam faceret.

Hæc scœmina toto morbi tempore potuit supine, & in utroque latere jacere, dormire citra magnam anxietatem.

Nec unquam tussivit, nec subitas, & suffocantes e somno evigilationes passa est, quæ iis, qui hydrope pectoris afficiuntur, valde communes sunt.

Cadaver decimum octavum.

Homo, 25. ann., valida diarrhœa per duodecim dies vexabatur, quæcunque assumfit, nullum levamen dederunt.

Tandem agyrta præbuit pulverem, qui in ore, & ventriculo ardorem adstringentem excitavit, & mox alvum retinuit.

Ardor per totum ventrem extendebatur, & ortæ sunt magnæ anxietates, & singultus.

Altero die venter in molem inæqualem elasticam elevatus est, & supervenit fitis ingens, & delirium.

Unde æger ad nosocomium deferebatur.

Nec medicamenta interna, nec externa quidquam in melius mutarunt.

Enemata nequaquam poterant injici, etenim paulo supra ani sphincterem hæsit obstaculum, nulla arte amovendum.

Demum quæcunque ingerebantur ea summa cum anxietate, & virium prostratione æger vomuit.

Ventris moles semper aucta est.

Et quarto die vita finiebatur.

Ventriculus erat crassus, parvus, hinc inde inflammatus.

Intestina tenuia omnia in tenuem chordam contracta reperiabantur.

Intestinum cæcum formavit ingentem saccum aëre elastico plenum.

Intestinum colon in septem locis quasi filo arctissime constrictum erat, quodlibet spatium autem, quod inter has constrictiones intercessit, in molem, capite infantis majorem, extensum fuit.

Ligamenta longitudinalia hinc inde manifeste rupta conspiciebantur.

In his cavis adeo amplis præter aërem inodorum, & valde elasticum nil continebatur.

Circa loca vero angustata hæsit mucus tenacissimus, subfuscus, quem gustando chirurgus & ego acerbum, & vi maxime adstringente, præditum invenimus.

Intestinum rectum erat rugosum, firmissime clausum.

Cadaver decimum nonum.

Fœmina, 40. annor., ante biennium ex tussi violenta sensit acutissimum dolorem in capitis parte dextra, hunc dolorem sequebatur continua pulsatio in eodem loco, externe tamen nihil visu aut tactu potuit percipi.

Venæ sectiones, fomenta, & remedia diversi generis nullum fere auxilium præstiterunt.

Præter hanc pulsationem, & dolentem partis dextræ tensionem ægra prorsus nihil conquirebatur.

Post anni spatium comparebat circa os temporale dextrum quoddam tuberculum elasticum, pulsans, & partes externe incipiebant cum dolore tendi, & oculus ejus lateris rubuit.

Nascebatur inde aneurismatis suspicio; hinc vena repetitis vicibus aperta est, data sunt remedia alvum continuo moventia, externe quoque varia a variis chirurgis apponebantur.

Nihilominus tumor pulsans altior, & amplior sensim factus est, tota facies sinistra subrubente & lividis striis variegato tumore tendebatur & maxillæ inferioris motus fiebat dolens, summe difficilis.

Cæteroquin autem fœmina videbatur sana, appetiit, vires habuit sat bonas, nec quidquam conquesta est.

Spatio quatuor mensium tumor ovum gallinaceum adæquavit.

Quoniam autem labores suos more solito peragere non potuit, intravit tunc nostrum nosocomium.

Pulsus erat fortis, æqualis, vires bonæ, appetitus magnus, mens hilaris, somnus tranquillus.

Quamvis omnem curam possibilem impenderim, ut malo limites ponerentur, intra sex tamen menses tumor pulsans ad unius, & dimidii pugni magnitudinem accrevit.

Pulsus semper mansit æqualis, respiratio libera, vires bonæ, oculus dexter multum rubuit, sinister autem erat sanus, vivus.

Dominus COLLIN sæpius mecum mirabatur, quod tantus in capite tumor pulsans non pejora produceret symptomata, nec somnum turbaret.

Pulsatio in tumore cordis & arteriarum pulsui correspondit.

Hæc tamen pulsatio fiebat eo mollior, & minor, quo majus incrementum tumor cœpit.

Postquam hæc ægra per octo menses sat commode in nosocomio vixit, tunc subito collabebantur vires, pulsus factus est debilis, inæqualis, tumor pulsans mole minuebatur, appetitus evanuit, & noctes fuerunt inquietæ.

Ægra tamen præter tensionem dolentem in parte dextra nullum dolorem, nullam sitim conquerebatur, vox mansit distincta, clara, & memoria semper firma.

A cibus autem omnibus ægra abhorruit; unde intra quatuor septimanas contabuit.

Post mortem tumor erat mollis, nec multum eminnit.

Hujus tamen tumoris portio pugno virili major, acumine obtuso versus interiora cranii penetravit, & totam cerebri dextri substantiam compressit.

Nullum in tota plaga dextra cranium inveniebatur, etenim omne os in membranam redactum est.

Tumoris materies, variegata, atheromate, concreto quasi sanguine, & quadam veluti carnositate constabat.

Tumor parte sua inferiore removit capitulum maxillæ inferioris ab ejus cum osse temporum articulatione, & replevit pollicis latitudine intermedium ibidem locum.

Maxillæ capitulum erat totum exosum, ut & capsula, & cartilago intermedia.

Ex eodem latere dextro erat corrosum os jugale, pars maxillæ superioris, pars palati ossei postici una cum processibus pterygoideis, plus quam media pars ossis petrosi per universam ejus longitudinem.

Simul deerat antrum hygmori, os spongiosum inferius, & fere totum os multiforme ex latere dextro.

In oculo dextro erat nervus opticus emarcidus, cornea opaca, lens crySTALLINA plana, dura, flava.

In media futura sagittali reperiebatur foramen rotundum, veluti trepano factum, penetrans per totum cranium.

Ad finem hujus futuræ simili foramine erat os exosum.

In osse bregmatis sinistri quoque rotundum foramen detegebatur, hoc autem externam cranii laminam non penetravit, licet eam jam rodere cœperit.

Mirum! ex tanta partium consumptione, ex cerebri adeo profunda compressione, nullam apoplexiam, paralyfin, nullos motus convulsivos, epilepticos &c. esse secutos.

Mirum ! mentis functiones omnes semper mansisse bonas, integras.

Cadaver vigesimum.

Fœmina, 35. annorum, pessima peripneumonia quarto morbi die necatur.

Pulmo erat totus sphacelo consumptus, & levi manu poterat in foetidam putrilaginem comprimi.

In abdomine latuit tumor steatomatosus, concretus cum fundo uteri, & quasi ex eo prodicens, qui pondere habuit viginti tres libras civiles.

Poplite dextro similis tumor steatomatosus adhæsit, qui pondere octodecim libras civiles paulisper excessit.

Novi hanc foeminam sanam, hilarem, agilemque, antequam in peripneumoniam incidit.

Tetigi hos tumores, ea nullum dolorem conquerebatur, alvum habuit liberam, appetitum magnum.

Vidi eam currendo scalas ascendisse, & varios exercuisse motus, nec impediabatur ab his tumoribus, nec unquam claudicavit.

Mirum naturæ, & consuetudinis opus.

FORMULÆ IN NOSOCOMIO USITATÆ.

- 1) ℞. **N**itr. antimon. dr. β.
 fyrup. rub. id. unc. ij.
 rob. ribes. unc. j. β.
 acet. vin. unc. j.
 vini boni austriac. unc. iv.
 decoct. hordei libr. ij.

M. S. Sumat aeger omni trihorio uncias tres.

- 2) ℞. Lact. recent. lib. iv.
 vin. austriac. unc viij.

Bulliant simul per momentum, dein, colostro lactis per colaturam ablato, serum albumine ovorum purifica, & exhibe pro potu ordinario.

- 3) ℞. Claret. fact. ex conserv. flor. cordial.
 lib. j.

fyrup. diacod. unc. j. β.
 spirit. sulph. per camp. q. s.
 ad grat.

M. S.

M. S. *Sumat æger omni bihorio vel trihorio duo cochlearia.*

- 4) ℞. Rad. alth. unc. ij.
 fol. alth. m. ij.
 flor. verbas. m. j.
 conscis. coq. f. q. aq. per $\frac{1}{2}$ horam sub
 finem adde
 rad. fænic. unc. j.
 & relinq. adhuc vase clauso per $\frac{1}{4}$ hor.
 in fervid. infus.
 dein colat. lib. iij.
 adde
 stib. diaph. non abl. dr. j. β.
 oxymell. scillit. unc. ij. β.
 syrup. diacod. unc. j.

M. S. *detur omni trihorio vasculum unciarum quatuor calide.*

- 5) ℞. Mass. pilul. de cynogl. gr. vij.
 solv. in aq. flor. rhæad. unc. ij. β.
 dein adde
 syrup flor. rhæad. unc. β.

M. S. *Sumat æger singula dimidia hora cochleare unum.*

- 6) ℞. Semin. melon. unc. j.
 — papav. alb. unc. β.
 f. c. decoct. hordei emulf. colat. lib. j.
 adde

nitri puri gr. xx.

fyrup. papav. alb. unc. j.

M. S. *Sumat æger omni hora unc. ij.*

7) R̄. Nitr. pur. gr. xx.

mucilag. gum. traga. dr. β.

fyrup. diacod. unc. j. vel unc. j. β.

aq flor. rhæad.

—— — til. aa. unc. ij.

M. S. *Sumantur omni hora duo cochlearia.*

8) R̄. Camphoræ gr. xv.

mucilagin. gum. tragacan. dr. ij.

in mortario vitreo diu tritis & subactis adde

miscendo

fyrup. menth. unc. β.

—— diacod. unc. j.

aq. menth. lib. j.

nit. antimon. dr. β.

liquor. anodyn. mineral. gtt. xv.

M. S. *Sumatur omni bihorio vel trihorio cochleare*

unum.

9) R̄. Aq. laxat. disp. vien. unc. vi.

aq. meliff. unc. ij.

sal. fedliz. dr. vi.

fyrup. cort. aurant. unc. β.

liq. anod. mineral. gtt. x.

M. S. *Sumat æger omni dimidia hora unciam*

unam, donec probe purgetur.

10) R̄.

10) ℞. Rad. ypecacuanh. gr. xx.

tart. emet. gr. j.

sal. polychr. gr. x.

m. f. pulv. pro unica dofi.

11) ℞. Stib. diaph. non abl. dr. j.

oxymell. simpl. unc. ijβ.

fyrup. flor. rhæad. unc. j. β.

m. f. linct.

12) ℞. Gum. ammon. acet. scillit. solut. dr. ij.

oxymell. scillit. unc. ij.

aq. fænic. unc. viij.

tinct. helen. dr. β.

spirit. nitr. dulc. gtt. xx.

M. S. *Detur omni bihorio uncia una.*

13) ℞. Claret. fact. ex conserv. flor. cordia^l. lib. j.

fyrup. diacod. unc. j.

oxymell. scillit. unc. ij.

kerm. mineral. gr. x.

M. S. *usus, ut prioris misturæ.*

14) ℞. Stib. diaph. non abl. dr. j. β.

Kerm. mineral, gr. xx,

m. f. pulvis tenuissimus, cui exacte mi-
scendo adde

conserv. fumar. unc. j.

— nast. aq.

— becabung. aa. unc. j.β.

R 3

fyrup.

syrop. de erysim. unc. j.

M. S. *Sumatur omni bihorio parvum cochleare.*

15) ℞. Stib. diaph. non abl. dr. j. β.

oxymell. scillit. unc. iij.

syrop. diacod. unc. j.

m. f. linct.

16) ℞. flor. bensoin. gr. xx.

stib. diaph. non abl. dr. j.

oxymell. scillit. unc. j. β.

aq. meliff.

— menth. aa. unc. ij.

— flor. samb. unc. iij.

tinct. croc. dr. β.

M. S. *Detur omni hora cochleare unum.*

17) ℞. Stib. diaph. non obl. dr. j.

kerm. mineral. rite parati gr. xv.

facch. cand. alb. unc. j.

m. f. pulvis tenuissimus.

S. *Sumat æger omni trihorio parvum cochleare.*

18) ℞. Laud. pur. gr. j. vel j. β.

ol. lin. purissimi unc. iij.

m. f. haustus vespertinus.

19) ℞. flor. samb. m. iij.

consciff. infund. f. q. feri lact. ferv. per

$\frac{1}{2}$ horam colat. lib. ij.

adde

nitr.

nitr. pur. dr. j.
 rob. samb. unc. j. β.
 fyrup. 5. rad. aperient. unc. ij.

M. S. *Sumat æger omni bihorio unc. iij. calide,*

20) ℞. cort. peruv. unc. j.
 fyrup. flor. chamom. unc. ij.
 aq. flor. chamom. lib. j.
 vin. bon. austriac. unc. j. β.

M. S. *Sumatur omni hora cochleare unum.*

21) ℞. Mell. rosac. unc. ij.
 fyrup. viol. unc. j.
 spirit. sal. acid. gtt. xxx.
 m. f. linct.

22) ℞. Rad. salab. dr. iij.
 sciff. coq. f. q. aq. per $\frac{1}{2}$ hor.
 colat. lib. j.
 adde

stib. diaph. non abl. dr. j.
 fyrup. diacod. unc. j. β.

M. S. *Dentur omni trihorio unc. iij. calide.*

23) ℞. ol. amygdal. dulc. recenter express.
 unc. β.

mucilag. gum. traga. dr. ij. β.

in mortario vitreo diu tritis & subactis adde
 miscendo

fyrup.

fyrop diacod,
 — capill. vener. aa. unc. j.
 m. f. linctus.

- 24) ℞. Fol. salv. m. iij.
 sciff. infund. f. q. feri lactis ferv. per
 $\frac{3}{4}$ hor.
 colat. lib. ij.
 adde
 fyrop. salv. unc. jβ
 — diacod. unc. j.

M. S. Dentur omni trihorio diei uncia quatuor calide.

- 25) ℞. Extract. cort. peruv. unc. β.
 solv. in aq. flor. sambuci unc. x.
 dein adde
 fyrop. diacod. unc. j.
 — cort. aurant. unc. β.
 vin. generos. austr. unc. jβ.
 spirit. sulph per camp. gtt. xxx.

M. S. Sumat aeger omni bihorio unc. ij.

- 26) ℞. Nit. pur. gr. xx.
 sal. polychr. dr. j.
 rob. samb. unc. v.

M. S. Detur quater per diem uncia dimidia.

- 27) ℞. Sal. polychr. dr. j.
 conserv. nasturt. aq. unc. v.

M. S. Usus ut prioris.

28) ℞.

28) ℞. Terr. fol. tart. dr. j.
 succ. cochlear. recent. express.
 — nast. aq. — —

aa. unc. ij.

syrup. de succ. pomor. unc. jβ.

M. S. *Sumat æger omni trihorio unciam unam.*

29) ℞. Sal polychr.
 pulv. rad. jalap. aa. dr. j.
 conserv. nast. aq. unc. iv.
 syrup. fumar. unc. j.

M. S. *Sumat æger omni bihorio parvum cochleare.*

30) ℞. Sal. polych. dr. j.
 pulv. cort. peruv. unc. β.
 conserv. nast. aq. unc. ijβ.
 syrup. flor. chamom.
 — fumar. aa. unc. j.

M. S. *Absumatur tempore apyrexie*

31) ℞. Sapon. venet. unc. β.
 solv. in aq. fumar. lib. j.
 dein adde
 syrup. fumar. unc. ij.
 rhei elect. dr. jβ.

M. S. *dentur omni bihorio duo cochlearia.*

32) Terr. foliat. tart. dr. j.
 oxymell. scillit.
 conserv. nast. aq. aa. unc. ij.

R 5

M. S.

M. S. Sumat æger omni hora parvum cochleare.

33) ℞. Spirit. sal. ammon. dr. j.

acet. ruth. q. s. ut fiat perfecta saturatio.

aq. ruth. unc. iij.

syrop. gran. kerm.

— de erysim. aa. unc. β.

M. S. Detur omni bihorio cochleare unum

34) ℞. aq. majoran. lib. j.

spirit. cochlear. unc. j.

— therebint. dr. ij.

*M. S. Inungantur & probe perfricentur hoc reme-
dio partes affectæ bis terve per diem*

35) ℞. Ol. amygd. dulc. unc. iv.

spirit. sal. ammon. dr. iij.

M. S. Usus ut prioris.

36) ℞. Rad. alth. unc. jβ.

fol. alth. m. ijβ.

flor. alth. m. j.

consciss. coq. s. c. q. aq. per $\frac{1}{2}$ hor.

colat. lib. ijβ.

adde

syrop. moror. unc. ij.

mell. rofac. unc. j.

sal. prunell. dr. j.

M. S. dentur omni trihorio unciaë quatuor calide.

37) ℞. Sal. sedliz. unc. j.

aq.

mann. elect. unc. ij.
 aq. flor. samb. lib. j.
 spirit. nitr. dulc. gtt. xx.

M. S. Sumatur omni dimidia hora uncia una, donec alvus probe laxetur.

38) ℞. Herb. agrimon.

— virg. aur. aa. m. j.

consciff. infund. f. q. aq. ferv. per $\frac{1}{2}$ hor.
 colat. lib. j.

adde

mell. rofac. unc. jβ.

sal. polychr. dr. j.

m. f. gargarisma.

39) ℞. Nitr. pur. gr. xxx.

mell. rofac. unc. ijβ.

mucilag. sem. cydon. aq. rosar. extract.
 unc. β.

m. f. linctus.

40) ℞. Sal. polychr. dr. j.

mell. rofac. unc. ijβ.

ung. ægyptiac. unc. β.

41) ℞. Scammon. gr. xij.

refin. jalap. gr. v.

sal. polychr.

facch. alb. aa. gr. x.

ol. still. foenic. gtt. j.

m. f. pulv. tenuissimus, pro unica dosi.

- 42) ℞. Sal. polychr. dr. j.
fyrup. de spina cerv. unc. jβ. vel unc.
ij.
m. f. haustus.
- 43) ℞. Rad. torment. unc. jβ.
sciff. coq. f. q. aq. per horam
colat. lib. j.
adde
mell. rosac. unc. jβ.
sal. polychr. dr. j.
spirit. vin. unc. β.
m. f. gargarisma.
- 44) ℞. Sal. ammon. dr. iiij.
acet. scillit. unc. β.
oxymell. scillit. unc. ij.
aqu. flor. samb. lib. j.
m. f. gargarisma.
- 45) ℞. Sapon. venet. unc. j.
solv. in aq. flor. samb. lib. jβ.
dein adde
fyrup. de erysim. unc. ij.
sal. polychr. dr. ij.
m. f. gargarisma.
- 46) ℞. Sem. cydon. leviter contus. unc. β.
Affunde aqu. rosar. ferv. lib. j. & relinque
vase clauso in ferv. infus. per $\frac{1}{4}$ hor. dein colat.
adde
mell.

mell. rofac.

fyrup. violar. aa. unc. j.

m. f. gargarisma.

47) ℞. Decoct. emoll.

ol. verbasc. aa lib. β.

m. f. enema.

48) ℞. Ung. nutrit. dr. iij.

— popul. dr. jβ.

m.

49) ℞. Opii pur. gr. iij.

ung. nutrit.

— popul. aa. dr. ij.

m.

50) ℞. Pulv. bezoard. alb. scrup. ij.

nitr. antimon. scrup. j.

fyrup. flor. rhœad. unc. j.

aq. flor. til. unc. iij.

M. S. detur omni hora vel omni bihorio cochleare unum.

51) ℞. Nitr. antimon. gr. xx.

fyrup. menth. unc. j.

aq. menth. unc. iv.

laud. liquid. fydenh. gtt. xx.

liq. anod. mineral. gtt. xv.

M. S. Sumatur omni bihorio cochleare unum.

52) ℞. Scill. recent. unc. j.

pulv. cort. cinnamom.

— — — win-

M. & relinque in leni digestionem per 24. horas,
ut fiat vinum medicatum

dein colat. adde

syrop. 5. rad. aperient. unc. iij.

spirit. nitr. dulc. unc. j.

— menth. dr. iβ.

*M. S. Sumat æger omni trihorio unciam dimidiam
sensim augendo dosim.*

53) ℞. Pulv. rad. helen. dr. j.

— — jalap. dr. ij.

sal. ammon. dr. jβ.

conserv. nast. aq. unc. v.

syrop. de spin. cerv. unc. jβ.

M. S. detur omni trihorio drachma una.

54) ℞. Lap. cancr.

acet. vin. aa dr. iij.

terr. fol. tart.

borac. venet. aa dr. j.

syrop. alth. unc. ij.

aq. fcenic. unc. viij.

spirit. nitr. dulc. dr. β.

M. S. detur omni trihorio uncia una.

55) ℞. sal. polychrest.

pulv. rad. jalap.

— — valerian. five phu. aa. dr. j.

oxymell. scillit. unc. iv.

— — winter. aa. unc. β.

vin. bon. austriac. montan. lib. ij.

M. S. Exhiheatur adultis quater per diem un-
cia dimidia, junioribus vero drach. j. vel drach. ij.

56) ℞. Scammon.

fuccin. ppt. aa. dr. β.

terr. fol. tart. dr. j.

milleped. ppt. dr. ij.

facch. cand. alb. dr. jβ.

m. f. pulv.

S. Dentur omni bihorio gr. xv.

57) ℞. Sacch. alb. dr. ij.

ol. still. menth. gtt. v.

in mortar. vitr. bene subactis adde

syrop. menth. unc. jβ

aq. menth. unc. x.

spirit. menth. dr. jβ.

M. S. Sumat æger omni bihorio cochleare unum.

58) ℞. Limat. mart. non rubig.

cort. peruv.

— cinnamom.

— winter. aa. unc. β.

m. f. pulv. cui affunde vini generos. au-
striac. lib. ij.

relinque in leni digestionem per 24. horas,
dein colaturam per inclinationem exhibe.

M. S. detur ter de die cochleare unum sensim au-
gendo dosim.

58)

58) ℞. Scammon.

myrrh. aa. dr. β.
 lap. cancr. dr. ij.
 fem. fcenic. dr. jβ.
 magnes. nitr. unc. β.
 m. f. pulv.

S. Sumat aeger quater per diem dr. j.

60) ℞. Pulv. rad. helen.

limat. mart. non rubig. aa dr. jβ.
 conserv. menth. unc. ij.
 fyrup. menth. unc. jβ.

*M. S. detur omni quarta hora parvum cochleare
 superbibendo aliquot uncias infusi foliorum trifolii fi-
 brini.*

61) ℞. Borac. venet. dr. β.

fuccin. præparat. gr. xx.
 fyrup. menth. unc. j.
 aq. meliff. unc. iv.
 — ruth. unc. jβ.
 tinct. croc. austr. gtt. xx.
 laud. liq. fydenhami gtt. xvi.

M. S. detur omni bihorio cochleare unum.

62) ℞. Sarcocoll.

oliban.
 mastich. aa. dr. j.
 mucilag. gum. tragac. q. f.

m. f. pil. gr. iij.

S. dentur omni trihorio tres pilule.

63) ℞. Rhei elect. scrup ij.
myrobalan. citr. scrup. j.
ol. still. cumin. gtt. j.
m. f. pulv. pro unica dosi.

64) ℞. Scammon. dr. β.
pulv. antispasmod. disp. vien. dr. ij.
magnes. nitr. unc. β.
m. f. pulv.

S. Sumatur omni vespera dr. j.

64) ℞. Scammon.
refin. jalap. aa. dr. β.
mass. pil. extract. cath. dr. j.
spirit. vin. q. f.
m. f. pil. gr. iij.

S. Sumantur mane & vesperi tres pilule.

66) ℞. Mercur. dulc. gr. xij.
solv. in aq. fumar. lib. j.
dein adde
mell. rosar.
syrup. fumar. aa. unc. j.

M. S. detur quater per diem uncia una.

67) ℞. Mercur. sublimat. corrosiv. gr. vj.
solv. in spirit. frument. lib. j.

S. Detur mane & vesperi uncia dimidia.

68) ℞. Scamm. gr. vj.
 milleped. ppt. dr. β.
 stib. diaph. non abl. gr. xv.
 m. f. pulv. parentur tales N. viij & sumat
 æger mane & vesperi unum.

69) ℞. Fol. absin'h.
 — eupator. cannab. aa. unc. j.
 consciff. affunde
 vini boni austriac. lib. iij.
 relinq. vase clauso in ferv. digest. per 2.
 horas dein colaturæ leviter expressæ
 adde
 oxymell. scillit. unc. iij.
 spirit. nitr. dulc. unc. j.

*M. S. detur omni trihorio cochleare unum sensim
 augendo dosin.*

70) ℞. Stipit. dulc. amar. unc. ij.
 sciff. & leviter contus. infund.
 f. q. æq. ferv. per $\frac{1}{2}$ hor. dein momento
 ebull.
 colat. lib. jβ.
 adde
 oxymell. simpl.
 fyrup. fl. rhæad. aa. unc. j.
M. S. Dentur omni trihorio uncia tres.

- 71) R̄. Nitr. pur. dr. j.
rob. samb. unc. iv.
fyrup. diacod. unc. jβ.
M. S. *Sumatur quater per diem uncia dimidia.*
- 72) R̄. Syrup. diacod. unc. β.
aq. fl. rhæad. unc. ij.
spirit. sulph. per campan. dr. β.
m. f. haustus.
- 73) R̄. Lap. ancr.
acet. vin. aa. unc. β.
fyrup. 5. rad. aper. unc. j.
aq. flor. samb.
— fœnic. aa. unc. iij.
terr. fol. tart dr. β.
liq. anod. mineral. gtt. vj.
M. S. *Dentur omni trihorio duo cochlearia.*

